

ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร :
ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

รววิหษ์ วงษ์จำปา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๑

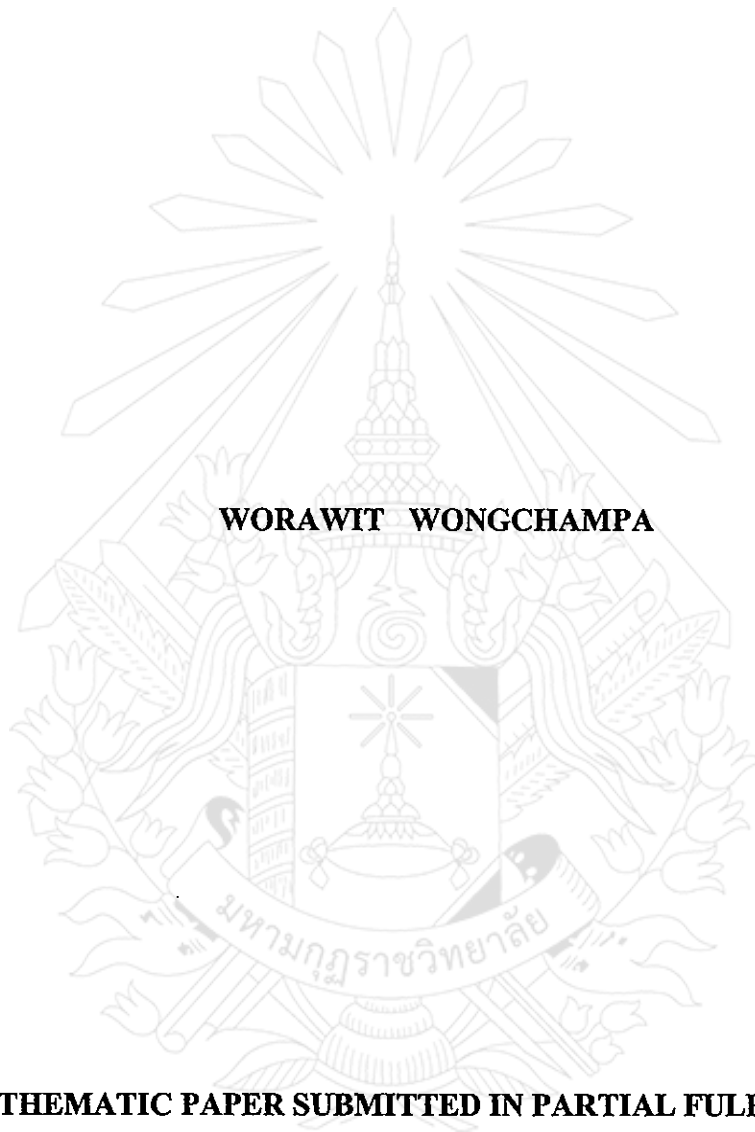
ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร : ศึกษา
เฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2551

B 166664

**THE EFFECT OF POLITICAL MEMBERSHIP OF SOLDIERS :
A CASE STUDY OF OFFICERS IN SUPPORTING DIVISION,
ROYAL THAI ARMY HEADQUARTERS**

WORAWIT WONGCHAMPA

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2551 (2008)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร :
ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการ
กองทัพบก
ชื่อนักศึกษา : จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์

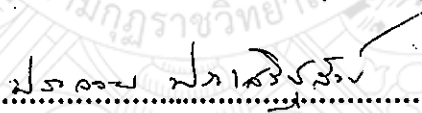
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นำสารนิพนธ์นี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์)

..... กรรมการ
(พระชาติรี เหมพินโร (รศ.ดร.))

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สงบ เชื้อทอง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : The Effect of Political Membership of Soldiers : A Case Study of
Officers in Supporting Division, Royal Thai Army Headquarters

Student's Name : Msg. Worawit Wongchampa

Department : Government

Advisor : Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusic

Co-Advisor : Asst. Prof. Prachuab Prasertsang

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
.....
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn) **Dean of Graduate School**

Thematic Committee

P. Sampipattanaviriyajarn
.....
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn) **Chairman**

S. Chaimusic
.....
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusic) **Advisor**

Prachuab Prasertsang
.....
(Asst. Prof. Prachuab Prasertsang) **Co-Advisor**

Hemapanadha
.....
(Phra-Chatree Hemapandha (Assoc. Prof. Dr.)) **Member**

S. Chouthong
.....
(Assoc. Prof. Sa-ngob Chouthong) **Member**

หัวข้อสารนิพนธ์	: ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของ ข้าราชการทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการทหารสังกัด ส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก
ชื่อนักศึกษา	: จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) คร.สุกิจ ชัยมุสิก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์
ปีการศึกษา	: 2551

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัด ส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

2) เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบกับการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร จำแนกตามเพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษา รายได้ และประสบการณ์ทางการเมือง

3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขผลกระทบที่มีต่อการเป็น สมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดส่วน สนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำนวน 115 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. การเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพบว่า ข้าราชการทหาร ที่มีเพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษา รายได้ และประสบการณ์ทางการเมืองต่างกัน ส่วนใหญ่มีความเห็น ในการเป็นสมาชิกพรรคไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารโดยรวมไม่มีผลกระทบต่อแนวทางการรับราชการ และทหารส่วนใหญ่มีความเห็นในการเป็นสมาชิกพรรคไม่แตกต่างกัน แต่ก็ ยังคงวางตัวเป็นกลางทางการเมืองในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ

3. จากการศึกษาวิจัยข้าราชการทหารได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะว่า ทหารจะเป็น สมาชิกของพรรคการเมืองหรือไม่ก็ตาม ควรอยู่ข้างประชาชน และต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ มีอุดมการณ์ร่วมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียว ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ซึ่งเป็น การปกครองที่มีความเหมาะสมกับสังคมทหาร และสังคมไทย

Thematic Title : **The Effect of Political Membership of Soldiers : A Case Study of Officers in Supporting Division, Royal Thai Army**

Student's Name : **Msg. Worawit Wongchampa**

Department : **Government**

Advisor : **Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusic**

Co-Advisor : **Asst. Prof. Prachuab Prasertsang**

Academic Year : **B.E. 2551 (2008)**

ABSTRACT

This research aimed is to study the effect of Political Membership of Soldiers (A case study of Official in Supporting Division, Royal Thai Amy) and comparative of effect which is classified along with gender, age, range, education, income, and experienced in Political. Beside that this aimed is to study of their opinion and their suggestion about Political Membership of Soldiers.

The populations of this study were Officials who are working in Supporting Division, Royal Thai Amy amount 115 people. Statistics of use were percentage, means, and standard deviation. The study found that as follow :

1. Comparative of effecting of Political Membership of Soldiers based on age, range, education, income, and difference of experienced in Political, mostly their opinions were not difference which is not come true as hypothesis.
2. General result of this study, the status of Political Membership of Soldiers was not effect toward their works and most of their opinions were not different. They always practice in middle way of Politics as officer.
3. The result of this study is suggesting that, whether they are Political Membership of Soldiers or not, they should agree with The most citizen and if they are Political Membership of Soldiers, they should be under the good will Political Party toward Monarchy that appropriate to soldier's society and Thai's society.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่เป็นสถาบันการศึกษา
ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณบดีบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่เมตตาคอยให้กำลังใจ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้
ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้

กราบขอบพระคุณท่านพระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ ประธานกรรมการ พระชาตรี
เหมพนุโร (รศ.ดร.) รองศาสตราจารย์สงบ เชื้อทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจวบ ประเสริฐสังข์
กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ช่วยให้คำแนะนำต่างๆ เป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
รองศาสตราจารย์ สรชัย ท้าวมิตร รองศาสตราจารย์ อุดม พิริยสิงห์ และ พันเอก วัฒนพล พุฒทอง
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของบัณฑิตวิทยาลัย ที่ช่วยแก้ไขตรวจสอบ
ปรับปรุง อำนวยความสะดวกทั้งในและนอกเวลาราชการ จนสารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี
โดยได้รับความอนุเคราะห์จากทุกท่าน

กราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาและข้าราชการ สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการ
กองทัพบก ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้
รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ มิ่งขวัญ, นาง วิรญา วงษ์จำปา, ค.ช.วรภาชน์ วงษ์จำปา
และเพื่อนผู้ประพฤดิธรรมที่เป็นผู้คอยให้กำลังใจ กับช่วยเหลือในการจัดทำเอกสารทั้งปวง อันเป็น
ผลทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศส่วนดีทั้งหมดของ
สารนิพนธ์ฉบับนี้ มอบให้แก่บุพการีซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด และให้แสงสว่างแก่ชีวิต แต่บุรพคณาจารย์
ทุกท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และชี้ทางเดินไปสู่ความสำเร็จ

จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง	7
2.1.1 การเรียนรู้ทางการเมือง	9
2.1.2 ประโยชน์ของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง	10
2.1.3 วิธีการเรียนรู้ทางการเมือง	10
2.1.4 ขั้นตอนของการเรียนรู้ทางการเมือง	12
2.1.5 วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมไทย	12
2.1.6 ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	15
2.1.7 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	16
2.1.8 อุดมการณ์และระบบความเชื่อต่อการเมือง	20

2.2	ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	21
2.2.1	การจัดตั้งพรรคการเมือง	21
2.2.2	การดำเนินกิจการในทางการเมือง	23
2.2.3	การสนับสนุนพรรคการเมืองด้วยการบริจาคแก่พรรคการเมือง	26
2.2.4	การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ	27
2.2.5	การเลิกหรือยุบพรรคการเมือง	28
2.2.6	การรวมพรรคการเมือง	29
2.2.7	การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแยกตามรายพรรค	29
2.3	กฎหมาย และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเมือง	33
2.3.1	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	33
2.3.2	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550	33
2.3.3	ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ.2499	34
2.4	การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของทหาร	36
2.4.1	ทหารกับการเมือง	36
2.4.2	ทหารกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	41
2.4.3	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	42
2.5	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
2.5.1	นโยบายในการเสริมสร้างความรู้ทางการเมือง	48
2.5.2	นโยบายในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย	49
2.5.3	นโยบายของกองทัพในการพัฒนาประเทศและส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	49
2.6	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	51
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	52
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
3.2	การสุ่มตัวอย่าง	52
3.3	การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	54

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	54
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	56
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4.1 สัณฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	59
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพกที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	62
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็น สมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก	69
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการสมัครเป็น สมาชิกพรรคการเมือง	96
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	102
5.1 สรุปผลการวิจัย	102
5.2 อภิปรายผล	105
5.3 ข้อเสนอแนะ	108
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	108
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	109
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก	114
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	115
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	121

ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	123
ภาคผนวก ง ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหม กับการเมือง พ.ศ.2499	131
ภาคผนวก จ ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ (จำนวน 66 พรรคการเมือง)	135
ภาคผนวก ฉ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค การเมือง พ.ศ.2550	148
ประวัติผู้วิจัย	194

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	สถิติสมาชิกพรรคการเมืองแยกตามรายพรรค	30
ตารางที่ 2.2	ตารางแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	51
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก จ้าแนกตามเพศ	59
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก จ้าแนกตามกลุ่มอายุ	59
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก จ้าแนกตามชั้นยศ	60
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก จ้าแนกตามระดับการศึกษา	60
ตารางที่ 4.5	แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก จ้าแนกตามระดับรายได้	61
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก จ้าแนกตามประสบการณ์ทางการเมือง	61
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบของการ สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วน สนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก โดยรวมและรายด้าน	62
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบที่มีต่อ การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วน สนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ในด้านแนวทางการรับราชการ	63
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบที่มีต่อ การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วน สนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ในด้านความเชื่อ อุดมการณ์และ ความรู้ทางการเมือง	64

ตารางที่ 4.10	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบที่มีต่อการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ในด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	65
ตารางที่ 4.11	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบที่มีต่อการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ในด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	66
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบของการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก โดยจำแนกตามเพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษา และรายได้	68
ตารางที่ 4.13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายข้อ	69
ตารางที่ 4.14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามอายุกับชั้นยศ โดยรวมและรายข้อ	70
ตารางที่ 4.15	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามเพศ	71
ตารางที่ 4.16	แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามเพศ	71

ตารางที่ 4.17	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านความเชื่ออุดมการณ์และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามเพศ	71
ตารางที่ 4.18	แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามเพศ	72
ตารางที่ 4.19	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจำแนกตามเพศ	72
ตารางที่ 4.20	แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพกด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ	73
ตารางที่ 4.21	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจำแนกตามเพศ	73
ตารางที่ 4.22	แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ	73
ตารางที่ 4.23	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามเพศ	74

ตารางที่ 4.24	แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามเพศ	74
ตารางที่ 4.25	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามอายุ	75
ตารางที่ 4.26	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามอายุ	75
ตารางที่ 4.27	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่ออุดมการณ์ และความรู้ทางการเมืองจำแนกตามอายุ	76
ตารางที่ 4.28	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามอายุ	76
ตารางที่ 4.29	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ	77
ตารางที่ 4.30	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ	77

ตารางที่ 4.31	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ	78
ตารางที่ 4.32	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ	78
ตารางที่ 4.33	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามอายุ	79
ตารางที่ 4.34	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามอายุ	79
ตารางที่ 4.35	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามชั้นยศ	80
ตารางที่ 4.36	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามชั้นยศ	80
ตารางที่ 4.37	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามชั้นยศ	81
ตารางที่ 4.38	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามชั้นยศ	81

ตารางที่ 4.39	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ	82
ตารางที่ 4.40	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ	82
ตารางที่ 4.41	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ	83
ตารางที่ 4.42	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ	83
ตารางที่ 4.43	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามชั้นยศ	84
ตารางที่ 4.44	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามชั้นยศ	84
ตารางที่ 4.45	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านแนวทางการรับราชการ จำแนกตามระดับการศึกษา	85

ตารางที่ 4.46	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามระดับการศึกษา	85
ตารางที่ 4.47	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	86
ตารางที่ 4.48	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	86
ตารางที่ 4.49	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	87
ตารางที่ 4.50	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	87
ตารางที่ 4.51	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	88
ตารางที่ 4.52	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจำแนกตามระดับการศึกษา	88

ตารางที่ 4.53	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามระดับการศึกษา	89
ตารางที่ 4.54	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามระดับการศึกษา	89
ตารางที่ 4.55	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามรายได้	90
ตารางที่ 4.56	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามรายได้	90
ตารางที่ 4.57	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามรายได้	91
ตารางที่ 4.58	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามรายได้	91
ตารางที่ 4.59	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้	92

ตารางที่ 4.60	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้	92
ตารางที่ 4.61	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้	93
ตารางที่ 4.62	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้	93
ตารางที่ 4.63	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามรายได้	94
ตารางที่ 4.64	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามรายได้	94
ตารางที่ 4.65	แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำแนกตามประสบการณ์ทางการเมือง	95
ตารางที่ 4.66	แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก	96
ตารางที่ 4.67	แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก	99

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่รวบรวมผู้ที่มีแนวคิดทางการเมืองอย่างเดียวกันอยู่ด้วยกัน พรรคการเมืองไทยในปัจจุบันยังไม่มีฐานเสียงสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง เป็นพรรคเฉพาะกิจที่คั้งขึ้นมาเพื่อการเลือกตั้งเท่านั้น สังกัดได้จากการยุบเลิกพรรค การรวมพรรคบ่อยครั้ง บุคคลมีการย้ายพรรค การจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารภายในพรรค ปราบกฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นกิจกรรมที่ซ้ำซากวนเวียนเป็นวัฏจักรในระบบการเมืองไทย ถึงแม้จะมีการปฏิรูปทางการเมือง แต่วัฒนธรรมทางการเมือง ที่ยังยึดติดกับตัวบุคคลมากกว่าการจักระบบ ทำให้พรรคการเมืองไทยขาดความเป็นปึกแผ่น ขาดเสถียรภาพ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง โครงสร้างพรรคการเมืองที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงไปตามผู้นำพรรคในแต่ละยุค เมื่อจัดตั้งรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศแล้ว ยังคงมีความขัดแย้งในการแต่งตั้งตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในพรรคสูงมาก พรรคไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของผู้บริหาร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ภายในพรรคได้ เนื่องจากขาดจุดยืน ขาดอุดมการณ์ที่แท้จริงของพรรค การประชุมประจำปีของพรรค ซึ่งมักจะมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งสำคัญๆ ภายในพรรคนั้น ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยมาก มักไม่มีการประชุมสมาชิกพรรคจากทั่วประเทศเพื่อขอมติมหาชน เพื่อแปรเป็นมติของพรรค จากนิยามการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) ประการหนึ่ง คือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง¹ แต่ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่สังกัดพรรคใดพรรคหนึ่ง แนวทางการได้มาซึ่งสิทธิทางการเมืองอีกประการหนึ่ง คือ ประชาชนจะต้องสมัครเป็นสมาชิกพรรค และต่อสู้เพื่อสิทธิทางการเมืองโดยผ่านองค์กร คือ พรรคการเมือง และผลักดันให้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาบังคับใช้

ข้าราชการทหารซึ่งเป็นข้าราชการประเภทหนึ่ง มักจะเป็นสถาบันที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยสื่อมวลชน นักวิชาการ ปัญญาชน และประชาชนโดยทั่วไปว่าเป็นสถาบันที่ไม่เอื้ออำนวยและถึงกับอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ทหารมีภารกิจหน้าที่ในการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในประเทศ การรักษา

¹จรูญ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 333.

ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครอง ภาพพจน์ของทหารในบางช่วงบางโอกาสจึงเปรียบเสมือนวีรบุรุษผู้ต่อสู้เพื่อประเทศชาติ แต่บางช่วงบางโอกาสถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้แสวงอำนาจและฉ้อฉลครั้งการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยสู่ระบอบเผด็จการ

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 ได้เปิดโอกาสให้บุคคลผู้เป็นทหาร ดำรงข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป² และปัจจุบันผู้บังคับบัญชาให้เสรีในการคิดการ ทำ แก่ทหารมากขึ้น รวมทั้งทัศนคติส่วนบุคคลที่มีต่อพรรคการเมือง ได้แก่ อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรค นโยบายพรรคที่ให้ประโยชน์ ความรู้ทางการเมือง ปัจจัยทางจิตวิทยาในแง่การจงใจ เป็นต้น ดังนั้น จุดที่น่าสนใจคือ มีผลกระทบอะไรบ้างที่ทหารจะสมัคร หรือไม่สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ทหารที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกันมีทัศนคติในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคแตกต่างกันหรือไม่ เพราะเหตุใด หรือจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทตัวเองไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลเสนอแนะในการจัดทำ ปรับปรุง หรือแก้ไขคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทัพบก และกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมืองตามโอกาสที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของ ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามเพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษารายได้ และประสบการณ์ทางการเมือง

²สำนักงานเลขาธิการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550, (กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550), หน้า 17.

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ได้กำหนดขอบเขตของ การวิจัย ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีนายทหารสัญญาบัตร 12 นาย นายทหารประทวน 30 นาย พลอาสาสมัคร 24 นาย พลทหารกองประจำการ 37 นาย และพนักงานราชการ 12 นาย (ตัดยอด ณ 31 ส.ค.51) ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นตัวแทนข้าราชการทหารส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในกองบัญชาการกองทัพบก

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่เนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารรวม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านแนวทางการรับราชการ ด้านความเชื่ออุดมการณ์และความรู้ทางการเมืองของข้าราชการทหาร ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่หน่วยขึ้นตรงของส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในกองบัญชาการกองทัพบก ตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนินนอก เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 หน่วย (กองบริการทั่วไป แผนกธุรการและกำลังพล แผนกส่งกำลัง แผนกยุทธโยธา แผนกแผนและรักษาความปลอดภัย แผนกสื่อสาร ฝ่ายการเงิน ฝ่ายงบประมาณ และกองร้อยบริการ)

1.4 สมมติฐาน การวิจัย

1.4.1 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกที่มีเพศต่างกันมีผลกระทบต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแตกต่างกัน

1.4.2 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกที่มีอายุต่างกันมีผลกระทบต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแตกต่างกัน

1.4.3 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกที่มีชั้นยศต่างกันมีผลกระทบต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแตกต่างกัน

1.4.4 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกที่มีการศึกษาต่างกันมีผลกระทบต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแตกต่างกัน

1.4.5 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกที่มีรายได้ต่างกัน มีผลกระทบต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแตกต่างกัน

1.4.6 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกที่มีประสบการณ์ทางการเมืองต่างกันมีผลกระทบต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแตกต่างกัน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบของผลกระทบกับการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามเพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษา รายได้ และประสบการณ์ทางการเมือง

1.5.3 สามารถนำข้อเสนอแนะในการจัดทำ ปรับปรุง หรือแก้ไขคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อยกเว้นของกองทัพบก และกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหม กับการเมืองตามโอกาสที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ โดยเกิดขึ้นต่อเนื่องจากปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลักอันใดอันหนึ่ง และเป็นผลต่อเนื่องในลักษณะที่องค์กรต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงภารกิจที่เคยทำเป็นปกติวิสัยให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สมาชิก หมายถึง สมาชิกพรรคการเมือง

การเมือง หมายถึง “กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมหาชนมีผลกระทบกับคนจำนวนมากเกี่ยวข้องกับรัฐ และเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ”³

พรรคการเมือง หมายถึง องค์กรทางการเมืองที่คณะบุคคลรวมกันจัดตั้งโดยได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

³พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, รัฐศาสตร์พัฒนาการและแนวทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2522), หน้า 4.

ข้าราชการทหาร หมายถึง ทหารประจำการซึ่งปฏิบัติงานประจำอยู่ในส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก แบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ นายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน พลอาสาสมัคร พลทหารกองประจำการ และพนักงานราชการ

ส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก หมายถึง หน่วยขึ้นตรงต่อกองทัพบก มีฐานะเป็นฝ่ายกิจการพิเศษ มีภารกิจรับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแล รักษา และซ่อมแซมอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคาร รวมทั้งการรักษาความปลอดภัยสถานที่ บุคคล และทรัพย์สินของทางราชการ ตลอดจนงานบริการอื่นๆ ภายในกองบัญชาการกองทัพบก

เพศ หมายถึง ทหารชาย หรือ ทหารหญิง

อายุ หมายถึง อายุตัวเต็มปีของข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก ระหว่าง 18 - 60 ปีบริบูรณ์

ชั้นยศ หมายถึง ระดับชั้นยศของข้าราชการทหารในสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก โดยแบ่งเป็น 6 ระดับ ด้วยกัน

- พ.ต. - พ.อ.
- ร.ต. - ร.อ.
- ศ.ต. - จ.ศ.อ.
- พลอาสาสมัคร
- พลทหารกองประจำการ
- พนักงานราชการ

การศึกษา หมายถึง ความรู้พื้นฐานขั้นสูงสุดในปัจจุบันของข้าราชการทหารแต่ละคน ที่จบหลักสูตรสูงสุดตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา หรือสถาบันที่ กพ.รับรอง

รายได้ หมายถึง เงินที่ทางราชการได้จ่ายให้ข้าราชการทหารเป็นค่าจ้างรายเดือน

ประสบการณ์ในทางการเมือง หมายถึง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง และการเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง

แนวทางการรับราชการ หมายถึง นโยบาย หลักการ วิธีดำเนินการต่อข้าราชการทหาร เกี่ยวกับการบรรจุ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มเข้ารับราชการจนถึงตำแหน่งสุดท้าย หรือตำแหน่งสูงสุด และ/หรือจบพ้นจากประจำการ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับราชการ

อุดมการณ์ หมายถึง ระบบความคิดที่มีแบบแผนก่อให้เกิดแรงคลาใจให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ที่จะให้บรรลุถึงสภาพคติเลิศในขณะนั้น ดังนั้นอุดมการณ์จึงเป็นความคิด (Thought) ความเชื่อ (Belief) ที่มีแบบแผนและเป็นที่ยึดถือของกลุ่มคนในสังคม

ความรู้ทางการเมือง หมายถึง การเข้าใจระบบการเมือง กระบวนการและสถานการณ์ทางการเมืองทั้งหลาย เช่น โครงสร้างองค์กร สมาชิกแทนราษฎร รัฐสภา การเลือกตั้ง วัฒนธรรมทางการเมือง การปฏิรูปทางการเมือง การปกครอง ลัทธิและอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นเช่นไร

ข้อเสนอแนะ หมายถึง คำแนะนำต่อหน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นการแจ้งให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขที่จะมีขึ้นในภายหลัง

การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการเลือก หรือวิธีการเลือกทางปฏิบัติ โดยใช้เกณฑ์ซึ่งอาจเป็นค่านิยม คุณประโยชน์ และมาตรฐานที่สามารถตอบสนองเป้าหมาย หรือความต้องการของผู้เลือก สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ “การตัดสินใจ” หมายถึงการเลือกที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ตามแนวคิดและอุดมการณ์ของแต่ละบุคคล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารศึกษา เฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ครั้นนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง
- 2.2 ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง
- 2.3 กฎหมาย และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเมือง
- 2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของทหาร
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

ความหมาย “การเมือง” เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก หากตั้งคำถามแก่ผู้ศึกษา รัฐศาสตร์ว่า “การเมืองคืออะไร” แล้ว ดูเหมือนว่ามีเพียงไม่กี่คนที่จะตอบคำถามนี้ได้อย่างชัดเจน มีความกระชับรัดกุมแยกแยะ ความแตกต่างในความหมายของคำว่า “การเมือง” ออกจากคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น คำว่า รัฐบาล การปกครอง อำนาจหน้าที่หรือสิ่งที่ไม่ใช่การเมือง ฯลฯ ให้ชัดเจนได้

หากดูนิยามของคำว่า “การเมือง” จากข้อเขียนของคณะรัฐศาสตร์ทั้งของไทยและต่างประเทศแล้ว จะเห็นว่าที่ให้ความหมายไว้ตรงกันนั้นมีน้อย บางคนให้ความหมายไว้อย่างหละหลวมจนไม่สามารถนำไปใช้กับการเมืองทุกระบบในสังคมทุกรูปแบบและในทุกกาลสมัยได้

การตีความของคำว่า “การเมือง” ไปในแง่มุมที่แตกต่างกันเช่นนี้มีผลเสียมากกว่าผลดี กล่าวคือ

ประการแรก หากเราจะทำการศึกษการเมืองอย่างจริงจังเชิงศาสตร์สาขาอื่น ก็ควรกำหนดความหมายและขอบข่ายไว้ให้ชัดเจน ไม่เช่นนั้น การศึกษาก็จะเป็นไปอย่างขาดความกระชับ ปราศจากกรอบ ขาดเป้าหมายและขอบข่ายที่แน่นอน

ประการที่สอง การให้ความหมายไม่ตรงกันทำให้เกิดความเข้าใจสับสน แม้จะเป็นเรื่องเดียวกันแต่เข้าใจไปคนละแง่มุมได้ ยกตัวอย่าง ครั้งหนึ่งรองนายกรัฐมนตรีของไทยเคยกล่าวว่า “เรื่องอื้อฉาวเกี่ยวกับการค้าหมูและการโก่งกินในบริษัทสหสามัคคีค้าสัตว์ เป็นเรื่องการบ้านไม่ใช่เรื่องการเมือง” หลายคนยืนยันว่า การค้าหมูในสมัยนั้น (พ.ศ.2512) เป็นเรื่องการเมือง อีกเรื่องหนึ่งหลายคนกล่าวว่า การขอสร้างจุฬาคอมเพล็กซ์ที่สี่แยกปทุมวัน เมื่อปลายปี พ.ศ.2521 เป็นเรื่องการบ้าน แต่บางคนกล่าวว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของการเมือง หรืออย่างกรณีน้ำตาลขึ้นราคา พ.ศ.2523 คนที่เดิมเคยคิดว่าน้ำตาลเป็นเรื่องของการบ้านนั้นก็ชักจะไม่แน่ใจเสียแล้ว เป็นต้น เรามีเกณฑ์แน่นอนอะไรแยกแยะความแตกต่างระหว่างการเมืองกับสิ่งที่ไม่ใช่การเมืองออกจากกัน

ประการที่สาม หากแต่ละคนเข้าใจคำว่า “การเมือง” แตกต่างกัน ย่อมทำให้มีการศึกษารเมืองในเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันออกไปตามความรู้ความเข้าใจเช่นนั้นไปด้วย ทำให้ “ศาสตร์ทางการเมือง” กลายเป็นบันทึกของ “สามัญสำนึก” ที่ไร้แก่นสาร ทำให้รัฐศาสตร์กลายเป็นวิชาการที่ไม่มีความเป็นระเบียบ ขาดระบบ และนั่นคือความอ่อนแอของรัฐศาสตร์ในฐานะเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง¹

นักรัฐศาสตร์ในแต่ละสมัยมองการเมืองในแง่มุมที่แตกต่างกันอยู่มากกล่าวคือ เมื่อพูดถึงการเมืองบางคนหมายถึง “ตัวสถาบันทางการเมือง” เช่น คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร ศาล สติติยุติธรรม พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ ฯลฯ แต่บางคนตีความหมายว่าการเมืองคือ “หน้าที่” (Functions) ของสถาบันต่าง ๆ เหล่านั้น เช่น การตัดสินใจ การเลือกสรรทางการเมือง การออกกฎหมาย การประสานผลประโยชน์ เป็นต้น

นับตั้งแต่สมัย พลาโต และ อริสโตเติล นักปรัชญาของกรีกเป็นต้นมา นักวิเคราะห์การเมืองต่างมีแนวความคิดเกี่ยวกับการเมืองแตกต่างกันออกไปมากมายหลายอย่าง แตกต่างกันไปตามยุคตามสมัย เป็นต้นว่า ชาวเอเธนส์ มองการเมืองในฐานะที่เป็นการแสวงหาสาธารณประโยชน์ (The Pursuit of Public Interests) ตกลงในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 15-16 นักวิชาการชาวอังกฤษ ฝรั่งเศส และอิตาลี มองรัฐในฐานะของโครงสร้างของการบริหารที่สลับซับซ้อน และมองการเมืองในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการของรัฐ ส่วนนักรัฐศาสตร์ในปัจจุบันมองการเมืองในลักษณะ

---

¹ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมืองกับการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523), หน้า 2-4.

ที่เป็น “หน้าที่” (Functions) มากกว่าทัศนคติที่เป็นตัวสถาบัน (Institutions) โดยมองในแง่ที่ว่า การเมืองคือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการวางนโยบายสาธารณะและการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ นั้น ๆ

หากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นว่า ความหมายทั้งหลายของคำว่า “การเมือง” เป็นเพียงคำจำกัดความที่หลวม ๆ ไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนว่าความหมายเหล่านั้น “ถูก” หรือ “ผิด” คำนิยามแต่ละอย่างต่างให้ประโยชน์ในการอธิบาย และทำความเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า “การเมือง” ได้คนละแง่ การเมืองไม่ใช่สิ่งที่มีตัวตนหรือเป็นมวลสารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หากแต่ว่า “การเมือง” เป็นเพียงชื่อที่ผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองตั้งขึ้นมาสำหรับกิจกรรมประเภทหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น แต่ละคนจึงอาจมีทัศนคติต่อกิจกรรมที่เรียกว่า “การเมือง” แตกต่างกันไปได้อย่างมากมาย

กล่าวอย่างกว้าง ๆ แล้ว กิจกรรมที่เรียกว่าการเมืองจะเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ดังนี้ คือ

1. เกี่ยวข้องมหาชน มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก
2. เกี่ยวข้องกับรัฐ
3. เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ

2.1.1 การเรียนรู้ทางการเมือง

ความโน้มเอียงทางการเมืองอันประกอบขึ้นมาจากความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึก และสภาวะอารมณ์ทางการเมืองนั้น สามารถรับและถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไปได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่ง แลงตัน (Langton) ได้ให้คำนิยามว่า “การเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึงกระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้แบบแผนพฤติกรรมและอุปนิสัย ในทางที่ เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งรวมถึงสิ่งแวดล้อมทั่วไป เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูง โรงเรียน สมาคม ผู้ใหญ่และสื่อสารมวลชนต่าง ๆ”²

ไมเคิล รัช และ ฟิลลิปส์ แอลทอฟ (Michael Rush and Phillip Althoff) ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองว่า “เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลแต่ละคนรู้ตัวว่าอยู่ในระบบการเมือง ทำให้เกิดมโนคติหรือปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง โดยมีกระบวนการที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และยังเกิดจากกระบวนการ และการมีบทบาทต่อกันระหว่างบุคลิกลักษณะ และประสบการณ์ของ

²Kenneth P. Langton, *Political Socialization*, อ้างใน พันเอก คณิศ บุญตัน, *ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย*, (บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก) 2542, 104 หน้า.

บุคคลคนแต่ละคนอีกด้วย” ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ต่างก็ต้องตกอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศทางการเมืองของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ในสภาพที่มีสื่อกลาง (Agents) ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ซึ่งสื่อต่าง ๆ จะไปสร้างโลกทัศน์ทางการเมืองให้กับบุคคลต่อไป³

2.1.2 ประโยชน์ของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง

กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองมีหน้าที่สำคัญต่อวัฒนธรรมการเมือง 3 ประการ คือ

1. รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวคือ การที่คนรุ่นเก่าอบรมสั่งสอนเพื่อสืบทอด ค่านิยมทางการเมือง ทรรศนะ และความเชื่อไปยังคนรุ่นใหม่ของสังคม การให้การเรียนรู้ทางการเมืองโดยหวังจะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมนั้น อาจจะทำให้ได้โดยผ่านสื่อกลางต่าง ๆ

2. ปฏิรูปวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งทุกสังคมย่อมประสบกับการเปลี่ยนแปลงอันจะมีผลกระทบต่อแนวโน้มทางการเมืองของประชาชน ไม่มากก็น้อย กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจะเป็นตัวที่ให้ข่าวสารใหม่ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปวัฒนธรรมทางการเมืองได้

3. สร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ในประเทศที่เกิดใหม่มักจะพบว่าชุมชนทางการเมืองที่ยังบกพร่องในด้านภาษา วัฒนธรรม ศาสนา หรือแม้แต่ศรัทธาร่วม จะประสบปัญหาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ สิ่งแรกๆ ที่ผู้นำจะต้องถือเป็นภารกิจคือ การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองร่วมกัน กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง จึงเป็นเครื่องมือในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของชาติ

2.1.3 วิธีการเรียนรู้ทางการเมือง วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่

2.1.3.1 การเรียนรู้ทางการเมืองโดยทางอ้อม

การถ่ายโอนระหว่างบุคคล (Interpersonal Transference) รูปแบบการถ่ายโอนเริ่มต้นจากการที่เด็กได้รับประสบการณ์จากการสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ในโรงเรียน เมื่อเด็กเติบโตขึ้นเขาก็จะยึดเอาประสบการณ์นั้นเป็นหลัก เช่น การที่คนจะมีอุปนิสัยแบบอำนาจนิยมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และการติดต่อที่มีต่อบุคคลที่มีอำนาจต่อเขาสมัยเด็ก ๆ เช่น ถ้าอยู่ในประชาธิปไตย หรือครอบครัวที่มีการอบรมแบบอำนาจนิยม เจ้าระเบียบไม่ให้โอกาสแก่เด็กในการแสดงความคิดเห็นหรือในการตัดสินใจ เมื่อเด็กเป็นผู้ใหญ่จะมี แนวโน้มไปทางอำนาจนิยมและจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่สอดคล้องต่อระบอบประชาธิปไตย

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

การฝึกอบรม (Apprenticeship) รูปแบบนี้จะสัมพันธ์กับรูปแบบแรกอย่างใกล้ชิด การฝึกอบรมจะเกิดขึ้นในเชิงพฤติกรรม และประสบการณ์จากสถานการณ์ที่ไม่ใช่เป็นเรื่องทางการเมือง แต่ทำให้บุคคลแต่ละคนมีทักษะและค่านิยม ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการเมืองได้ เช่น องค์กรหรือสถาบันที่ฝึกอบรมให้เคารพกติกา ยอมรับผลการเลือกผู้นำโดยเสียงข้างมากก็จะมีแนวโน้มที่สอดคล้องต่อระบบประชาธิปไตยหรือในทางตรงกันข้าม ก็จะมีแนวโน้มแบบอำนาจนิยม ซึ่งส่งผลใกล้เคียงกับรูปแบบการถ่ายโอนระหว่างบุคคล

อิทธิพลของระบบความเชื่อและค่านิยม ซึ่งความเชื่อพื้นฐานค่านิยมของวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง โดยเฉพาะมักจะมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในมิติต่าง ๆ โดยสรุปแล้วพบว่าการเรียนรู้ทางการเมืองโดยทางอ้อม มักจะปรากฏผลมาจากการเรียนรู้ในวัยเด็ก

2.1.3.2 การเรียนรู้ทางการเมืองโดยทางตรง

การเลียนแบบ เป็นวิธีที่ใช้อย่างกว้างขวางทั้งวัยเด็กและผู้ใหญ่ การเรียนรู้โดยการเรียนแบบอาจจะเป็นด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ เช่น เด็กเอาอย่างในเรื่องของวัฒนธรรม สังคม ศาสนา จากผู้ใหญ่โดยใช้บิดามารดาเป็นตัวแบบ

การเรียนรู้โดยการคาดการณ์ (Anticipatory Socialization) เป็นแนวคิดของ โรเบิร์ต เมอร์ดัน (Robert Merton) ที่เห็นว่าคนที่หวังว่าจะมีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีมักจะเริ่มฝึกเอาค่านิยมและพฤติกรรมของคนที่มีฐานะดีในสังคมเป็นแบบอย่างก่อนที่ตนเองจะอยู่ในฐานะนั้น ๆ ในทางการเมือง ได้แก่ การที่นักศึกษาเริ่มต้นตัว เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในมหาวิทยาลัย และในระดับประเทศ เป็นต้น⁴

การศึกษาทางการเมือง เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงจากสถาบันหรือองค์กร เช่น ครอบครัว โรงเรียน หน่วยงานของรัฐ หรือพรรคการเมือง เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งแต่ละสถาบันจะมีวิธีการและจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่แตกต่างกัน แต่ก็ต้องให้สมาชิกของกลุ่ม ของสังคม เกิดความสามัคคี และสนับสนุนการเมือง

⁴พิน เอก คณีย์ บุญตัน, “ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย: ศึกษากรณีทหารประจำการ ร.11 รอ.”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก),2542, หน้า 14.

ประสบการณ์ เป็นประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับนักการเมือง การเข้าร่วมในเหตุการณ์หรือกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะการเฝ้าสังเกตการณ์การเมืองนั้นจะมีผลต่อการสร้างความพึงพอใจในนโยบายการปฏิบัติงาน การตัดสินใจของรัฐบาล

2.1.4 ขั้นตอนของการเรียนรู้ทางการเมือง

การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา อย่างไรก็ตามสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้โดยสรุป 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นแรก การเรียนรู้เริ่มที่สถาบันครอบครัว โดยมีเป้าหมายของการเรียนรู้ในขั้นนี้คือ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่น

ขั้นที่สอง เด็กเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองและพัฒนาไปสู่ความรู้พื้นฐาน และความเชื่อ โดยที่ขั้นตอนนี้จะเรียนรู้ถึงสภาพอำนาจอันชอบธรรมความไว้วางใจผู้อื่นหรือบางสังคมสอนให้ไม่ไว้วางใจผู้อื่นก็เป็นได้

ขั้นที่สาม เป็นขั้นตอนที่คนเริ่มเรียนรู้การเมืองของสังคม โดยมีประสบการณ์ทางการเมืองติดต่อกับนักการเมือง ได้รับความรู้จากพรรคการเมือง กระบวนการเลือกตั้งและสื่อมวลชนต่าง ๆ อันจะทำให้คนมีบุคลิกภาพ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยมทางการเมืองรวมทั้งสามารถวิเคราะห์ และประเมินค่าทางการเมืองได้

ขั้นที่สี่ ขั้นตอนนี้สืบเนื่องมาจากขั้นที่สาม โดยในขั้นนี้คนจะมีความรู้ความเข้าใจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และรู้สึกผูกพันกับการเมือง รวมถึงความรู้สึกว่าตนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อีกทั้งยังสามารถมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลง การดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งการเรียนรู้ทางการเมือง เข้ามามีบทบาทต่อบุคคลตั้งแต่วัยเริ่มต้นของชีวิต หรือเริ่มจากครอบครัวและสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่าง ๆ ก็มีผลต่อการกำหนดลักษณะความโน้มเอียงทางการเมืองและ ทศนคติของปัจเจกบุคคลในสังคม

2.1.5 วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมไทย

การศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทยนั้น นักวิชาการพยายามศึกษาจากคนกลุ่มต่าง ๆ และได้ข้อสรุปที่สามารถกล่าวอ้างได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองไทย ทั้งนี้ นักวิชาการอย่างน้อย 3 ท่าน ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงประเด็นนี้อย่างจริงจัง

ทินพันธุ์ นาคะตะ ทำการวิจัยเรื่อง “The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students” โดยศึกษาวัฒนธรรมการเมืองของนักศึกษา 3 กลุ่ม คือ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ นักศึกษาวิชาทหารพบว่านักศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์

มีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยที่สุด นักเรียนวิชาทหารมีแนวโน้มไปทางอำนาจนิยม ในขณะที่นักศึกษาทางสังคมศาสตร์อยู่ระหว่างสองกลุ่มที่กล่าวมา และสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะทัศนคติของนักศึกษาไทยที่ขัดแย้งกันระหว่างประชาธิปไตยกับอำนาจนิยม เป็นลักษณะร่วมของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงทุกสังคมรวมทั้งสังคมไทย ดังนั้น ระบบการเมืองไทยจะมั่นคงและมีประสิทธิภาพได้ ผู้มีอำนาจผู้นำในอนาคตจะต้องเปลี่ยนทัศนคติแบบดั้งเดิมให้เป็น ทัศนคติที่เอื้อต่อประชาธิปไตยให้ได้⁵

กมล สมวิเชียร นักศึกษาปริญญาเอกวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย London ประเทศอังกฤษ ศึกษาวิจัยวัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการพัฒนาทางการเมืองจากระบบการเรียนรู้ทางการเมืองและพบว่า “การเรียนรู้ทางการเมืองของคนไทยจำกัดอยู่แต่เฉพาะในครอบครัวและระดับสังคมโดยทั่วไป ส่วนระดับสังคมการเมืองซึ่งเป็นการให้การเรียนรู้ทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อมยังเป็นของใหม่สำหรับคนไทย โดยเริ่มตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 และอิทธิพลของกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงขณะเป็นสมาชิกในสังคม ทำให้คนไทยมีวัฒนธรรมทางการเมือง ที่ตั้งอยู่บน 2 ขาหยั่ง คือ “อิสระนิยมกับอำนาจนิยม” และวัฒนธรรมดังกล่าวไม่เอื้ออำนวยต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก ซึ่งอยู่บนรากฐานของกฎหมายไม่ใช่ตัวบุคคล ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ความเท่าเทียมแบบ Active Participant และ Differentiation ของระบบพรรคการเมือง”⁶

สุจิต บุญบงการ ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา พบว่า “นักศึกษารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ จะมีความสนใจทางการเมืองมากกว่านักศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคนิคประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ ของนักศึกษารัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ ได้ติดตามกิจกรรมการเมืองและรัฐบาลบ่อยครั้งมากกว่า และนักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความนิ่งเฉยทางการเมือง อันเนื่องมาจากการอบรมในมหาวิทยาลัยที่เน้นในด้านการศึกษาวิชาชีพ ตลอดจนเนื่องมาจาก

⁵Thinapan Nakata, *The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of Students*, อังไฉน พันเอก คณัฏ บุญตัน, ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย, (บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก) 2542, 104 หน้า.

⁶กมล สมวิเชียร, *วรรณไวทยาการ : รัฐศาสตร์*, (พระนคร : โครงการตำราสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2541), หน้า 53-69.

มาตรฐานการศึกษาที่ต่ำและขาดการเสริมสร้างปัญญา โดยสนใจเรื่องของตนเองมากกว่าสังคมส่วนรวม และได้รับการอบรมให้นิยมในอำนาจ⁷

Almond และ Verba ได้จำแนกวัตถุประสงค์ทางการเมืองออกเป็น 4 ประการดังนี้

1. ระบบการเมือง (System as General Object) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อระบบการเมืองตน โดยส่วนรวมหรือโดยทั่วไป เช่น ความเป็นชาติ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ขนาดที่ตั้ง กำลังอำนาจ รัฐธรรมนูญ ระบบการปกครอง เป็นต้น

2. ปัจจัยนำเข้า (Input Objects) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของประชาชน หรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองเป็นต้นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ รวมทั้งมวลชน

3. ปัจจัยผลิตผล (Output Objects) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการตัดสินใจ (Decision Process) และ ผลลัพธ์ (Output) ที่ออกมาจากระบบการเมือง เช่น นโยบายของประเทศ หรือกฎหมายที่ออกมาจากฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

4. อัตตา (Self as Objects) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของบุคคลในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองว่า มีความเข้าใจบทบาทของตัวเองในระบบการเมืองอย่างไรบ้าง มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพหน้าที่และวิธีการต่าง ๆ ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองอย่างไร เป็นต้น⁸

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง (Political Understanding) อาจหมายถึงความรู้ความเข้าใจหรือความรู้สึกที่เข้าใจว่าระบบการเมือง กระบวนการและสถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นความจำเป็นต่าง ๆ ในการเมืองทั้งหลายว่าเป็นเช่นไร เช่น รัฐธรรมนูญกำหนดไว้อย่างไรบ้าง เป็นต้น “ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมักมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ไม่เข้าใจการเมือง”⁹

⁷ สุจิต บุญบงการ, นิพนธ์ศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองไทย, (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 19.

⁸ Almond and Verba, The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy, อ้างใน พันเอก คณัฏ บุญตัน, ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย, (บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก) 2542, 104 หน้า.

⁹ ฌ็อง-ฌัก สปิโนซ, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : แพร่วิทยา, 2517), หน้า 116.

2.1.6 ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

Barber ได้แบ่งลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะของประชาชนเป็นปกครองตนเองโดยตรง เช่น กำหนดนโยบาย ตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง และการบริหารงาน

2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม แต่ไม่ได้ดำเนินการปกครองตนเอง ใช้การเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งโดยเสรี แต่กำหนดกลไกเพื่อให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง เพื่อให้การปกครองเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

โบรเมจ (Bromage) ได้จำแนกลักษณะการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครอง ไว้ 3 อย่างใหญ่ ๆ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นการแสดงออกซึ่งเจตนาของประชาชนต่อวิธีกำหนดนโยบายในการปกครองของประเทศ การแสดงเจตจำนงดังกล่าวนี้จะมีความหมายจริง ๆ หรือมีผลติดตามระบอบประชาธิปไตยหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจของประชาชนอย่างจริงจัง และการมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงไรด้วย

2. การบังคับและชักจูงอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Method of Pressure and Persuasion) เช่น การติดตามการปฏิบัติงานของผู้แทนทางสื่อมวลชน และแสดงเจตจำนงในรูปแบบกลุ่มกันเดินขบวน เพื่อหาทางเปลี่ยนแปลงผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งที่ตนเองไม่พอใจ ดังนั้น ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจึงต้องฟังความคิดเห็นของประชาชน ที่เป็นแรงกดดันอยู่ตลอดเวลา เพื่อผ่อนคลายความรู้สึกของประชาชนให้ใช้วิธีการมีส่วนร่วมอย่างสันติวิธี ซึ่งได้แก่การรวมกลุ่มต่อรองหรือผลักดันในรูปแบบของพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยถือว่าพรรคหรือกลุ่มดังกล่าวเป็นตัวกลางในการรับฟัง และถ่ายทอดความคิดเห็นของประชาชน

3. การดำเนินการอย่างเป็นทางการ (Formal Active) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการใช้สิทธิที่ได้ตามรัฐธรรมนูญ เช่น การริเริ่มกฎหมาย การแสดงประชามติ และการเพิกถอนให้ออกจากตำแหน่ง (Recall)¹⁰

¹⁰ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบสุขาภิบาล : ศึกษาจากกรณีสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2513, 124 หน้า.

James R. Townsend กล่าวว่า มีความเชื่อที่เกือบจะเป็นสากลว่ามนุษย์ในสังคมจะเข้าไปมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับระบบการเมือง ซึ่งเขาเห็นว่ามียุ 2 ลักษณะคือ

1. ลักษณะการเกี่ยวข้องตามแบบสังคมคอมมิวนิสต์ คือ ประชาชนถูกบังคับให้เกี่ยวข้องในเรื่องลักษณะที่รัฐบาลเห็นว่าจำเป็น
2. ลักษณะแบบตะวันตก ในประเทศที่การปกครองแบบประชาธิปไตยประชาชนมักจะเกี่ยวข้องกับการเมืองอยู่เสมอ โดยความสมัครใจ¹¹

ในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะมีส่วนร่วมแบบตะวันตกนั้น ได้แก่

1. กำหนดการเข้ามีส่วนร่วมในแง่ที่ว่าประชาชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง
2. ยอมให้สถาบันตัวแทน (Representative Institutions) เป็นตัวกลางที่จะนำความต้องการของประชาชนมาสู่ผู้นำทางการเมือง และคอยดำเนินการให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในขอบเขตที่ตนมีอำนาจที่และรับผิดชอบอยู่
3. กำเนิดถึงผลประโยชน์ของชาติ แต่ถ้าเห็นว่าเป็นสิ่งโดยรวมเอาผลประโยชน์ที่ต่างกันเข้าด้วยกัน จึงอาจจะต้องมีการแข่งขันกันอย่างชอบธรรม ทั้งก่อนและหลังการตัดสินใจ
4. ให้ค่านิยมกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมาก และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองก็รวมถึงกิจกรรม ทั้งหมดซึ่งปัจเจกบุคคล เข้ามาเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะกำหนดทิศทางที่เฉพาะเจาะจงให้แก่ การดำเนินการกิจการสาธารณะ (The Conduct of Public Affairs) รวมถึงกิจกรรมตามอาชีพ (An Occupational) หรือการบังคับให้กระทำโดยธรรมชาติ (Compulsory Nature) ด้วย

2.1.7 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกันอยู่ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มุ่งไปสู่การมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลทั้งสิ้นรูปแบบต่าง ๆ

Verba, Nie และ Kim ได้แบ่งรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคน ในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจในการปกครอง สิทธิในการเลือกตั้งจึงอาจนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการ

¹¹ James R. Townsend, *Political Participation in Communist China*, อ้างใน พันเอก คณีย์ บุญตัน, *ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย*, (บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก) 2542, 104 หน้า.

ควบคุมรัฐบาล แต่การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จะแตกต่างไปจากกิจกรรมเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ ที่สังคมกำหนดโอกาสให้เช่น 4 ปี ต่อครั้ง จึงทำให้ความรู้สึกสร้างสรรค์ของคนมีน้อยมาก

2. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมในลักษณะเดียวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่เป็นรูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงกิจกรรมรณรงค์หาเสียงนี้เป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3. กิจกรรมของชุมชน เป็นกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กรที่ราษฎรร่วมมือกันเพื่อใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล กิจกรรมในรูปแบบนี้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายที่แน่นอนและมีอิทธิพล

4. การติดต่อเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบสุดท้ายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและจะเกี่ยวเนื่องกับราษฎรเป็นรายบุคคลไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการ เพื่อให้แก้ปัญหาใดๆ เฉพาะตัวหรือของครอบครัว กิจกรรมในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลน้อยมาก¹²

Huntington กับ Nelson ได้จำแนกรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง หมายถึงรวมถึงกิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งด้วย

2. การล็อบบี้ (Lobby) หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาหนทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยให้ข้อมูลต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

3. กิจกรรมองค์กร เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใดๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรืออาจเป็นประโยชน์สูงสุดของส่วนรวมก็ได้

4. การติดต่อ หมายถึงการเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเป็นการส่วนตัว โดยปกติจะมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวหรือครอบครัว

5. การใช้กำลังรุนแรง คือ กิจกรรมที่พยายามจะสร้างผลกระทบ ต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย หรือทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมาย

¹² Verba and Nie, *Participation in America : Political Democracy and Social Equality*, (New York : Harper & Row, 1972), p.31.

ที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น กิจกรรมของรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจจะมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองเช่นการทำปฏิวัติก็ได้

อัลมอนต์ กับ พาวเวลล์ ได้จำแนกรูปแบบของการเข้ามีส่วนทางการเมือง ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ แบบเป็นทางการ (Conventional) กับ แบบไม่เป็นทางการ (Unconventional) และในแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อย ๆ อีกจำนวนหนึ่ง ดังนี้

แบบเป็นทางการ (Conventional Forms) ได้แก่

1. การออกเสียงเลือกตั้ง
2. การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง
3. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
4. การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ
5. การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง และการบริหาร

แบบไม่เป็นทางการ (Unconventional Forms) ได้แก่

1. การยื่นข้อเสนอเรียกร้อง
2. การเดินขบวน
3. การเข้าประจันหน้ากัน
4. การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
  - 5.1 ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน
  - 5.2 ประทุษร้ายต่อบุคคล
6. สงครามกองโจรและการปฏิวัติ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสหรัฐอเมริกา โดย วูดเวิร์ค และ โรปอร์ ในปี ค.ศ.1950 ได้จำแนกกิจกรรมทางการเมือง มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเป็นประเภทต่าง ๆ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีอิทธิพลสูง การติดต่อกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง และการสนทนาทางการเมืองเป็นกิจวัตร

พรศักดิ์ ม่องแผ้ว ได้ให้ทัศนะว่า “ สำหรับในประเทศไทยที่ใช้ระบบประชาธิปไตย โดยมีตัวแทนทำงานได้อย่างเต็มที่แล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมของพลเมืองที่สามารถมีได้อย่างสม่ำเสมอ และมีอิทธิพลอยู่เหนือผู้นำ โดยทำให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้คะแนนเสียงสนับสนุนเสมอ ในทางการวิจัยเชิงวิชาการแล้วถือกันว่า การลงคะแนนเสียง

เลือกตั้งเป็นรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่จัดเจนที่สุด และสามารถวัดค่าของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองให้ความเที่ยงตรงมากที่สุด”¹³

ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มักให้นิยามเชิงปฏิบัติการแก่แนวคิดนี้ โดยพิจารณาจากจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (Voting Turn out) “แต่วงการรัฐศาสตร์ยังพบความเกี่ยวพันของตัวเลขนี้กับพฤติกรรมทางการเมืองในแง่ต่าง ๆ น้อยมาก โดยเฉพาะหากพิจารณาเปรียบเทียบกับกิจกรรมตลอดชีวิตของบุคคลแล้ว การพิจารณาจากการไปออกเสียงเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียว จะเป็นเรื่องเบ็ดเตล็ดเพราะใช้เวลาเพียงเล็กน้อย ขณะที่รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่น ๆ เป็นต้นว่าการติดตามข่าวสารการเมืองจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์หรือการช่วยเหลือเสียงเลือกตั้ง การร้องเรียนผลประโยชน์จากผู้ปกครอง ฯลฯ นั้น ใช้เวลายาวนานหรือถือว่าการไปลงคะแนนเสียงมาก แต่เมื่อพิจารณาอย่างรวม ๆ แล้ว การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสามารถกำหนดความเป็นไปของรัฐบาล หรือการปกครองได้ทันทีทันใดคือบอกได้ว่าใครอยู่ใครไปโดยทันที การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจึงมีความสำคัญมาก”¹⁴

นอกเหนือไปจากนี้ นักวิชาการยังได้แบ่งรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และตามกลุ่มพฤติกรรมเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเช่น สวนา พรพัฒน์กุล ได้แบ่งระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมากมีดังต่อไปนี้¹⁵

1. รับฟังข่าวสารการเมือง
2. ออกเสียงลงคะแนน
3. ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
4. ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
5. ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุนหรือประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบ โดยทั่วไป
6. ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
7. สนับสนุนด้วยการบริจาค
8. ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง

¹³พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, “กรอบการมองพฤติกรรมการเมือง”, วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ 17 (มกราคม - มีนาคม 2523) : หน้า 80.

¹⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

¹⁵สวนา พรพัฒน์กุล, ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 21.

9. ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
10. เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
11. เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
12. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
13. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับเลือกตั้ง

2.1.8 อุดมการณ์และระบบความเชื่อต่อการเมือง

จุดสนใจของนักพฤติกรรมศาสตร์ นอกจากเรื่องการเรียนรู้แล้วยัง ได้แก่ เรื่องอุดมการณ์และระบบความเชื่ออีกด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับอุดมการณ์นั้นนักพฤติกรรมศาสตร์สนใจที่จะรู้ว่าอะไรเป็นปัจจัยที่กำหนดอุดมการณ์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ปัจจัยทางด้านชนชั้น ฐานะทางสังคม เชื้อชาติ หรือศาสนามีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ของบุคคลอย่างไร สำหรับนักคิดมาร์กซิส แล้ว ปัจจัยที่กำหนดอุดมการณ์คือ ชนชั้นหรือความสำนึกทางชนชั้นของบุคคลกล่าวคือบุคคลที่มีอาชีพภายใต้สภาพการณ์ทางการผลิตเดียวกัน มีทัศนะร่วมกัน¹⁶

นักพฤติกรรมศาสตร์เห็นว่า เราสามารถจัดอุดมการณ์ทางการเมืองได้โดยถือว่าอุดมการณ์ทำให้บุคคลมีเอกลักษณ์ประจำตัว และมีความสำคัญต่อระบบการเมืองแก่ที่ว่าอุดมการณ์ช่วยให้บุคคลสามารถมองความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขา กับผู้อื่น และระบบการเมืองได้ โดยเป็นหลักการพิจารณาว่าเขาควรมีความจงรักภักดีให้การสนับสนุนต่อระบบการเมืองแบบใด

สำหรับระบบความเชื่อนั้น นักพฤติกรรมศาสตร์สนใจว่าความคิดความเชื่อจะกำหนดพฤติกรรมได้มากน้อยเพียงใด และจะเป็นเช่นนั้นภายใต้สภาพการณ์อย่างไร ดังนั้น นักรัฐศาสตร์จึงพยายามที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และระบบความเชื่อ กับพฤติกรรมทางการเมือง

ในเรื่องนักรัฐศาสตร์ที่ศึกษาพฤติกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า หากบุคคลมีการรับรู้และความเชื่อทางการเมืองสูงมากเท่าใด โอกาสที่เขาจะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

การที่แนวทางพฤติกรรมศาสตร์ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลายนั้น เป็นเพราะแนวทางนี้ได้ช่วยให้การศึกษาการเมืองมีความเป็น “ศาสตร์” มากขึ้น และได้นำเอาแนวทางการศึกษาของศาสตร์แขนงอื่นมาใช้เพิ่มมากขึ้น ในประการที่สองแนวทางพฤติกรรมศาสตร์สามารถใช้ประโยชน์จากเทคนิคต่าง ๆ ได้มาก เช่น การใช้การวิจัยแบบสำรวจ (survey research) การใช้คณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์

¹⁶ ชัยอนันต์ สมุทวนิช, การเมืองเปรียบเทียบ : ทฤษฎีและแนวความคิด (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 93.

อย่างไรก็ตาม แนวทางพฤติกรรมศาสตร์ได้รับการวิจารณ์จากนักรัฐศาสตร์อยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักทฤษฎีการเมือง เช่น Leo Strauss\ Bernard Crick\ Henry Kariel และ Sheldon wolin เป็นต้น ข้อวิจารณ์ที่สำคัญ ได้แก่ การที่แนวทางพฤติกรรมศาสตร์มักจะละเลยปัจจัยทางประวัติศาสตร์ จึงมีการวิเคราะห์ที่คับแคบ และขาดความลึกซึ้ง นอกจากนี้ นักทฤษฎียังได้ตั้งข้อสังเกตอีกว่า แนวทางพฤติกรรมศาสตร์นั้น ใช้กับการวิเคราะห์ปัญหาทางการเมืองที่ปลีกย่อยจนเกินไป โดยขาดความสนใจต่อประเด็นปัญหาหลักทางการเมืองที่เป็นจุดสนใจของทฤษฎีการเมือง ข้อวิจารณ์ที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ การที่แนวทางพฤติกรรมศาสตร์เน้นวิธีและระเบียบการวิจัยมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่เนื้อหาสาระของปัญหาทางการเมืองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและการที่แนวทางนี้ต้องวิเคราะห์ปัญหาโดยให้มีความเป็นกลางมากที่สุดทำให้ขาดการคำนึงถึงหลักการหรือคุณค่าทางการเมืองไป ซึ่งมีผลทำให้นักรัฐศาสตร์ขาด “จุดยืน” ทางการเมือง โดยเน้นการศึกษาเฉพาะสิ่งที่เป็นอยู่โดยไม่พิจารณาถึงสิ่งที่ควรจะเป็น

2.2 ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

2.2.1 การจัดตั้งพรรคการเมือง

ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะที่ต้องห้าม มิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญมีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปสามารถรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการ ในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในการจัดตั้งพรรคการเมือง ให้ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองจัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายพรรคการเมือง กำหนดข้อบังคับพรรคการเมืองและเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง การประชุมพรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พรรคการเมืองต้องมีนโยบายและ ข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนาระหว่างชนในชาติไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ และไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ข้อบังคับพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อพรรคการเมือง
2. ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
3. ที่ตั้งสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
4. การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกจากตำแหน่งของคณะกรรมการ

บริหารพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมือง และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมือง

5. แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง อำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกจากตำแหน่งของกรรมการสาขาพรรคการเมือง และอำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง

6. การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมของสาขาพรรคการเมือง

7. สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

8. ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก

9. การรับเข้าเป็นสมาชิกและการให้ออกจากการเป็นสมาชิก

10. วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก

11. หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสมาชิก เพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

12. การบริหารการเงินและทรัพย์สิน

13. การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

14. การเลิกพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองประกอบด้วยหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง เภรัญญิกพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่นซึ่งเลือกตั้งจากสมาชิกซึ่งมีอายุ ไม่นต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

ให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพร้อมกันนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง บัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง และตำเนารายงานการประชุมของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง

คำขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อพรรคการเมือง
2. ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
3. ที่ตั้งสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
4. ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง
5. ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง

เมื่อได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองเป็นผู้มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 8 และมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบห้าคน
2. นโยบายและข้อบังคับพรรคการเมืองมีลักษณะไม่ขัดต่อมาตรา 10
3. เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองมีรายการครบถ้วนตามมาตรา 11 และ มาตรา 13
4. คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีคุณสมบัติตามมาตรา 12
5. ชื่อพรรคการเมือง และภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำ หรือพ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา 13 หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนให้นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าคุณสมบัติหรือจำนวนของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง หรือนโยบาย และข้อบังคับพรรคการเมืองหรือคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง (1) (2) (4) หรือ (5) ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง¹⁷

2.2.2 การดำเนินกิจการในทางการเมือง

ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกเพื่อการนี้หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 95.

ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ

สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 21
4. พรรคการเมืองมีมติให้ออกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
5. พรรคการเมืองที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกเลิกหรือยุบไป

การสิ้นสุดของสมาชิกภาพตามวรรคหนึ่ง (4) ถ้าสมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มติของพรรคการเมืองต้องเป็นมติของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งหมด และการลงมติให้ลงคะแนนลับ แต่ถ้าสมาชิกผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติคัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา 47 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา 47 วรรคสามของรัฐธรรมนูญ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา 47 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ สมาชิกผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

การอุทธรณ์ของสมาชิกต่อศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งรายงานหรือเอกสารเกี่ยวกับการมีมติตามวรรคสองไปยังประธานรัฐสภาและนายทะเบียนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ

การสิ้นสุดของสมาชิกภาพตามวรรคหนึ่ง (5) ถ้าสมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยและไม่อาจเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับวันที่พรรคการเมืองเลิกหรือยุบไป ให้ถือว่าสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบหกสิบวันนั้น

ห้ามมิให้พรรคการเมืองรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง

ห้ามมิให้ผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

ในระหว่างที่พรรคการเมืองใดดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา 29 ให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิก ตามหลักเกณฑ์ และวิธีที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือ กรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใด ๆ ผ่าฝืนนโยบายพรรคการเมือง หรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ถึงคณะกรรมการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 67 ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ระวังหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนดในกรณีที่นายทะเบียนเตือนเป็นหนังสือ แก่บุคคลที่ไม่ใช่หัวหน้าพรรคการเมืองต้องส่งสำเนาหนังสือเตือนนั้นให้หัวหน้าพรรคการเมือง ทราบโดยเร็ว

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามคำเตือนนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าวหรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่ง ผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง อีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

ในกรณีที่พรรคการเมืองใดจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้น ให้หัวหน้าพรรคการเมือง มีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น

หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดและอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง รายชื่อ อาชีพและที่อยู่ของกรรมการสาขาพรรคการเมืองนั้น

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว ให้ออกหนังสือรับรองการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองประกอบด้วย ประธานสาขาพรรคการเมือง รองประธานสาขาพรรคการเมือง เลขานุการสาขาพรรคการเมือง รองเลขานุการสาขาพรรคการเมือง เภรัณยูิกสาขาพรรคการเมือง โฆษกสาขาพรรคการเมือง และกรรมการอื่นของสาขาพรรคการเมือง

ให้คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองมีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมืองตามที่ได้รับมอบหมาย

หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำทะเบียนสมาชิกให้ตรงกับความเป็นจริงเก็บรักษาไว้ ณ ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง และพร้อมที่จะให้นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายตรวจสอบได้

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาพร้อมด้วยรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าวตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมกราคมของทุกปี

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งนายทะเบียนภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสองให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งภายในระยะเวลาที่กำหนดทะเบียนสมาชิกให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน¹⁸

2.2.3 การสนับสนุนพรรคการเมืองด้วยการบริจาคแก่พรรคการเมือง

การบริจาคแก่พรรคการเมือง ให้กระทำโดยเปิดเผยตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเมื่อมีการบริจาคแก่พรรคการเมือง ให้พรรคการเมืองออกหลักฐานการรับบริจาคให้แก่ผู้บริจาคตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 97.

เมื่อพรรคการเมืองได้รับการบริจาคเงิน ให้พรรคการเมืองเปิดเผยรายชื่อผู้บริจาคและจำนวนเงินที่ได้รับการบริจาคตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ผู้บริจาคเงินแก่พรรคการเมืองมีสิทธินำจำนวนเงินที่บริจาคไปหักเป็นค่า ลดหย่อนตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากรได้ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดให้มีบัญชีแสดงรายรับจากการบริจาค ซึ่งต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อ ที่อยู่ จำนวนเงิน และรายการทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่คำนวณเป็นเงินได้ของผู้บริจาคทุกราย ในกรณีที่เป็น การบริจาคผ่านทางสมาชิกให้ระบุชื่อสมาชิกผู้รับ การบริจาคด้วย

2. วัน เดือน ปี ที่รับบริจาค

3. สำเนาหลักฐานการรับบริจาค

ในกรณีที่การบริจาคเป็นการให้หรือให้ใช้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่คำนวณเป็นเงินได้ ให้คิดมูลค่าโดยคำนวณตามอัตราค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามปกติในท้องถิ่นหรือค่าของสินค้านั้นก่อนจึงบันทึกลงในบัญชี และในกรณีที่ไม้อาจคิดมูลค่าได้ให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นนั้นให้ชัดเจนเท่าที่จะกระทำได้

2.2.4 การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ

ให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมือง และการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมือง ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยกองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

1. เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่าย

2. เงินค่าธรรมเนียมการสมัครรับเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

3. เงินค่าปรับที่ได้รับจากการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

4. เงินหรือทรัพย์สินที่พรรคการเมืองได้รับ โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

5. เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 68

6. เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้เพื่อสมทบกองทุน

7. เงินดอกผลของกองทุน

8. เงินรายรับอื่น

การส่งเงินค่าปรับตาม (3) หรือเงินหรือทรัพย์สินตาม (4) เข้ากองทุนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง และควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียน

ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองและควบคุมดูแลกองทุนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่แทน โดยคณะกรรมการดังกล่าวให้ประกอบด้วยนายทะเบียนเป็นประธานกรรมการ กรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงการคลังหนึ่งคน ผู้แทนสำนักงานประมาทหนึ่งคน ผู้แทนของพรรคการเมือง ซึ่งสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเลือกกันเองจำนวนสามคน และผู้แทนของพรรคการเมืองซึ่งไม่มีสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเลือกกันเองจำนวนหนึ่งเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ

วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง และการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง ให้จัดสรรเป็นรายปีตามโครงการ และแผนงานในการดำเนินกิจการของแต่ละพรรคการเมืองที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด โดยให้คำนวณถึงจำนวนสมาชิกซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง จำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่พรรคการเมืองได้รับในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุด จำนวนสมาชิกของพรรคการเมืองและจำนวนสาขาพรรคการเมือง ตามลำดับ

2.2.5 การเลิกหรือยุบพรรคการเมือง

พรรคการเมืองข่มเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
2. มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าสิบคน
3. มีการยุบพรรคการไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด 5
4. มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง

5. ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือ มาตรา 62 เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในห้าสิบวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน

2.2.6 การรวมพรรคการเมือง

การรวมพรรคการเมืองอาจเป็นการรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ หรืออาจเป็นการรวมเข้าเป็นพรรคเดียวกับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลัก

ในกรณีที่การรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ให้พรรคการเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง

เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนพรรคการเมืองละสิบคนประชุมร่วมกันเพื่อกระทำการเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายพรรคการเมือง
2. กำหนดข้อบังคับพรรคการเมือง

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสองแล้ว ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกของทุกพรรคการเมืองที่จะรวมกันเพื่อประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา 9 การเรียกประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองต้องแจ้งให้สมาชิกของพรรคการเมืองที่จะรวมกันทราบก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวันและให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งพรรคการเมือง¹⁹

2.2.7 การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแยกตามรายพรรค

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดการระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งปัจจุบันมีระบบการตรวจสอบ และรักษาความปลอดภัยข้อมูลที่ป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลโดยมิชอบ และข้อมูลทุกรายการในระบบฐานข้อมูลสามารถตรวจสอบยืนยันได้ว่าเป็นการบันทึกข้อมูลโดยผู้ใด ตั้งแต่เมื่อใด

นอกจากนั้นยังได้มีการปรับปรุงข้อมูลใหม่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 โดยเฉพาะต้องไม่เป็นสมาชิกซ้ำซ้อนกับพรรคการเมืองอื่น และได้นำข้อมูลเดิมที่มีอยู่ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และความมีตัวตนกับสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง โดยจะคัดข้อมูลเดิมที่ตรวจสอบแล้วถูกต้องครบถ้วนและไม่ซ้ำซ้อนกับพรรคการเมืองอื่น ถือเป็นข้อมูลดั้งเดิมของแต่ละพรรคที่จะนำลงบันทึกในระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรค ส่วนข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ระบุวันที่สมัครเป็นสมาชิก ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ไม่มีเลขสมาชิก หรือชื่อบุคคลไม่ตรงกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ก็จะดำเนินการส่งข้อมูลให้พรรคการเมืองนั้นตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องก่อน จึงจะนำลง

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 98.

บันทึกในระบบฐานข้อมูล สมาชิกพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ จำนวน 66 พรรค (ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2551) มีดังนี้

ตารางที่ 2.1 สถิติสมาชิกพรรคการเมืองแยกตามรายพรรค²⁰

ลำดับ	ชื่อพรรคการเมือง	สมาชิก/คน	ที่ตั้งพรรค
1.	ประชาธิปไตย	2,859,168	กรุงเทพมหานคร
2.	ชาติไทย	1,112,652	กรุงเทพมหานคร
3.	ประชากรไทย	70,239	กรุงเทพมหานคร
4.	กิจสังคม	27,195	ขอนแก่น
5.	มหาชน	1,188,741	นนทบุรี
6.	พลังประชาชน	60,539	กรุงเทพมหานคร
7.	ไทยเป็นไท	326,521	สุโขทัย
8.	กสิกรไทย	8,722	กรุงเทพมหานคร
9.	กฤษไทยมั่นคง	7,179	กรุงเทพมหานคร
10.	ชีวิตที่ดีกว่า	8,152	นครราชสีมา
11.	สยาม	6,542	ระยอง
12.	เพื่อฟ้าดิน	15,475	กรุงเทพมหานคร
13.	เผ่าไท	11,391	ปทุมธานี
14.	ทางเลือกใหม่	9,666	กรุงเทพมหานคร
15.	ความหวังใหม่	12,388	กรุงเทพมหานคร
16.	เพื่อนเกษตรกรไทย	9,080	กาญจนบุรี
17.	สู้เพื่อไทย	4,635	สกลนคร
18.	พลังเกษตรกร	5,023	สงขลา

²⁰ สำนักงานกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ, “สถิติการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแยกตามรายพรรค”, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, 2551 (อัดสำเนา)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อพรรคการเมือง	สมาชิก/คน	ที่ตั้งพรรค
19.	ประชากร	12,686	นนทบุรี
20.	ดำรงไทย	5,211	อุบลราชธานี
21.	แรงงาน	5,109	สมุทรปราการ
22.	นิสิตศาสตร์ไทย	1,959	สมุทรปราการ
23.	พลังแผ่นดิน	5,125	กรุงเทพมหานคร
24.	เครือข่ายชวนาแห่งประเทศไทย	7,465	กรุงเทพมหานคร
25.	รักเมืองไทย	3,383	เชียงราย
26.	พลังแผ่นดินไทย	6,558	กรุงเทพมหานคร
27.	เสรีประชาไทย	1,872	กรุงเทพมหานคร
28.	เอกราช	145	กรุงเทพมหานคร
29.	ชาติสามัคคี	5,138	นครปฐม
30.	สังคมไท	490	กรุงเทพมหานคร
31.	ราษฎรรักไทย	127	ปทุมธานี
32.	อยู่ดีมีสุข	18	นนทบุรี
33.	นำวิถี	140	นนทบุรี
34.	ปวงประชาธรรม	57	นนทบุรี
35.	แนวสังคมประชาธิปไตย	15	นนทบุรี
36.	เสียงประชาชน	2,785	พิจิตร
37.	สตรีเพื่อชาติ	17	กรุงเทพมหานคร
38.	เพื่อไทย	6,715	กรุงเทพมหานคร
39.	รักย์ไทย	162	กรุงเทพมหานคร
40.	อุดมรัฐ	19	กรุงเทพมหานคร
41.	ประชาชนก้าวหน้า	17	กรุงเทพมหานคร
42.	ไทยภูพาน	16	กรุงเทพมหานคร
43.	ศุลยภาพ	134	กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อพรรคการเมือง	สมาชิก/คน	ที่ตั้งพรรค
44.	มัชฌิมาธิปไตย	6,099	กรุงเทพมหานคร
45.	สหธรรม	19	ภูเก็ต
46.	ไทยร่ำรวย	13,719	กรุงเทพมหานคร
47.	เพื่อแผ่นดิน	6,824	กรุงเทพมหานคร
48.	อธิปไตย	204	กรุงเทพมหานคร
49.	สยามก้าวหน้า	16	ลำพูน
50.	ประชาชาติไทย	18	บุรีรัมย์
51.	รวมใจไทยชาติพัฒนา	5,670	กรุงเทพมหานคร
52.	ศิลปิน	58	นนทบุรี
53.	ศรีสยาม	209	สุพรรณบุรี
54.	พัฒนาประชาธิปไตย	115	ปทุมธานี
55.	สันติภาพชาวไทย	17	กรุงเทพมหานคร
56.	สยามสันติ	16	เชียงใหม่
57.	คุณธรรม	18	นครราชสีมา
58.	สังคมธิปไตย	129	นครปฐม
59.	แทนคุณแผ่นดิน	398	กรุงเทพมหานคร
60.	สาธารณชน	708	กรุงเทพมหานคร
61.	ชาติไทยพัฒนา	17	กรุงเทพมหานคร
62.	อนาคตไทย	28	กรุงเทพมหานคร
63.	เทียนแห่งธรรม	15	นครราชสีมา
64.	อนุรักษ์นิยม	63	เชียงใหม่
65.	ธรรมาภิบาลสังคม	16	กรุงเทพมหานคร
66.	สุวรรณภูมิ	18	กาญจนบุรี

2.3 กฎหมาย และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

2.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติการแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติบุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงานหรือ ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน บุคคลตามวรรคหนึ่งต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่ง ละเลยหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง บุคคลผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิขอให้บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าวชี้แจงแสดง เหตุผล และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่²¹

2.3.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550

“พรรคการเมือง” หมายความว่า พรรคการเมืองที่คณะบุคคลรวมกันจัดตั้ง โดยได้รับการจัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกพรรคการเมือง

“ที่อยู่” หมายความว่า ที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร

“การบริจาค” หมายความว่า การให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่คำนวณเป็นเงินได้แก่ พรรคการเมือง หรือสมาชิก เพื่อการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย

²¹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550, (กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550), หน้า 17.

ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรค การเมืองตาม
ข้อบังคับของพรรคการเมือง

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง²²

2.3.3 ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ.2499

เนื่องจากคณะรัฐมนตรีลงมติให้ข้าราชการประจำมีเสรีภาพทางการเมืองทำนองเดียวกับ
ประชาชนทั่วไป และเปิดโอกาสให้เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองได้ กระทรวงกลาโหมเห็นควรวาง
แนวทางปฏิบัติของข้าราชการกลาโหมที่เกี่ยวกับการเมืองไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงตรา
ข้อบังคับไว้ ดังนี้

1. ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับ
การเมือง พ.ศ.2499”
2. ให้ใช้ข้อบังคับนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป
3. ให้ยกเลิกข้อบังคับทหาร ว่าด้วยความเกี่ยวข้องระหว่างข้าราชการกลาโหมประจำการ
กับการเมือง พุทธศักราช 2489 และข้อบังคับทหารว่าด้วยความเกี่ยวข้องระหว่าง ข้าราชการ
กลาโหมประจำการกับการเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2489
4. ข้าราชการกลาโหมตามข้อบังคับนี้ให้หมายความว่ามี
  - 4.1 ข้าราชการประจำการในสังกัดกระทรวงกลาโหม ทั้งทหาร และพลเรือน
เว้นแต่ข้าราชการประเภทการเมือง
  - 4.2 นักเรียนทหาร
  - 4.3 ทหารกองประจำการ
  - 4.4 ลูกจ้างและคนงานสังกัดกระทรวงกลาโหมทั้งจ้างประจำและจ้างชั่วคราว
5. ข้าราชการกลาโหมผู้ใด ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด ๆ ที่ตั้งขึ้นโดย
ชอบด้วยกฎหมาย ให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการ
ทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหมหรือ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณีเพื่อทราบ
6. ข้าราชการกลาโหมจะเข้าร่วมประชุมอันเป็นการประชุมของพรรคการเมืองเป็นการ
ส่วนตัวก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องมีชื่อในเวลาราชการ ความในวรรคก่อนไม่ใช่บังคับข้าราชการกลาโหมที่

²²สภาผู้แทนราษฎร, “พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2550”, (กรุงเทพมหานคร :
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 64 ก, ลงวันที่ 7 ต.ค.2550), หน้า 22.

เป็นสมาชิกวุฒิสภา

7. ข้าราชการกลาโหมจะต้องปฏิบัติราชการในหน้าที่ หรือเกี่ยวกับประชาชนด้วยการวางตัวเป็นกลาง โดยไม่มุ่งหวังประโยชน์ของพรรคการเมืองใดโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล และไม่กระทำการให้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และแบบธรรมเนียมของทหาร

8. ข้าราชการกลาโหมจะต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้าม ดังต่อไปนี้

8.1 ห้ามมิให้ใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้เขตสถานที่ราชการในกิจการทางการเมืองไม่ว่าด้วยการกระทำหรือวาจา ยกเว้นสโมสรซึ่งมีระเบียบการให้ใช้ในกิจการต่างๆ ได้เป็นครั้งคราวโดยเสียค่าบริการ

8.2 ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน

8.3 ไม่แต่งเครื่องแบบซึ่งทางราชการกำหนดไว้ร่วมประชุมพรรคการเมืองหรือไปร่วมประชุมในที่สาธารณะใดๆ อันเป็นการประชุมที่ลักษณะทางการเมือง

8.4 ไม่ประดับเครื่องหมายของพรรคการเมืองในสถานที่ราชการหรือในเวลาราชการหรือในเวลาสวมเครื่องแบบซึ่งทางราชการกำหนดไว้

8.5 ไม่แต่งเครื่องแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการทุกๆ แห่ง

8.6 ไม่บังคับผู้อยู่ในบังคับบัญชา หรือประชาชนทั้งทางตรง หรือโดยปริยายให้เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด และไม่กระทำการในทางให้คุณหรือโทษเฉพาะเหตุที่ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือประชาชนนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดที่ดั่งขึ้น โดยชอบด้วยกฎหมาย

8.7 ไม่ทำการขอร้องหรือบังคับให้บุคคลใดอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง

8.8 ไม่เขียนจดหมาย หรือบทความไปลงหนังสือพิมพ์ หรือพิมพ์หนังสือหรือใบปลิว ซึ่งจะจำหน่ายแจกจ่ายไปยังประชาชนอันมีข้อความที่เป็นลักษณะของการเมืองและไม่โฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง หรือแสดงการสนับสนุนพรรคการเมืองใดๆ ในที่ที่ปรากฏแก่ประชาชน

8.9 ไม่แทรกแซงในทางการเมือง หรือใช้การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อกระทำกิจการต่าง ๆ อาทิ เช่น วิ่งเต้นติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือพรรคการเมือง เพื่อนำร่างพระราชบัญญัติหรือญัตติเสนอสภาผู้แทนหรือวุฒิสภาหรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาล เป็นต้น

8.10 ไม่แสดงออกโดยตรง หรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเว้นแต่ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง

ใดๆ ในพรรคการเมืองให้กระทำได้กล่าวเช่นนั้นได้ และในทางกลับกันไม่ก็คกัน คำหนี คิตีเยน ทับถม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง”

ดังนั้น ในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งข้าราชการทหารต้องไม่แสดงออก โดยตรงหรือโดยปริยาย ที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในทางกลับกัน ไม่ก็คกัน คำหนีคิตีเยน ทับถม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของทหาร

2.4.1 ทหารกับการเมือง

ทหารเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ภายใต้องค์การพิเศษที่มีทั้งระเบียบวินัย สายการบังคับบัญชา การปลูกฝังค่านิยมที่เข้มแข็ง ตลอดจนมีอาวุธ และความสามารถของการใช้อาวุธที่ร้ายแรงได้ คุณสมบัติพิเศษนี้ทำให้ทหาร หรือกองทัพแตกต่างไปจากองค์กรอื่น ๆ นอกจากนี้กองทัพไทยยังมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะถ้านับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ทหารเข้ามามีส่วนร่วมนับตั้งแต่การยึดอำนาจจากพระมหากษัตริย์ ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เพราะฉะนั้นประวัติศาสตร์ของการเข้ามามีบทบาท ในทางการเมืองของทหารนี้ ได้สร้างทัศนคติของทหารให้เห็นว่าการที่ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และชอบธรรม ยิ่งไปกว่านั้นทหารจำนวนหนึ่งยังมองถึงขนาดที่ว่า การแทรกแซงทางการเมืองของทหารเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อรักษาไว้ซึ่งการอยู่รอดของชาติและสถาบันสำคัญต่าง ๆ ของชาติ นั้น หมายความว่า การแทรกแซงของทหารเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติ และระบบสังคมเดิมไว้ ด้วยทัศนคติดังกล่าวของทหารต่อการเมือง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้นว่า ทหารเมื่อเข้ามามีบทบาททางการเมืองนั้นเป็นอย่างไร และบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทหาร เช่น ปัญญาชน นักการเมือง เป็นต้น มีทัศนคติอย่างไรต่อทหารในการเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง

ในการเข้าใจบทบาทของทหารในทางการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพยายามเข้าใจในเบื้องต้นเสียก่อนว่า ทหารมองบทบาทของตนเองอย่างไรในทางการเมือง จอมพล ประภาส จารุเสถียร อธิบายถึงความจำเป็นของการมีรัฐบาลทหารว่า

“ประการแรก...ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองนี้ส่วนมากเป็นทหาร แล้วในความจริงอุดมคติที่เปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น (ทหาร) ไม่ได้หวังในการที่จะเล็งอำนาจ จะปกครอง

²³กรมกิจการพลเรือนทหาร. “ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ.2499”, กรุงเทพมหานคร : กระทรวงกลาโหม, 2499 (อัคราณา)

ประเทศหรือจะตั้งตัวเป็นผู้ปกครองเอง คิดแต่ว่าจะเปลี่ยนการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยเท่านั้น เพราะฉะนั้นทุกคนไม่ได้เตรียมตัวมาในเรื่องการที่จะเป็นรัฐบาลหรือเป็นอะไรเลย หรือเป็น รัฐมนตรีหรือเป็นอะไรเลย จึงได้เลือกเอารัฐบาลที่เป็น พลเรือนเป็นส่วนมากเว้นแต่ว่ารัฐบาลในตอนเริ่มแรกที่เรียกว่ารักษาการ รัฐบาลรักษาการในการให้เกิดความสงบเรียบร้อย คือ ตอนเจ้าคุณพหลฯ (พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา) ท่านรักษาการณ์อยู่ ต่อมาก็มีรักษาการ มาตั้งรัฐบาลที่เรียกว่ารัฐบาลที่แท้จริง คือรัฐบาลเจ้าคุณมโนฯ (พระยามโนปกรณนิติธาดา)

ตอนนี้เองที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงการปกครองในขณะนั้นเกิดคล้ายรูปลักษณะ คล้ายกับว่าที่แรกตั้งใจที่จะให้รัฐบาลดำเนินการบริหารประเทศ ปกครองประเทศไปได้โดยเต็มที่ โดยสิทธิขาดตามลักษณะประชาธิปไตยเต็มที่ แล้วก็มีทางทหารนี่เป็นผู้หนุนหลังและรักษาความปลอดภัย แต่เมื่อทำ ๆ ไปแล้ว กลายเป็นว่าทหารเป็นฐานรัฐบาลเป็นหุ่น กลายเป็นอย่างนั้นไปเสีย อีกเพราะเหตุว่า รัฐบาลจะทำอะไรก็เกรงกลัว ต้องปรึกษาทางกรมการทหารคล้าย ๆ กับเป็นรูป สภาที่ปรึกษา ทหารกลายเป็นสภาที่ปรึกษาไปแล้ว ก็รัฐบาลจะทำอะไรก็ต้องปรึกษาก่อน สภา ที่ปรึกษาคงแล้ว รัฐบาลจึงจะดำเนินการได้อะไรอย่างนี้เป็นรูปคล้าย ๆ อย่างนี้ไป อันนี้เองเลย เกิดเป็นธรรมเนียมของลักษณะประชาธิปไตยแห่งประเทศไทยสืบเนื่องต่อมาจนถึงทุกวันนี้ คล้าย ๆ กับเป็นการสร้างนิสัยทางการเมืองขึ้นมา คือรู้สึกที่รัฐบาลพลเรือนนี้ไม่มีความมั่นคง จะทำอะไรก็ตามไม่มีความเด็ดขาดพอ ไม่มีความกล้าหาญพอ ไม่มีความรับผิดชอบพอ ที่จะทำตาม นโยบายของรัฐบาลเองได้ ต้องมีทางกองกำลังนี้คอยคุ้มภัย ป้องกัน หรือหนุนหลังอยู่ตลอดเวลา จะมีบางยุคบางสมัยที่เป็นรัฐบาลพลเรือน แล้วตั้งใจว่าจะทำให้แกร่งกล้าเชื่อว่าจะไม่พึ่งทหาร ไม่ยุ่งเกี่ยวกับทหาร จะเป็นรัฐบาลที่เสถียรภาพหรืออิสรภาพอย่างเต็มที่จริง ๆ แต่พอทำทำไปก็ สูญเสียอิสรภาพ และเสถียรภาพของคนไป โดยเหตุที่ประชาชนไม่ให้ความเชื่อถือ ประชาชนเองไม่ให้นิยามนับถือ เพราะว่าปราศจากเสียซึ่งบารมี อันนี้เราจะรู้สึกว่าเป็นความรู้สึกของประชามติของไทยเราว่าพอ ถ้ารัฐบาลทำอะไรไปเป็นปกติเรียบร้อยไปเขาก็ไม่ว่าอะไร เจ็บ ๆ เสีย แต่ถ้าพลาดพลั้งขึ้นเมื่อไรละก็ เขาคิดว่าไอ้นี้ไม่ไหวแล้ว ยิ่งถ้าพลาดไปมาก ๆ เข้า เขาก็ถึงรัฐบาลที่เป็นทหารว่าเป็นผู้ที่จะมาแก้ไขได้ เป็นผู้ที่จะมาเป็นที่พึ่งของเขา ความรู้สึกอัน นี้มันฝัง นี่เป็นความรู้สึกส่วนตัวของผมว่า เป็นความรู้สึกที่ประชาชนมีความรู้สึกฝังอยู่แม้กระทั่ง ต่อมาในสมัยปัจจุบัน ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (2475) เพราะว่าเราเริ่มมาจากรูปอย่างนั้น แล้วก็ รัฐบาลทหารในสมัยนั้น และส่วนมากมีโอกาสได้แสดงความสามารถ แสดงถึงความซื่อตรง แสดง ถึงความเด็ดขาดได้มากกว่ารัฐบาลฝ่ายพลเรือน เลยทำให้เป็นนิสัยที่คิดต่อมากลางยุคปัจจุบันนี้

นี่เป็นเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่าน่าจะเป็นข้อสังเกตอันหนึ่ง แล้วคิดว่าจะไปอีกนานมากที่จะเปลี่ยนแปลงนิสัยทางการปกครองของประชามติประเทศไทยได้²⁴

ทัศนะของ จอมพลประภาสฯ เกี่ยวกับทหารนี้ น่าสนใจอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจอมพลประภาสฯ เห็นว่าทหารรู้สึกว่าจะเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 นั้น ทหารเป็นกำลังหลักของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นั้นหมายความว่า ทหารย่อมมีความชอบธรรมที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมือง ทั้งนี้ เพราะการเมืองรูปแบบปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นได้เพราะทหารเป็นผู้ต่อสู้ให้ได้มา ทัศนะของทหารเช่นนี้เป็นสิ่งที่บุคคลที่ไม่ใช้ทหารจะต้องพิจารณาด้วย จึงจะเข้าใจบทบาทของทหารในทางการเมืองอย่างแท้จริงได้ ดังนั้น ภายใต้ทัศนะเช่นนี้ การเข้ามาจัดการ (ในสายตาของทหาร) หรือแทรกแซงทางการเมือง (ในสายตาของผู้คัดค้านทหาร) ของทหารจึงเป็นสิ่งที่ไม่ผิดอะไรสำหรับทหารที่พึงจะกระทำได้ ยิ่งไปกว่านั้นทัศนะของทหารยังพัฒนาต่อไปอีก (ในสายตาของ จอมพลประภาสฯ) ว่าทหารคือผู้คุมภัย ผู้ปกป้องรัฐบาลพลเรือน และเมื่อรัฐบาลพลเรือนไม่สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ ทำให้ประชาชนเดือดร้อนไม่พอใจ เพราะรัฐบาลพลเรือนขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความกล้าหาญ ความเด็ดขาด ความรับผิดชอบ เป็นต้น ดังนั้น ประชาชนจึงต้องการรัฐบาลทหาร ซึ่งมีความเด็ดขาด กล้าหาญ มากกว่าเข้ามาเป็นผู้จัดการแก้ไขปัญหานั้น เปรียบเสมือนกับพี่ใหญ่ที่เข้ามาช่วยน้องแก้ไขปัญหามื่อน้องไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองแล้ว ทัศนะเช่นนี้ทำให้เข้าใจว่าทหารคล้ายกับเป็นพี่ที่คอยดูแลการเติบโตของครอบครัว (ประเทศชาติและประชาชน) ซึ่งน้อง (รัฐบาลพลเรือน) เป็นผู้รับผิดชอบอยู่ เพราะฉะนั้นทหารจึงเป็นผู้ที่ประชาชนต้องการให้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาของประเทศที่รัฐบาลพลเรือนแก้ไขไม่ได้แล้ว เพื่อที่จะรักษาให้ประเทศชาติอยู่รอดและมั่นคงต่อไป

ด้วยลักษณะบทบาททางการเมืองของทหารเช่นนี้ จึงไม่เป็นที่แปลกใจเลยที่ทหาร จะเข้ามามีบทบาททางการเมือง และทหารถือว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ชอบธรรม และพึงจะกระทำด้วย ในด้านกลับเราอาจจะมองได้ว่าตราบเท่าที่ทหารยังคงมองบทบาทของตนทางการเมืองเช่นนี้ย่อมไม่มีทางที่ทหารจะหยุดการแทรกแซงทางการเมืองอย่างแน่นอน ตรงกันข้ามทหารอาจจะมองต่อไปได้อีกว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่พยายามขัดขวางไม่ให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นผู้ที่ไม่มีความดี หรือประสกร้ายต่อประเทศชาติประชาชนโดยส่วนรวม เพราะทหารถือว่าคนเป็นผู้ที่จะเข้ามาช่วยประเทศชาติและประชาชนให้พ้นภัย

²⁴ กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบบประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 187.

จากทัศนะของทหารเช่นนี้เอง จึงทำให้บรรดานักวิชาการ นักการเมือง ตลอดจนบุคคลจำนวนมากไม่น้อยที่เห็นว่าทหารใช้อำนาจของตนเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองโดยเหตุผลต่าง ๆ ที่นำมาถ่วงน้ำหนัก ล้วนแต่เป็นข้ออ้างทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามทุกคนล้วนแต่ไม่ปฏิเสธทั้งสิ้นว่าทหารคือกลุ่มที่มีอำนาจสูงสุดในประเทศ พันเอกสมคิด ศรีสังคม สะท้อนความจริงเกี่ยวกับอำนาจของทหารนี้ว่า "...แล้วใครเป็นคนมีอำนาจโดยตรงปัจจุบันนี้ ผู้มีอำนาจโดยตรงปัจจุบันนี้ ก็คือทหาร..." และด้วยอำนาจของทหารในการแทรกแซงทางการเมืองนี้เองที่ทำให้ประชาธิปไตยไม่เติบโตเท่าที่ควร เช่น พรรคการเมืองไม่สามารถจะพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เป็นต้น ในทัศนะนี้เห็นว่า บทบาทของทหารทางการเมืองเป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเอง กล่าวคือทหารไม่ควรจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะทหารไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเมือง พันเอกสมคิดฯ อธิบายต่อว่า

"ทหารก็คือทหารหน้าที่ทหารมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดเจนว่า ป้องกันราชอาณาจักร ป้องกันประเทศจากอริราชศัตรูเท่านั้น ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยเด็ดขาด...ถ้าจะออกมา [เกี่ยวข้องกับการเมือง] ก็ถอดเครื่องออกมาเลย ถอดเครื่องแบบลาออกจากราชการมาตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา พวกทหารที่จะเข้ามาจริง ๆ ปลดเกษียณอายุแล้วถึงจะเข้ามา ถึงว่าประชาธิปไตยอย่างนั้นอย่างนี้ ระหว่างเป็นทหารประจำการแบกปืนลากรถถังออกมาได้ ไม่มีความรู้สักอะไรต่อปัญหาของระบอบประชาธิปไตย คัดแต่จะมานิรัฐธรรมนุญ มีแต่มาล้มสถาบันของประชาชนพหุภาค พหุพันจากการเป็น ผบ.ทบ. (ผู้บัญชาการทหารบก) แล้วไม่มีทางไปที่เลขาอาศัยรัฐสภา มาอาศัยพรรคการเมืองหากินต่อไปเป็นแหล่งหากินต่อ" พันเอกสมคิดฯ ชี้ชัดเจนว่าทหารที่ต้องการจะมีบทบาททางการเมืองจะต้องลาออกจากราชการทหารเสียก่อน พุดง่าย ๆ ก็จะต้องถอดเครื่องแบบเสียก่อน แต่ในความเป็นจริงทหารไม่ทำอย่างนั้นเลย ซึ่ง พันเอกสมคิดฯ ก็ยอมรับว่าจริง ๆ แล้วทหารเข้ามาเกี่ยวข้องทางการเมือง และออกจากราชการแล้วก็หลังจากที่เกษียณอายุราชการทหารแล้วเท่านั้น เพราะฉะนั้นการออกราชการทหารกับการเข้ามา มีบทบาททางการเมืองของนายทหารเหล่านี้ จึงไม่มีนัยสำคัญต่อการคาดการณ์ที่ว่า "ต้องถอดเครื่องแบบก่อนจึงจะเข้ามาในเวทีการเมืองได้" แต่เป็นการออกจากราชการเพราะความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้มากกว่า ยิ่งไปกว่านั้น พันเอกสมคิดฯ ยังเห็นอีกว่า นายทหารเหล่านี้ เมื่ออาศัยตำแหน่งราชการทหารมาสร้างอำนาจการเมืองไม่ได้แล้ว จึงหันมาหาพรรคการเมืองในลักษณะที่ไม่มีทางเลือกมากกว่า ถ้าจะกล่าวโดยสรุป ก็คือ ทหารจะต้องไม่ใช่อำนาจของตนเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองและปล่อยให้ประชาธิปไตยพัฒนาตัวเองไป พันเอกสมคิดฯ สรุปดังนี้ "ทหารต้องไม่มายุ่งเกี่ยวกับการเมือง ถ้าจะมายุ่งเกี่ยวในทางการเมืองก็หมายถึงไม่ลากรถถังออกมาทำลายระบอบประชาธิปไตย อยู่ในโรงทหาร ปล่อยให้ประชาธิปไตยพัฒนาตัวเองไปเรื่อย ๆ ล้มลุกคลุกคลานไป ก่อนยุบสภา

รัฐบาลลาออก เขาทำกันอยู่ทุกวัน ทั่วโลกประเทศประชาธิปไตยต้องให้เป็นไปอย่างนี้ ถ้าทหารอยากเข้ามายุ่งเกี่ยวในทางการเมือง ก็ถอดเครื่องแบบออกมาตั้งพรรคการเมือง กระโดดเข้าไปสมัครผู้แทนผู้กั้นในสนามเลือกตั้งมีทางเดียวเท่านั้น ไม่มีทางอื่นนอกจากจะมาหลอกกัน” พันเอก สมคิดฯ สะท้อนทัศนะที่สำคัญของคนจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่าจะต้องแยกทหารออกจากการเมือง โดยเด็ดขาด ถ้าจะให้ประชาธิปไตยโดยเคิบ โด แต่ทัศนะนี้อาจจะถูกวิจารณ์ว่า เป็นเรื่องอุดมคติมากกว่าเพราะในความเป็นจริงไม่มีใครสามารถจะแยกทหารให้ออกจากการเมืองได้ และการที่จะให้ทหารแยกตัวเองออกจากการเมืองก็จะเป็นเรื่องที่ยากมาก ดังจะเห็นได้จากทัศนะของ จอมพลประภาส จารุเสถียร ที่กล่าวข้างต้นว่า ทหารเห็นว่าการที่ตนเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเป็นเรื่องของความจำเป็นและมีความชอบธรรม

ด้วยความจริงนี้เองทำให้คนจำนวนหนึ่งเห็นว่า ทหารสามารถเข้ามาบีบบทบาททางการเมืองได้ แต่จะต้องมีขอบเขตจำกัดที่แน่นอน ไม่ใช่มีบทบาทในลักษณะที่ผูกขาดอำนาจที่รวบยอด เช่น คร.โคทม อาริยา นักวิชาการที่มีบทบาทในการผลักดันประชาธิปไตยยุคใหม่กล่าวว่า “ทหารเป็นพลเมืองน่าจะมีส่วนร่วม แต่ต้องควบคุมบทบาทหน้าที่ อย่าผูกขาดการนำ อย่าผูกขาดการรับผิดชอบ” ดร.ชัยอนันต์ สมุทรวณิช นักวิชาการที่ศึกษาเรื่องทหารกับการเมืองไทยอย่างกว้างขวาง กล่าวถึงบทบาทของทหารว่า

“...มันมีบทบาทสองประเภท บทบาทที่ผมคิดว่าชอบธรรมหรือว่าเป็นธรรมชาติ คือ บทบาทที่ผมคิดว่าส่วนร่วมในการพิจารณานโยบายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของทหาร อีกบทบาทหนึ่งเป็นบทบาทที่ไม่ใช่บทบาทที่แท้จริงของกองทัพ การขยายบทบาทประเภทที่สองเป็นบทบาทที่เหนือขอบเขตของกิจการทหาร แต่ประเทศในโลกที่สามก็มีเรื่อย เพราะสถาบันทางการเมือง อื่น ๆ ยังอ่อนแออยู่” ดร.ชัยอนันต์ฯ อธิบายถึงสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ทหารเข้ามาบีบบทบาททางการเมืองได้ เป็นเพราะสถาบันการเมืองอื่น ๆ ยังอ่อนแออยู่ และสำหรับประเทศที่สาม เช่น ประเทศไทย มักจะมีลักษณะดังกล่าวนี้ นั่นหมายความว่า การที่ทหารเข้ามาบีบบทบาทได้ภายใต้ เหตุผลนี้อาจจะแยกแยะออกได้เป็น 2 ด้านได้ คือ ด้านหนึ่งสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ อ่อนแอไม่มีกำลังที่จะขัดขวางหรือป้องกันไม่ให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้อีกด้านหนึ่ง เนื่องจากความอ่อนแอของสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ จึงทำให้สถาบันทางการเมืองเหล่านั้นไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารประเทศ จึงทำให้ทหารเห็นว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะเข้ามาบริหารประเทศแทน นั่นหมายความว่าเงื่อนไขทางโครงสร้างทางการเมืองของประเทศไทย ที่ไม่เข้มแข็ง และไม่มีระบบที่มั่นคง เปิดโอกาสให้แก่ทหารที่จะใช้เป็นข้ออ้างหรือเหตุผลในการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองที่ขัดกับกระบวนการประชาธิปไตย

ถึงแม้ว่าจะมีนักวิชาการจำนวนหนึ่งยอมรับว่า ทหารสามารถจะเข้ามาบีบบทบาททางการเมืองได้นั้น ก็เป็นบทบาทที่มีความจำกัดและขอบเขตที่แน่นอน ไม่ใช่สามารถจะบีบบทบาทได้อย่างเต็มที่ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความรู้สึกที่ไม่วางใจทหารนั่นเอง กล่าวคือประวัติศาสตร์ทางการเมืองของไทยให้ภาพของการแทรกแซงทางการเมืองด้วยกำลังทหารมาตลอด คั้งนั้นประวัติศาสตร์ส่วนนี้จึงให้บทเรียนและความคิดที่หวาดระแวงและสงสัยทหาร โดยเฉพาะในหมู่ปัญญาชนเสรีนิยม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของ ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก กล่าวว่ “การเมืองนำหน้าทหารอย่างไร หรือจะพูดประชาธิปไตยอย่างนี้มันก็หมายถึงความหมายในแง่ที่ว่า ทหารต้องอยู่ในอำนาจเหนือตลอดเวลา...ในการเปลี่ยนแปลง (ทางการเมือง) ที่ทหารคุมไม่ได้ ผมไม่คิดว่าทหารจะรับอาจจะมีทหารกลุ่มน้อยเหลือเกินที่มีความคิดอย่างนี้ (ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ทหารไม่มีอำนาจควบคุมทั้งหมด) อาจจะมี Sincere แต่ผมคิดว่าเขา (ทหาร) อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งจะต้องยอมชอมใช้ใหม่ครับ มันจะไม่มี (ทหารจะ) เป็นพลังที่จะออกมาที่จะเป็นเสรีนิยม”²⁵

2.4.2 ทหารกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นได้ทั้งจุดมุ่งหมาย (Goals) และวิธีการในทาง การเมือง โดยที่ผู้นำทางการเมืองมักจะหยิบยกเอาการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมาใช้สนับสนุนตนเองทำให้เกิดภาพของความชอบธรรมในการปกครองหรือการเข้ามีอำนาจทางการเมืองกล่าวสำหรับในประเทศด้อยพัฒนา หรือประเทศที่กำลังพัฒนานั้น บทบาทของทหารกับการเมืองมักจะเป็นสิ่งที่ควบคู่กันเสมอ ภายใต้เหตุผลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ทหารจึงมักหยิบยกการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้นมาเป็นเครื่องมือ โดยเฉพาะประเทศที่ใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือกล่าวได้ว่า “ผู้นำที่ควบคุมรัฐบาลอยู่มีความสามารถมากกว่าและมีความต้องการน้อยกว่ากลุ่มชนชั้นนำที่ไม่ได้ควบคุมรัฐบาล ในด้านการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มหลังนี้เห็นว่าการดึงเอากลุ่มใหม่ ๆ เข้ามาบีบบทบาททางการเมืองเป็นวิธีการที่ได้ผลที่จะเปลี่ยนสภาพคงเดิม สร้างชุดแห่งอำนาจใหม่ สัมล้างอำนาจผู้นำเดิม และเข้าควบคุมรัฐบาลเสียเอง”²⁶

โดยเฉพาะกลุ่มทหารเมื่อเข้า มีอำนาจทางการเมืองมักจะอ้างว่าการเมืองในระบบพรรคเป็นเหตุของความไม่มั่นคงแต่อย่างไรก็ตาม ผู้นำทหารในหลายประเทศได้หันมาสนใจการเข้ามีส่วนร่วม

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 190.

²⁶ สุจิต บุญบงการ, การพัฒนาการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 40.

ร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น โดยเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง 3 รูปแบบ คือ นักไกล์เกลีย ผู้พิทักษ์ นักปกครอง

เอลเฟรด สเตปแพน (Alfred Stepan) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลทหารแบบ Corporation Military Regime หรือเรียกว่า ระบบ Corporation เป็นระบบที่มีการเมืองที่เอาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในแบบรวม (Mobilized Participation) บางประเทศมีการจัดตั้งหน่วยงาน เช่น Simamos ในเปรู เพื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน และเป็นเครื่องมือระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นั่นเป็นความพยายามดึงความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน เพื่อสร้างมูลฐานสนับสนุนในหมู่ประชาชนสำหรับการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหาร²⁷

2.4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีหลายประการ เช่น บุคลิกภาพทางการเมือง สถานภาพทางการเมือง ทักษะคิด ความเชื่อและสภาพแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีผู้ได้ศึกษาวิจัยไว้แล้วมีดังนี้

1. อายุ จากการศึกษาวิจัยหลายวิธีพบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตามอายุจนกระทั่งถึงวัยกลางคน หลังจากนั้นจะค่อย ๆ ลดลงเมื่ออายุมากขึ้น เช่น การศึกษาของ Verba และ Nie ในปี 1972, Verba และ Kim ในปี 1974 และจากการวิจัยของ Goal ในปี 1975 ได้พบอายุมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบอย่างเสมอภาคอีกด้วย

นอกจากนี้ Milbrath ยังได้ค้นพบว่า ปัจจัยระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ก) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชน ข) การมีเวลาว่างสำหรับการเมือง และ ค) การมีสุขภาพดีและได้อธิบายว่าความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชน พัฒนาขึ้นมาทีละเล็กละน้อยจากการมีเพื่อน มีความรับผิดชอบในการทำงานและการถือการมีครอบครัว ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง ก็จะเกิดความคู่กันไปด้วยและจะเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของอายุ ระดับสูงสุดอยู่ที่อายุ 35 หรือ 40 ปี สำหรับหนุ่มสาวที่ไม่แต่งงานมักจะไม่ใช่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชน และมักไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับพวกคนแก่และพวกทุพพลภาพก็มักจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยลงในทางตรงกันข้าม คนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้ความรุนแรงมาก

²⁷ Alfred Stepan, *The State and Society : Patterns Comparative Perspective*, อ้างใน พันเอก คณีย์ บุญตัน, *ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย*, (บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก) 2542, 104 หน้า.

ที่สุด เช่น การประท้วง การเดินขบวน และการก่อจลาจล เนื่องจากว่าคนหนุ่มสาวมักจะมีเวลาว่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกนักศึกษาและคนตกงานมักจะมีความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของชุมชน และคิดที่จะแก้แค้นระบบเศรษฐกิจของสังคมอยู่ตลอดเวลา

2. ฐานะทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกาหลายครั้งพบว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ และฐานะทางเศรษฐกิจสังคมยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกิจกรรมทางการเมืองอย่างมาก

Milbrath ได้พบว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า

จากการศึกษาของ Verba และ Nie ในเรื่อง "รายได้" ในประเทศสหรัฐอเมริกา พวกเขาได้ค้นพบว่า "รายได้" จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมประเภทการสื่อสารทางการเมืองและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง มากกว่ากิจกรรมประเภทการเลือกตั้ง และประเภทการติดต่อเฉพาะ

ดังนั้น รายได้จึงมีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างชัดเจน การที่รายได้มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง นั้น Milbrath ได้อธิบายว่าผู้ที่มีความมั่งคั่งมากกว่ามักจะมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าและปฏิบัติสัมพันธ์กับกลุ่มเศรษฐกิจและกลุ่มการเมืองต่าง ๆ มากกว่า จึงทำให้มีการพัฒนาทัศนคติและความเชื่อต่าง ๆ ของตน ซึ่งเอื้อต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า นอกจากนี้ประเทศที่ยากจนจะมีเฉพาะพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้นที่สามารถมีโทรทัศน์และวิทยุได้

3. ระดับการศึกษา ได้มีนักวิชาการต่างประเทศหลายท่านได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ซึ่งนักวิชาการเหล่านี้ได้ค้นพบตรงกันว่าบุคคลที่มีการศึกษาสูงกว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า เช่น จบจากการศึกษาวิจัยของ Goal ในปี ค.ศ.1975

จากการศึกษาวิจัยของ Nie, Powel และ Prewitt ในปี 1965 และจากการศึกษาวิจัยของ Almond และ Verba ในปี 1963 ใน Civic Cuiture เป็นต้น การศึกษายังเป็นปัจจัยที่มีอำนาจมากที่สุดในการกระตุ้นบุคคลทุกฐานะ อาชีพ เชื้อชาติ และวัฒนธรรมให้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบมากขึ้น ยกเว้นเฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น

จากการศึกษาวิจัยของ Almond และ Verba พบว่าพวกที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีพฤติกรรมทางการเมืองดังนี้คือ

1. ระมัดระวังอิทธิพลของรัฐบาลที่มีต่อปัจเจกชนมากกว่าผู้มีการศึกษาดำ
2. ติดตามการเมือง และสนใจต่อการรณรงค์หาเสียงมากกว่าผู้มีการศึกษาดำ
3. ติดตามข่าวสารทางการเมืองมากกว่า

4. มีความคิดทางการเมืองกว้างขวางกว่า
5. มักเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองมากกว่า
6. มีความรู้สึ้อิสรระที่จะอภิปรายทางการเมืองกับบุคคลทั่วไปมากกว่า
7. มีความรู้ว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อรัฐบาล
8. มีความเชื่อมั่นต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม มีความเชื่อว่าบุคคลทั่วไปนั้นไว้วางใจได้ และมีประโยชน์

9. มักเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นต่อองค์กร²⁸

วิวัฒนาการเกี่ยวกับบทบาทของทหารกับการเมืองไทย จากประวัติศาสตร์ชาติไทยนั้น กองทัพบกกับการปกครองบ้านเมืองนั้นเป็นของคู่กันมาโดยตลอด ทั้งนี้เพราะพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้มี อาญาสิทธิ์ ขณะเดียวกันก็ทรงเป็นนักรบที่สามารถ มีหลักฐานแสดงว่าก็มีลักษณะการปกครอง สังคมแบบทหาร

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กองทัพบกเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมือง และการพัฒนาประชาธิปไตย การเมืองไทยยุคใหม่เริ่มขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งติดตามมาด้วยการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันในหมู่ ข้าราชการและนักการเมืองเปิดทางให้ทหารเข้ายึดอำนาจหลายครั้ง การเปลี่ยนแปลงเมื่อปี 2475 นั้น คณะราษฎร ไม่ได้ปูพื้นฐานไว้รองรับผลการปฏิบัติ คือไม่ได้ปูพื้นฐานให้ประชาชนที่จะรับการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง คือ คณะราษฎรเองก็ไม่พร้อมที่จะ รับช่วงอำนาจจากกษัตริย์ เท่าที่ว่าการสิ้นสุดของระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก่อให้เกิด “การว่าง” ในการใช้อำนาจปกครองรัฐเป็นช่องว่างว่าใครจะใช้อำนาจต่อไป อันนี้เป็นจุดอ่อนที่สำคัญที่สุดที่ เปิดทางให้ทหาร ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันมั่นคงกว่ากลุ่มอื่น เข้าสวมรอยใช้อำนาจการปกครอง²⁹

²⁸ ธนพล บุญโยชัยภูมิ, พลโท, “การประชุมสัมมนาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทหาร-พลเรือน และแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทในการสร้างความมั่นคงของชาติในประเทศไทย”. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549, (อัคราณา)

²⁹ กรมกิจการพลเรือนทหารบก “หลักนิยามกิจการพลเรือนว่าด้วยการปลุกฝังอุดมการณ์ทาง การเมืองในหน่วยทหารและส่วนราชการของกองทัพก พ.ศ.2518”, กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการพลเรือนทหารบก, 2518, (อัคราณา) .

พันเอก นรินทร์ แทบประสิทธิ์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของนายทหารบกไทย และผลกระทบต่อการปฏิบัติการด้านกิจการพลเรือน พบว่าความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมือง จะเป็นส่วนสำคัญต่อบทบาทของทหารที่ส่งเสริมในส่วนของตัวเอง หรือในส่วนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับภาครัฐ เอกชน ประชาชนทั่วไป เพื่อพัฒนาการเมืองให้มีเสถียรภาพ ส่วนการเรียนรู้กิจกรรมทางการเมืองของหน่วยทหารขนาดเล็ก พบว่ากระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองของทหารเกิดขึ้นทางตรงและทางอ้อม เช่น ผ่านการอบรมหลักสูตรทางการเมืองในชั้นเรียนนับตั้งแต่พลทหารกองประจำการ นายทหารประทวน และนายทหารสัญญาบัตร รวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ที่กำลังพลต้องเรียนรู้เพื่อจะนำไปสอนให้กับประชาชนในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ติดตามข่าวสารจากการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุ และจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับบรรดาทหารด้วยกัน ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองของกำลังพลเกิดจากการเรียนรู้ในครอบครัว โรงเรียน สืบเนื่องมาถึงการเข้าไปเป็นทหารก็ได้ผ่านการเรียนรู้ในชั้นเรียน การอ่านหนังสือพิมพ์ การดูโทรทัศน์และฟังวิทยุ การปฏิบัติตามคำสั่งของกองทัพบกและปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น³⁰

วิสุทธิ โปธิ์แท่น ได้กล่าวว่า เนื่องจากประชาธิปไตยเป็นของประชาชนทุกคน ฉะนั้นประชาชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพราะกระบวนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน ตลอดจนเวลาการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ประชาชนย่อมเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยความสมัครใจ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลผลิตกันในเรื่องนั้นๆ³¹

³⁰นรินทร์ แทบประสิทธิ์, พันเอก, “ความรู้ ความเข้าใจ ทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของนายทหารบกไทย และผลกระทบต่อการปฏิบัติการด้านกิจการพลเรือน : ศึกษาเฉพาะกรณี นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 61”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณชิต, (บัณชิตวิทยาลัย โรงเรียนเสนาธิการทหารบก), 2534, หน้า 27.

³¹วิสุทธิ โปธิ์แท่น, พันเอก, “พรรคการเมืองไทย : ทารกที่ไม่มีโอกาสเติบโต” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (ธันวาคม 2526) : 22.

พันเอก สุเทพ โพธิ์สุวรรณ ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการตัดสินใจในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าความเจริญของเทคโนโลยีทางการสื่อสารทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางมาก มีส่วนกระตุ้นให้ทหารยอมรับระบบรัฐสภามากขึ้น ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และทหารในกองทัพมักจะถูกระแวงในการเคลื่อนไหวทางการเมืองจึงเป็นเหตุให้การออกเสียงเลือกตั้งในหน่วยทหารถูกจับตามองว่า ทหารถูกอำนาจของวินัยทหารรับการสั่งการให้ลงคะแนนเสียงให้พรรคการเมืองหรือกลุ่มใดเป็นพิเศษหรือไม่

การศึกษาของ ลิปเซ็ต (Lipset) เรื่องการแสดงออกการเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคม 20 สังคม (ประเทศ) ได้ข้อสรุปว่า ผู้ที่ลงคะแนนเสียงในเขตเมืองใหญ่ ที่มีโรงงานขนาดใหญ่ และเป็นกรรมกร มักจะลงคะแนนเสียงให้กับฝ่ายซ้ายมากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเมืองเล็ก และทำงานในโรงงานเล็ก

ผลการวิจัยของ เบนสัน (Benson) ได้วัดระดับของบุคคลที่เข้าร่วมทางการเมืองสูงนั้นมีลักษณะดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมสูงกว่าส่วนบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่า
2. ประชาชนที่มีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในเขตภูมิภาคที่ระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูง มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า
3. ในชุมชนที่มีการแบ่งชั้นทางสังคมมาก จะมีระดับของการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองสูงกว่า
4. ในสังคมที่ระดับของการพัฒนาทางอุตสาหกรรมสูง ประชาชนในเขตก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าด้วย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทหาร พลเรือน ในประเทศไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 มา นี้ ได้มีความพยายามจากนักรัฐศาสตร์กลุ่มหนึ่ง ที่มีความสนใจเป็นพิเศษที่จะศึกษาและเฝ้าติดตามดูบทบาทของทหารในทางการเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ และทำนายแนวโน้มอนาคตเกี่ยวกับบทบาทของทหารไทยได้ไปจนถึงได้มีความพยายามที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของทหาร ในความสัมพันธ์กับสังคมพลเรือน ระหว่างรูปแบบที่พบในสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออก เพื่อสามารถเสนอรูปแบบใหม่ในการศึกษาบทบาททางการเมืองของทหารไทย หัวข้อสำคัญของนักรัฐศาสตร์กลุ่ม

ดังกล่าวได้แก่ สุจิต บุญบงการ ชัยอนันต์ สมุทวนิช ทินพันธ์ นาคะตะ และ กนลา สุขพานิช –
 ขันทปราบ เป็นต้น³²

ชัยอนันต์ สมุทวนิช ได้ให้ทัศนะจากการศึกษาเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองทหารไทย
 ได้เสนอปัจจัย 4 ประการ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง และสถานภาพของกองทัพที่ผลักดันให้มีการก่อ
 ตัวของคณะทหาร “ยังเติร์ก” และ “ทหารประชาธิปไตย”
2. ลักษณะการรวมตัวและการจัดตั้งองค์กรของทหาร “ยังเติร์ก” เปรียบเทียบ “ทหาร
 ประชาธิปไตย” รวมทั้งศึกษาความคิดบทบาททางการเมืองของทั้ง 2 กลุ่ม ควบคู่กันไปด้วย
3. ปัจจัยด้านความเป็นวิชาชีพทางทหาร 2 กลุ่ม
4. ปัจจัยด้านความชอบธรรมของระบบการเมือง พฤติกรรมของนักการเมืองรัฐบาลว่ามี
 คุณภาพมากน้อยเพียงใดในการใช้อำนาจทางการเมือง พร้อมได้ศึกษาด้วยว่านักการเมืองได้มี
 พฤติกรรมนำพาสถาบันทหารอย่างไร และมีบทบาทต่อต้านและกระทบต่อผลประโยชน์ของกลุ่ม
 ทหารหรือไม่ และอย่างไรด้วย

สุจิต บุญบงการ ได้เสนอผลงานในปี 2530 เป็นภาษาอังกฤษ ชื่อ The Military Thai
 Politics ได้ศึกษาถึงบทบาททางการเมืองของทหาร หลังจากกบฏยังเติร์ก ถึงช่วงระยะเวลาที่
 พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก ได้พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก เป็นการศึกษาถึงบทบาททาง
 การเมืองของทหาร ที่พยายามมีอิทธิพลและมีบทบาททางการเมือง โดยใช้กำลังยึดอำนาจ โดยได้
 กล่าวถึงกลุ่มต่างๆ ในกองทัพช่วง 2524 – 2529 เช่น กลุ่มที่ 5 กลุ่มทหารประชาธิปไตย กลุ่มของ
 พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก เป็นต้น และได้ศึกษาถึงบทบาทของกลุ่ม และของผู้นำ เช่น พล.อ.
 อาทิตย์ กำลังเอก พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ และ พล.อ.พิจิตร กุลละวณิชย์ โดยกล่าวในส่วนที่
 เกี่ยวข้องกับการเมือง ความสัมพันธ์กับนักการเมือง และพรรคการเมือง ศึกษาบทบาทของ พล.อ.
 เปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะผู้ประสานระหว่างกองทัพกับพรรคการเมือง

ในการศึกษาดังกล่าว ได้วิเคราะห์งานด้านกิจการพลเรือนด้วยว่า เป็นเครื่องมือให้กับผู้นำ
 ทหารได้เป็นอย่างดี และช่วยสร้างพลังและอิทธิพลทางการเมืองให้กับผู้นำทหารได้ ประการ
 สุดท้ายได้เน้นถึงบทบาทของทหารกลุ่ม 66/23 ซึ่งใช้นโยบายการเมืองนำการทหารในการปราบ

³²สุเทพ โปธิ์สุวรรณ, พันเอก, “กระบวนการในการตัดสินใจในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง
 เมืองโดยผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกำลังพลในกองพลทหาร
 ราบที่ 9” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
 สถาบันวิชาการทหารชั้นสูง) 2536, 147 หน้า.

ปราบผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ อุดมการณ์ของกลุ่มสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของทหารที่ต้องเข้าไปพัฒนาทางการเมือง ปรับปรุงการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เลิกอำนาจและอิทธิพลมืด อย่างไรก็ตามทางฝ่ายกลุ่ม 66/23 ยังไม่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตย

โดยสรุปการศึกษานี้พยายามแสดงให้เห็นว่า แม้ระบบรัฐสภามีความต่อเนื่อง แต่สถาบันพรรคการเมืองมีความแตกแยก ขาดฐานสนับสนุนจากประชาชนหรือสมาชิกพรรคการเมืองอย่างแท้จริง ในขณะที่ฝ่ายทหารยังสามารถแพร่ขยายฐานสนับสนุนในกลุ่มมวลชนได้ และยังปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ อาจกล่าวได้ว่าทหารเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองที่มีความเข้มแข็ง

กล่าวได้ว่าผลงานของ สุจิต บุญบงการ และ กนลา สุขพานิช-ขันทปราบ เป็นการศึกษาค้นคว้าพัฒนาบทบาทของทหาร ในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะความพยายามของทหารไทยที่จะพัฒนาภารกิจและอุดมการณ์ให้สอดคล้องกับกระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยในสังคมไทย

ในปัจจุบันกองทัพบกได้ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมือง โดยได้เริ่มให้มีการฝึกและศึกษาด้านการเมืองให้แก่หน่วยทหารในระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองในหน่วยทหาร ทั้งนี้เพราะกองทัพพิจารณาเห็นว่า การที่จะรักษาความมั่นคงของชาติและประชาชนเอาไว้ให้ได้นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของทหาร ให้รู้ถึงลัทธิการเมืองอันเป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศชาติ เพื่อที่จะทำให้ทหารเกิดความสำนึกในคุณค่าของสถาบันที่ประเทศชาติมีอยู่ และเข้าใจในระบอบการปกครองประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตลอดจนทำให้ทหารเข้าใจถึงบทบาทของตนและการปฏิบัติงานของรัฐบาล ดังนี้

2.5.1 นโยบายในการเสริมสร้างความรู้ทางการเมือง

กองทัพบกจำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนจริยธรรมทางจิตใจและการประพฤติปฏิบัติของกำลังพลรายบุคคลให้รู้เท่าเทียมทันกลอุบายอันลึกซึ้งของกลุ่มบุคคลและลัทธิการเมืองอันเป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศชาติ รวมทั้งกวาดล้างการประพฤติและการปฏิบัติของกำลังพลทุกคน ในหน่วยทหาร และส่วนราชการทุกระดับให้เป็นไปโดยชอบและสุจริต ขจัดเสียซึ่งเงื่อนงำอันจะเปิดช่องทางให้กลุ่มบุคคลที่ทำการเป็นศัตรูของชาติเข้ามาผูกพันก่อกวนได้ กำลังพลรายบุคคลจะต้องมีความเข้าใจอย่างกว้างขวางพอสมควรในเรื่องลัทธิการเมือง และเปรียบเทียบได้เด่นชัดว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนี้ดีกว่าลัทธิการเมืองของฝ่ายศัตรูและเหมาะสมกับคุณลักษณะประจำชาติ และอุปนิสัยของประชาชนชาวไทย สามารถแก้ปัญหาทางสังคมได้โดยไม่ต้องใช้กำลังบังคับข่มขู่ และเป็นระบบการปกครองที่จะนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญมั่นคงในอนาคตได้อย่างแน่นอน

2.5.2 นโยบายในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย

การดำเนินการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองในหน่วยทหารแบบส่วนราชการของ กองทัพบก หมายถึง การเสริมสร้างความรู้ จิตใจ การประพฤติปฏิบัติชอบของกำลังพลรายบุคคล และหน่วยให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของสถาบันที่ประเทศชาติมีอยู่ และเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้เพื่อ ปกป้องสถาบันเหล่านั้นโดยไม่คิดชีวิต ไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก และไม่หวังผล คอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น

การที่การเมืองไทยจะเป็นประชาธิปไตยได้คตินั้น ประชาชนต้องรู้กำลังของตนเอง ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ โดยเฉพาะหน้าที่ในทางเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ประชาชนต้อง พร้อมที่จะปกครองผู้ปกครองโดยกำจัดผู้ปกครองที่ไม่ดีตามวิถีแห่งรัฐธรรมนูญในขั้นต้น และด้วยการใช้อำนาจอธิปไตยในขั้นสุดท้ายเมื่อประชาชนมีพลังเข้มแข็งสามารถที่จะพิทักษ์รักษา รัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยไว้ได้โดยวิธีดังกล่าว ตลอดจนสามารถควบคุมรัฐบาลที่จะทำ หน้าที่แก้ไขปรับปรุงความเจริญก้าวหน้าของประเทศได้ ทหารซึ่งมีอุดมการณ์ในความเป็น ประชาธิปไตยก็จะต้องทำหน้าที่ป้องกันภัยจากการรุกรานของข้าศึกเพื่อให้ประชาชนปลอดภัย และ อยู่เย็นเป็นสุขสามารถบริหารประเทศให้พัฒนาก้าวหน้าตามความมุ่งหมาย

2.5.3 นโยบายของกองทัพบกในการพัฒนาประเทศและส่งเสริมการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 61 ระบุว่ารัฐต้องจัดให้มีกำลัง ทหารเพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ และผลประโยชน์แห่งชาติ กำลังทหาร พึ่งใช้เพื่อการรบ หรือการสงคราม และการป้องปรามมิให้เกิดสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อปราบ หรือป้องปรามการกบฏและการจลาจล เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐและเพื่อการพัฒนาประเทศ ตามนโยบายและตามกฎหมายของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในปี 2530 กองทัพได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการ ช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สขร.) ขึ้น และเป็น หน่วยงานอยู่ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ซึ่งมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน ฯ³³

³³ กนลา สุขพานิช - จันทร์ปราบ, “ทหารในการพัฒนาทางการเมืองในประเทศ,” ทหารกับ การเมืองไทย : ความสัมพันธ์ระหว่าง (ทหาร - พลเรือน) ประชาธิปไตยและความมั่นคงแห่งชาติ รวบรวมโดย กนลา สุขพานิช - จันทร์ปราบ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 317.

การพัฒนาส่งเสริมระบอบการปกครองประชาธิปไตย ได้ปฏิบัติตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/23 โดยกำหนดนโยบายเพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็วด้วยการรุกทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ยับยั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างสถานการณ์สงครามประชาธิปไตย นโยบายเป็นกลาง และแนวปฏิบัติตามคำสั่งนี้ได้ใช้แนวทางของประชาธิปไตยเป็นหลัก โดยมุ่งเสริมให้ประชาชนปกครองตนเองและมีส่วนร่วมทางการเมือง มีการสนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตย โดยใช้งานมวลชนทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ ลูกเสือชาวบ้าน (ลส.ชบ.), สมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.), สมาชิกทหารกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ (กนช.), สมาชิกและองค์กรอาสาช่วยรบทหารพราน (อชร.ทพ.) และสมาชิกหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นพลังมวลชนประชาธิปไตย ที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสามารถต่อสู้ให้ได้รับชัยชนะขั้นเด็ดขาดจากภัยคอมมิวนิสต์และขบวนการก่อการร้ายทุกรูปแบบ ตลอดจนขบวนการอื่นๆ ที่มุ่งทำลายประชาธิปไตย และเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะนำประเทศชาติไปสู่ความมั่นคงปลอดภัย และเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป

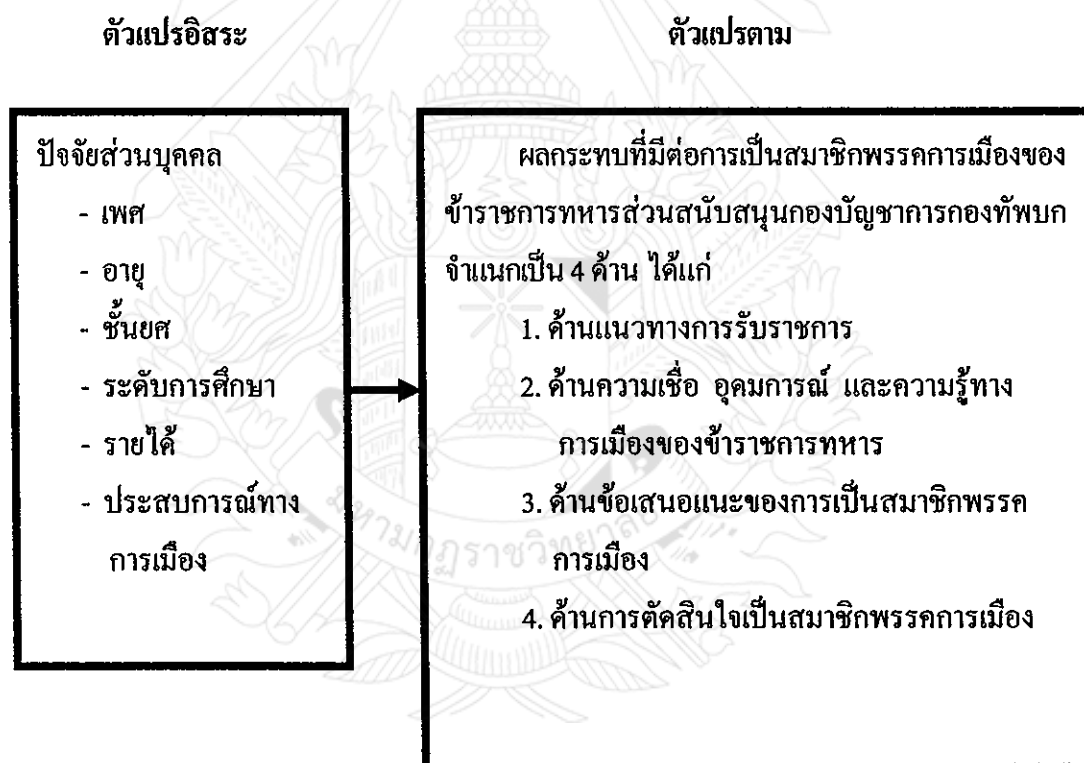
การเรียนรู้ความเข้าใจในเรื่องใดก็ตามจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากในขณะที่สังคมมีวิธีการที่จะให้สมาชิกเรียนรู้แบบแผนของการประพฤติปฏิบัติ เรียนรู้การที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ที่เป็นกระบวนการที่ สังคมเตรียมให้สมาชิกได้เรียนรู้แบบแผน ความประพฤติ ความเชื่อ ระบบการเมืองเองก็มีวิธีการ ที่จะทำ ให้บุคคลมีทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนมีพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะที่ ไม่แตกต่างกัน โดยผ่านการเรียนรู้ทางการเมือง อีสตัน และ เคนิส (Easton and) ได้ให้คำจำกัดความ “การเรียนรู้ทางการเมือง” หมายถึง กระบวนการที่ผ่านความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ (political orientation) อันได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ บรรทัดฐาน ค่านิยม จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกคนรุ่นหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่มีกระบวนการกระบวนการถ่ายทอดสิ่งนี้แล้ว สมาชิกใหม่ของระบบการเมืองจะต้องแสวงหาแบบแผนของความโน้มเอียงทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีผลต่อความคงอยู่ของระบบการเมืองนั้นๆ ดังนั้น การเรียนรู้ทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ระบบการเมืองอยู่ได้³⁴

³⁴ปัญญา สิงห์ศักดิ์ดา, การพัฒนาทางการเมืองบทบาทของทหารกับการพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อความมั่นคงของชาติ, ทหารกับการเมืองไทย : ความสัมพันธ์ระหว่าง (ทหาร - พลเรือน) ประชาธิปไตยและความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 157.

2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษา รายได้ ประสบการณ์ ในทางการเมือง เป็นตัวแปรอิสระ โดยใช้แนวคิดของนายทหารนักรัฐศาสตร์การปกครองแห่งกองทัพบก คือ พลเอก ฉพล บุญทับ, พลโท จักรกฤษณ์ พงษ์ภมร, พลโทปรีชา วรรณรัตน์³⁵ และข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ.2499 มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าตัวแปรอิสระ และใช้แนวคิดของ สุจิต บุญบงการ, ชัยอนันต์ สมุทวนิช, ทินพันธ์ นาคะตะ และ กนลา สุขพานิช – ชันทปราบ มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดด้านตัวแปรตาม จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณลักษณะข้อมูลเป็นข้อมูลปฐมภูมิ โดยการใช้แบบสอบถาม มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษานี้ เป็นข้าราชการในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในกองบัญชาการกองทัพบก 113 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยตัดยอด ณ 31 ส.ค.2551 รวมทั้งหมด จำนวน 160 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน พลอาสาสมัคร พลทหารกองประจำการ และพนักงานราชการ จำนวน 115 คน

3.2 การสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเทียบจากตาราง Krejcie และ Morgan¹ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 115 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

---

¹บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2535), หน้า 40.

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้การเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้

1. เลือกตัวอย่างจากข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในหน่วยขึ้นตรงส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก คือ 1 กอง 5 แผนก 3 ฝ่าย และ 1 กองร้อย

2. เลือกตัวอย่างจากข้าราชการทหารในแต่ละส่วนของแต่ละหน่วยรองที่ขึ้นตรงกับหน่วยเหนือ คือ ส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในกองบัญชาการกองทัพบก

แต่เนื่องจากพื้นที่ของหน่วยขึ้นตรงกับส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก แต่ละแห่งนั้น อยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน ลักษณะอาคารสำนักงานเป็นอาคารเชื่อมติดต่อกัน 5 อาคาร ในพื้นที่ 44 ไร่ 1 งาน 32 ตารางวา สภาพประชากรโดยรวมมีเพศชายมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นในบางหน่วยจะมีแต่เพศชาย ผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่าง อย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เฉพาะหน่วยระดับแผนกเท่านั้น เช่น แผนกธุรการและกำลังพล แผนกส่งกำลัง แผนกยุทธโยธา เป็นต้น

ในส่วนของการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของแต่ละพื้นที่ที่จะใช้การคำนวณตามสัดส่วนของข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนหรือแต่ละหน่วยกับข้าราชการทั้งหมด (Quota Sampling) โดยมีวิธีคิด ดังต่อไปนี้ คือ

1. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแต่ละหน่วยขึ้นตรง คำนวณได้จาก

$$\frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรทั้งหมดของหน่วยขึ้นตรง}}{\text{จำนวนประชากรของส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก}}$$

2. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแต่ละหน่วยรอง คำนวณได้จาก

$$\frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างของหน่วยขึ้นตรง} \times \text{จำนวนประชากรทั้งหมดของหน่วยขึ้นตรง}}{\text{จำนวนประชากรของส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก}}$$

ดังนั้น จากรายละเอียดการเลือกและคิดจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 115 คน จึงสามารถได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กองบริการทั่วไป	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 18 นาย
2. แผนกธุรการและกำลังพล	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 6 นาย
3. แผนกส่งกำลัง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 6 นาย
4. แผนกยุทธโยธา	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 12 นาย
5. แผนกแผนและรักษาความปลอดภัย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 24 นาย

6. แผนกสื่อสาร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	5 นาย
7. ฝ่ายการเงิน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	4 นาย
8. ฝ่ายงบประมาณ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	3 นาย
9. กองร้อยบริการ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	37 นาย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพภาคต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ลำดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 4 หมายถึง เห็นด้วย
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทั่วไป เป็นลักษณะคำถามที่ถามอย่างกว้างๆ เปิดโอกาสให้ผู้ตอบ ตอบได้อย่างเสรี ตามความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ตอบคำถามแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ อันจะเป็นข้อมูลสะท้อนกลับจากแบบสอบถามว่า ควรจะส่งเสริม หรือให้การสนับสนุนอันใดได้น่า และอย่างไร

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.3.1 ศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

3.3.2 กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

3.3.3 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะให้มีความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตาม ข้อ 3 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ถูกต้องตามหลักวิชาการและในด้านภาษาที่ใช้ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

- 1) รศ.ศรชัย ท้าวมิตร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- 2) รศ.สงบ เชื้อทอง หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- 3) รศ.อุดม พิริยสิงห์ อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด
- 4) พันเอก (พิเศษ) วัฒนพล พุฒทอง ฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บังคับบัญชา

3.3.5 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลกลับมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและรวมรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item-Total Correlation Coefficient) เพื่อพิจารณาความเป็นปรนัยของแบบสอบถาม

3.3.6 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบราค (Cronbach)² ได้ค่าอำนาจจำแนก 0.81

3.3.7 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณา จัดพิมพ์ และนำไปใช้เพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการทหารในหน่วยส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

3.4.2 ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรที่ศึกษา

²กัลยา วานิชบัญญัติ, การใช้ SPSS FOR WINDOWS ในการวิเคราะห์ข้อมูล, (กรุงเทพมหานคร : คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 449.

3.4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

3.4.4 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้วจำนวน 115 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับกลับคืนมา

3.5.2 ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และกรอกข้อมูลลงในตารางเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งกำหนดดังนี้³

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง มากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง มาก
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง น้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด

3.5.3 นำเสนอผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา

3.7 สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

3.6.1. ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 100.

3.6.2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคน

3.6.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	X ²	แทน	ผลรวมกำลังสอง ของคะแนนในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคน
	$\sum$	แทน	ผลรวม

3.6.4 ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (α) คำนวณจาก

สูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S ²	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก รวม 115 คน ซึ่งข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าทางสถิติประกอบด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t-distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
d.f.	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree Freedom)
S.S.	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Square)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

4.2.1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละดังปรากฏในตารางที่ 4.1 – 4.6

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับผลกระทบของข้าราชการทหารสังกัด ส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความ ดังปรากฏในตารางที่ 4.7 - 4.12

4.2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ดังปรากฏในตารางที่ 4.13 – 4.14

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	101	87.83
หญิง	14	12.17
รวม	115	100

จากตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างแยกเป็นเพศชาย 101 คน เพศหญิง 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.83 และ ร้อยละ 12.17 ตามลำดับ ทหารชายส่วนใหญ่ทำหน้าที่ฝ่ายประสานงาน เจ้าหน้าที่ประจำแผนก และพลลูกมือ สำหรับทหารหญิงได้มีโอกาสรับผิดชอบงานในส่วนการจัดระเบียบข้อมูล การรักษาระบบงาน ระเบียบปฏิบัติประจำของหน่วย และพนักงานรักษาสถานที่

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 - 30 ปี	24	20.87
31 - 40 ปี	30	26.09
41 - 50 ปี	49	42.60
51 - 60 ปี	12	10.44
รวม	115	100

จากตารางที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่าง มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 42.60 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 26.09 อายุระหว่าง 18 - 30 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.87 และอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามชั้นยศ

ชั้นยศ	จำนวน	ร้อยละ
พันตรี - พันเอก	3	2.61
ร้อยตรี - ร้อยเอก	9	7.83
สิบตรี - จำสิบเอก	30	26.09
พลอาสาสมัคร	24	20.87
พลทหารกองประจำการ	37	32.17
พนักงานราชการ	12	10.43
รวม	115	100

จากตารางที่ 4.3 กลุ่มตัวอย่าง ชั้นยศ พ.ต. - พ.อ. จำนวน 3 นาย คิดเป็นร้อยละ 2.16, ร.ต. - ร.อ. จำนวน 9 นาย คิดเป็น ร้อยละ 7.83, ส.ต. - จ.ส.อ. จำนวน 30 นาย คิดเป็นร้อยละ 26.09, พลอาสาสมัคร จำนวน 24 นาย คิดเป็นร้อยละ 20.87, พลทหารกองประจำการ จำนวน 37 นาย คิดเป็นร้อยละ 32.17, พนักงานราชการ จำนวน 12 นาย คิดเป็นร้อยละ 10.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	78	67.83
ปริญญาตรี	34	29.57
ปริญญาโท	3	2.60
ปริญญาเอก	-	-
รวม	115	100

จากตารางที่ 4.4 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างสำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 67.83 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 29.57 และระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 ตามลำดับ สำหรับระดับปริญญาเอก ไม่มี

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามระดับรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 6,020 บาท	37	32.17
6,021 - 20,000 บาท	64	55.65
20,001 - 30,000 บาท	11	9.57
มากกว่า 30,001 บาท	3	2.61
รวม	115	100

จากตารางที่ 4.5 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,201 - 20,000 บาท มากที่สุด จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 55.65 รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 6,020 บาทต่อเดือน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 32.17 รายได้ 20,001 - 30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.57 และรายได้มากกว่า 30,001 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.61 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามประสบการณ์ทางการเมือง

ประสบการณ์ทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
คณะกรรมการเลือกตั้ง	-	-
เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง	-	-
อื่นๆ (ผู้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง)	115	100
รวม	115	100

จากตารางที่ 4.6 กลุ่มตัวอย่างยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง แต่ทุกคนจะเป็นผู้มีสิทธิในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งเป็นประจำสม่ำเสมอ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพภาคที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบของการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพภาค โดยรวม และรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ	2.82	0.51	ปานกลาง
2.	ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง	3.71	0.39	มาก
3.	ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	3.88	0.27	มาก
4.	ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	3.66	0.29	มาก
รวม		3.52	0.17	มาก

จากตารางที่ 4.7 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพภาค มีความเห็นถึงผลกระทบต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยรวม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลกระทบในแนวทางการรับราชการอยู่ในระดับปานกลาง ผลกระทบด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ด้านด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพภาค มีความสนใจ และให้ความสำคัญกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบ ที่มีต่อการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในด้านแนวทางรับราชการ

ด้านแนวทางรับราชการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านยังไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ เพราะกลัวความผิดกับการวางตัวไม่เป็นกลาง ถึงแม้จะเสียสิทธิอันชอบธรรมก็ตาม	2.99	1.00	ปานกลาง
2. ท่านเกรงว่าหากเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้วจะทำให้ผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงานมองว่าไม่รักในอาชีพทหาร	2.41	0.98	น้อย
3. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะมีผลกระทบต่อความเจริญในหน้าที่ราชการทหารของท่าน หากอยู่กันคนละพรรคกับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน	2.35	1.07	น้อย
4. ท่านคิดว่าทหารสามารถไปร่วมกิจกรรมทางการเมืองของพรรคได้ แต่ไม่สมควรแต่งเครื่องแบบทหารไปแสดงตน	3.53	0.99	มาก
รวม	2.82	0.51	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง คือข้อ 1 ท่านยังไม่สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ เพราะยังกลัวความผิดกับการวางตัวไม่เป็นกลาง ส่วนผลกระทบเมื่อเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้วจะทำให้ผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงานมองว่าไม่รักอาชีพทหาร กับผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการทหาร เมื่ออยู่คนละพรรคกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยออกมา น้อย และ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามข้อ 4 การไปร่วมกิจกรรมทางการเมืองของพรรคได้ แต่ไม่สมควรแต่งเครื่องแบบทหารไปแสดงตนมีค่าเฉลี่ยออกมาในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่าข้าราชการทหารส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในความคิดเห็นของตัวเองอย่างมีเหตุผล มากกว่าจะคล้อยตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน โดยปราศจากเหตุผลอย่างสิ้นเชิง

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบ ที่มีต่อการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง

ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. พ.ร.บ.พรรคการเมืองปี พ.ศ.2541 กำหนดให้สมาชิกพรรคต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ท่านมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนสามารถสมัครเป็นสมาชิกพรรคแห่งหนึ่งได้	3.45	0.95	ปานกลาง
2. พรรคที่มีอุดมการณ์รวมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียวไม่สามารถแบ่งแยกได้ เป็นพรรคที่สร้างความเป็นปึกแผ่น สมควรจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค	4.72	0.45	มากที่สุด
3. รัฐธรรมนูญกำหนดให้ข้าราชการสามารถสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้ท่านมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนสามารถสมัครเป็นสมาชิกพรรคแห่งหนึ่งได้	3.43	0.98	ปานกลาง
4. ท่านสมควรสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมจากคนส่วนใหญ่ในขณะนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสคนส่วนใหญ่เพื่อมิให้ถูกต่อต้านจากสังคม	2.63	1.24	ปานกลาง
5. พรรคที่มีอุดมการณ์สร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ เป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงของชาติ สมควรสมัครเป็นสมาชิกพรรค	4.33	0.47	มาก
รวม	3.71	0.39	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 2 พรรคที่มีอุดมการณ์รวมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียวไม่สามารถแบ่งแยกได้ เป็นพรรคที่สร้างความเป็นปึกแผ่น สมควรจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค ข้าราชการทหารให้ความเห็นในระดับมากที่สุด ในประเด็นความรู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ.พรรคการเมือง กำหนดคุณสมบัติสมาชิกพรรคให้ข้าราชการสามารถสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้ มีความเห็นระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่มีความมั่นใจ อันเนื่องมาจากการขาดความรู้อย่างถ่องแท้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ รองลงมาคือพรรคที่มีอุดมการณ์สร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ เป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงของชาติ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 4

ท่านสมควรสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมจากคนส่วนใหญ่ในขณะนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสคนส่วนใหญ่เพื่อมิให้ถูกต่อต้านจากสังคม

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเชื่อและต้องการที่จะสนับสนุนอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคที่รวมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียวแบ่งแยกไม่ได้ อาจเนื่องมาจากปัญหาเหตุการณ์การเมืองในปัจจุบัน รวมทั้งปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบที่มีต่อการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. พรรคการเมืองที่มีนโยบายด้านการจัดสวัสดิการ และสิทธิกำลังพลให้กับข้าราชการ และครอบครัว ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อข้าราชการทหารส่วนใหญ่ ควรจะให้การสนับสนุน	4.14	0.62	มาก
2. พรรคการเมืองต้องมีโครงสร้างเกิดจากการมีส่วนร่วม มีฐานเสียงมาจากประชาชน มีความเป็นระบบภายในพรรค มีการแสดงผลงานอย่างน้อยปีละครั้ง	3.94	0.45	มาก
3. ข้าราชการทหารควรสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนเห็นชอบในนโยบาย จะทำให้พรรคมีฐานเสียงมาจากประชาชนมากขึ้น และสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย	3.39	0.82	ปานกลาง
4. พรรคการเมืองต้องมีภาพพจน์ที่ดีที่สุด ส.ส. ในพรรค ต้องมีผลงานทำเพื่อประชาชนส่วนรวมมากที่สุด เพื่อจะส่งผลให้สมาชิกพรรคการเมืองมีความศรัทธา และมั่นคงกับพรรค ด้วยประการทั้งปวง	3.86	0.63	มาก
5. พรรคการเมืองจำเป็นต้องมีระบบบริหารภายในพรรคที่ดี มีความขัดแย้งน้อยที่สุดในการแต่งตั้งรัฐมนตรี หรือการแต่งตั้งตำแหน่งอื่นใดภายในพรรค	4.09	0.57	มาก
รวม	3.88	0.27	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผลกระทบของข้าราชการทหารที่มีต่อข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 1 พรรคการเมืองที่มีนโยบายด้านการจัดสวัสดิการ และสิทธิกำลังพลให้กับข้าราชการ และครอบครัว ซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อข้าราชการทหารส่วนใหญ่ควรจะทำให้การสนับสนุน ให้ความเห็นในระดับมาก แสดงว่ามองเห็นถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก รวมทั้งสวัสดิการต่างๆ ที่จะพึงมีไปยังครอบครัวของข้าราชการทหารด้วย ส่วนพรรคการเมืองที่มีฐานเสียงมาจากการมี ส่วนร่วม มีฐานเสียงมาจากประชาชนมีความเป็นระบบภายในพรรคมีความเห็นในระดับมาก คือ แสดงให้เห็นว่าควรสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างที่มีฐานเสียงมาจากประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง สำหรับการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่คนเห็นชอบในนโยบายมีความเห็นในระดับ ปานกลาง คือ พรรคที่มีภาพพจน์ดีที่สุด ส.ส. ในพรรคสามารถสร้างผลงานทำเพื่อประชาชนส่วนรวมมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในระดับมาก คือ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารชอบพรรคการเมืองที่มีภาพพจน์ดีชอบให้ ส.ส. สร้างผลงานในฐานะเป็นตัวแทนเป็นปากเสียงแทนประชาชน สำหรับพรรคการเมืองที่มีระบบบริหารภายในพรรคมีความขัดแย้งน้อยที่สุดในการแต่งตั้งรัฐมนตรีหรือตำแหน่งอื่นๆ ภายในพรรคมีความเห็นในระดับมาก คือ แสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารมีทัศนคติเห็นด้วยกับการบริหารจัดการที่เป็นไปด้วยความยุติธรรมและมีคุณธรรม

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบ ที่มีต่อการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ เพราะไม่รู้ว่ารัฐธรรมนูญกำหนดคุณสมบัติไว้อย่างไร	2.79	0.94	ปานกลาง
2. พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของคนในชาติ สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เหมาะสมกับสังคมไทย ท่านจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค	4.18	0.38	มาก
3. พรรคที่มีอุดมการณ์ปราบการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมสมควรสมัครเป็นสมาชิก	4.07	0.26	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

4. พรรคที่มีอุดมการณ์ต้องการให้สังคมมีความสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินไม่เบียดเบียนกัน ท่านจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค	4.17	0.38	มาก
5. พรรคการเมืองที่มีจำนวน ส.ส. มาก มีเสียงสนับสนุนมากจะมีบทบาทแก้ไขปัญหาได้มากกว่า ส่งผลให้ประชาชนนิยมพรรคมากขึ้นด้วย สมควรจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค	3.00	0.96	ปานกลาง
6. พรรคมีฐานะทางการเงินดี มีศักยภาพในการใช้เงิน หาเสียงอย่างเต็มที่ แสดงถึงความพร้อมของพรรค สมควรจะสมัครเป็นสมาชิกพรรคนั้น	3.75	0.65	มาก
รวม	3.66	0.29	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผลกระทบของข้าราชการทหารที่มีต่อการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของคนในชาติ สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เหมาะสมกับสังคมไทย ท่านจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค ให้ความเห็นในระดับมาก รองลงมาคือข้อ 4 พรรคที่มีอุดมการณ์ต้องการให้สังคมมีความสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินไม่เบียดเบียนกัน ท่านจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค ให้ความเห็นในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทหารต้องการให้สังคมมีความสงบสุข ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินไม่เบียดเบียนกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 1 ท่านไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ เพราะไม่รู้ว่ามีรัฐธรรมนูญกำหนดคุณสมบัติไว้อย่างไร ให้ความเห็นในระดับปานกลาง คือ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างยังให้ความสนใจไม่พอในการอ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญทำให้ไม่รู้ว่าคุณสมบัติกำหนดคุณสมบัติไว้อย่างไร

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบของการสมัครเป็นสมาชิกพรรค
พรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก
โดยจำแนกตามเพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษา และรายได้

รายการ	เพศ		อายุ		ชั้นยศ		การศึกษา		รายได้	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
ด้านผลกระทบ ในแนวทางการ รับราชการ	2.82 (ปาน กลาง)	0.51	2.82 (ปาน กลาง)	0.51	2.82 (ปาน กลาง)	0.51	2.82 (ปาน กลาง)	0.51	2.82 (ปาน กลาง)	0.51
ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และ ความรู้ทางการ เมือง	3.71 (มาก)	0.39	3.71 (มาก)	0.39	3.71 (มาก)	0.39	3.71 (มาก)	0.39	3.71 (มาก)	0.39
ด้านข้อเสนอ แนะของการ เป็นสมาชิก พรรคการเมือง	3.88 (มาก)	0.27	3.88 (มาก)	0.27	3.88 (มาก)	0.27	3.88 (มาก)	0.27	3.88 (มาก)	0.27
ด้านการตัดสินใจ เป็นสมาชิก พรรคการเมือง	3.66 (มาก)	0.29	3.66 (มาก)	0.29	3.66 (มาก)	0.29	3.66 (มาก)	0.29	3.66 (มาก)	0.29

จากตารางที่ 4.12 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ทุกกลุ่มเพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษา และรายได้ มีความเห็นถึงผลกระทบต่อความเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

พบว่าทุกกลุ่มเพศ อายุ ชั้นยศ การศึกษา และรายได้ มีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทัศนคติในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 กล่าวคือทุกกลุ่มอายุ ชั้นยศ การศึกษา และรายได้มีทัศนคติต่อการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเหมือนกัน แสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหาร ส่วนใหญ่กล้าเสนอแนะ กล้าแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง มีความตื่นตัวในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และไม่ได้กังวลกับเรื่องของการวางตัวเป็นกลางแต่อย่างใด เห็นชอบกับนโยบายอุดมการณ์ร่วมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียวไม่สามารถแบ่งแยกได้ และการเป็นพรรคที่ต่อสู้เพื่อสิทธิ

เสรีภาพของคนในชาติ สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และในทางการเมืองผู้บังคับบัญชาเปิดกว้างให้ข้าราชการทหารมีอิสระอย่างเต็มที่ทางความคิด แต่ต้องเป็นการส่วนตัวว่าจะเป็นการสมาชิกพรรคการเมืองใด และต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้สามารถทำนายแนวโน้มของการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร ได้ สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพที่ไม่ปิดกั้นการแสดงออกทางความคิดตามระบอบประชาธิปไตยของกำลังพลแต่ละคน เพราะถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย แต่การดำเนินการดังกล่าวต้องไม่เอาสถาบันเข้าไปเกี่ยวข้อง ต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ตามแบบธรรมเนียมที่พึงปฏิบัติ ซึ่งจะนำพากองทัพไปในทิศทางที่ถูกต้อง และข้าราชการทหารทุกคนต้องยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตทั้ง กาย วาจา ใจ มีความกล้าหาญที่จะต่อสู้กับความอยุติธรรม การฉ้อราษฎร์บังหลวง ทูจริตคอร์รัปชัน เพื่อดำรงเกียรติของข้าราชการทหารให้มั่นคงสืบไป

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายข้อ

ด้านที่	รายการ	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig. (2-tailed)
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.	ด้านแนวทางรับราชการ	3.52 (มาก)	0.87	3.43 (ปานกลาง)	0.97	0.69	0.213
2.	ด้านความเชื่ออุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง	3.73 (มาก)	0.95	3.71 (มาก)	1.23	0.14	0.231
3.	ด้านข้อเสนอแนะการเป็น สมาชิกพรรคการเมือง	3.51 (มาก)	1.12	2.75 (ปานกลาง)	1.95	1.79	0.435
4.	ด้านการตัดสินใจเป็น สมาชิกพรรคการเมือง	4.00 (มาก)	0.88	3.89 (มาก)	1.02	0.92	0.521
รวม		3.58 (มาก)	0.43	3.45 (ปานกลาง)	0.79	0.88	0.392

จากตารางที่ 4.13 พบว่า โดยรวม 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามอายุกับชั้นยศ โดยรวมและรายข้อ

ด้านที่	รายการ	อายุ (N = 115)		ชั้นยศ (N = 115)		t	Sig. (2- tailed)
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.	ด้านแนวทางรับ ราชการ	3.53 (มาก)	1.13	3.33 (ปานกลาง)	0.95	0.16	0.213
2.	ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และ ความรู้ทางการเมือง	3.66 (มาก)	1.34	3.64 (มาก)	0.90	0.15	0.199
3.	ด้านข้อเสนอแนะ ของการเป็นสมาชิก พรรคการเมือง	3.73 (มาก)	1.23	3.71 (มาก)	0.95	0.15	1.332
4.	ด้านการตัดสินใจ เป็นสมาชิกพรรค การเมือง	4.00 (มาก)	0.88	3.97 (มาก)	1.08	0.17	1.326
	รวม	3.68 (มาก)	1.02	3.66 (มาก)	0.80	0.16	0.231

จากตารางที่ 4.14 พบว่า โดยรวม 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุน กองบัญชาการกองทัพบก ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามเพศ

เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ชาย	101	3.52	0.87	น้อย
หญิง	14	3.43	0.97	น้อย

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ทั้งชาย และหญิง มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.16 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามเพศ

แหล่งความแปรปรวน	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ชาย	101	3.52	0.87	0.69	0.213
หญิง	14	3.43	0.97		

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีเพศแตกต่างกัน มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามเพศ

เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ชาย	101	3.73	0.95	น้อย
หญิง	14	3.71	1.23	น้อย

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ทั้งชาย และหญิง มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และ ความรู้ทางการเมือง จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการ ทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และ ความรู้ทางการเมือง จำแนกตามเพศ

แหล่งความแปรปรวน	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ชาย	101	3.52	0.87	0.14	0.231
หญิง	14	3.43	0.97		

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีเพศแตกต่างกัน มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และ ความรู้ทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการ เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการ กองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ

เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ชาย	101	3.51	1.12	น้อย
หญิง	14	2.75	1.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ทั้งชาย และหญิง มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็น สมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ

แหล่งความแปรปรวน	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ชาย	101	3.52	0.87	1.79	0.435
หญิง	14	3.43	0.97		

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีเพศแตกต่างกัน มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ

เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ชาย	101	4.00	0.88	มาก
หญิง	14	3.89	1.02	มาก

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ทั้งชาย และหญิง มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามเพศ

แหล่งความแปรปรวน	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ชาย	101	3.52	0.87	0.92	0.521
หญิง	14	3.43	0.97		

จากตารางที่ 4.22 พบว่าข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ที่มีเพศแตกต่างกัน มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิก พรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการ เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการ กองทัพบก จำแนกตามเพศ

เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ชาย	101	3.58	0.43	น้อย
หญิง	14	3.45	0.79	น้อย

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ทั้งชาย และหญิง มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการ ทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามเพศ

แหล่งความแปรปรวน	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ชาย	101	3.58	0.43	0.88	0.392
หญิง	14	3.45	0.79		

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ที่มีเพศแตกต่างกัน มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิก พรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
18 – 30	24	1.67	.15	น้อย
31 – 40	30	1.71	.16	น้อย
41 – 50	49	1.68	.14	น้อย
51 – 60	12	1.78	.15	น้อย
รวม	115	1.70	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับน้อย เมื่อแยกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.090	3	.030	1.239	1.239
ภายในกลุ่ม	2.210	91	.024		
รวม	2.300	94			

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
18 – 30	24	1.63	0.15	ปานกลาง
31 – 40	30	1.65	0.19	น้อย
41 – 50	49	1.67	0.19	น้อย
51 - 60	12	1.68	0.21	น้อย
รวม	115	1.65	0.20	น้อย

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับน้อย เมื่อแยกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.015	3	.005	0.117	0.950
ภายในกลุ่ม	3.998	91	.044		
รวม	4.014	94			

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
18 – 30	24	1.60	.18	น้อย
31 – 40	30	1.59	.20	น้อย
41 – 50	49	1.54	.19	น้อย
51 - 60	12	1.62	.15	น้อย
รวม	115	1.58	.19	น้อย

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับน้อย เมื่อแยกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.061	3	.020	0.550	0.650
ภายในกลุ่ม	3.342	91	.037		
รวม	3.402	94			

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการ
การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชา
การกองทัพบก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
18 – 30	24	1.61	.17	น้อย
31 – 40	30	1.59	.20	น้อย
41 – 50	49	1.53	.19	น้อย
51 - 60	12	1.62	.16	น้อย
รวม	115	1.58	.19	น้อย

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก
มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับน้อย เมื่อแยกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน ความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก
พรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก
ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.090	3	.040	1.357	0.550
ภายในกลุ่ม	3.242	91	.023		
รวม	3.102	94			

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก
ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิก
พรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
18 – 30	24	1.63	.13	น้อย
31 – 40	30	1.65	.14	น้อย
41 – 50	49	1.63	.12	น้อย
51 - 60	12	1.69	.14	น้อย
รวม	115	1.65	.13	น้อย

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามอายุ มีอยู่ในระดับน้อย เมื่อแยกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 4.34 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.032	3	.001	0.545	0.653
ภายในกลุ่ม	1.763	91	.019		
รวม	3.102	94			

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามชั้นยศ

ชั้นยศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
พันตรี - พันเอก	8	1.71	.15	ปานกลาง
ร้อยตรี - ร้อยเอก	4	1.70	.16	น้อย
สิบตรี - จำสิบเอก	30	1.70	.14	น้อย
พลอาสาสมัคร	24	1.71	.15	น้อย
พลทหารกองประจำการ	37	1.68	.13	น้อย
พนักงานราชการ	12	1.70	.14	น้อย
รวม	115	1.70	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามชั้นยศ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามชั้นยศ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.091	4	.030	0.018	0.997
ภายในกลุ่ม	2.310	110	.026		
รวม	2.410	114			

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีชั้นยศแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามชั้นยศ

ชั้นยศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
พันตรี - พันเอก	8	1.67	.14	น้อย
ร้อยตรี - ร้อยเอก	4	1.71	.15	น้อย
สิบตรี - จ่าสิบเอก	30	1.60	.14	น้อย
พลอาสาสมัคร	24	1.73	.15	น้อย
พลทหารกองประจำการ	37	1.69	.12	น้อย
พนักงานราชการ	12	1.71	.15	น้อย
รวม	115	1.71	.16	น้อย

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามชั้นยศ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.38 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามชั้นยศ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.040	3	.013	0.303	0.823
ภายในกลุ่ม	3.974	111	.044		
รวม	4.014	114			

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีชั้นยศแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ

ชั้นยศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
พันตรี - พันเอก	8	1.71	.15	น้อย
ร้อยตรี - ร้อยเอก	4	1.70	.15	น้อย
สิบตรี - จ่าสิบเอก	30	1.70	.14	น้อย
พลอาสาสมัคร	24	1.71	.15	น้อย
พลทหารกองประจำการ	37	1.68	.12	น้อย
พนักงานราชการ	12	1.70	.14	น้อย
รวม	115	1.71	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.40 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.041	5	.017	0.213	0.843
ภายในกลุ่ม	3.974	109	.034		
รวม	4.013	114			

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีชั้นยศแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ

ชั้นยศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
พันตรี - พันเอก	8	1.71	.15	น้อย
ร้อยตรี - ร้อยเอก	4	1.70	.15	น้อย
สิบตรี - จ่าสิบเอก	30	1.70	.14	น้อย
พลอาสาสมัคร	24	1.71	.15	น้อย
พลทหารกองประจำการ	37	1.67	.12	น้อย
พนักงานราชการ	12	1.70	.15	น้อย
รวม	115	1.70	0.16	น้อย

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.041	4	.014	0.217	0.813
ภายในกลุ่ม	3.974	110	.031		
รวม	4.013	114			

จากตารางที่ 4.42 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีชั้นยศแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามชั้นยศ

ชั้นยศ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
พันตรี - พันเอก	8	1.71	.15	น้อย
ร้อยตรี - ร้อยเอก	4	1.70	.15	น้อย
สิบตรี - จำสิบเอก	30	1.70	.14	น้อย
พลอาสาสมัคร	24	1.71	.15	น้อย
พลทหารกองประจำการ	37	1.67	.12	น้อย
พนักงานราชการ	12	1.70	.15	น้อย
รวม	115	1.70	.16	น้อย

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามชั้นยศ มีอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.44 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามชั้นยศ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.008	4	.003	0.137	0.938
ภายในกลุ่ม	1.787	110	.021		
รวม	1.795	114			

จากตารางที่ 4.44 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการ
การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชา
การกองทัพภาค ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	63	1.71	.14	น้อย
ปริญญาตรี	45	1.70	.15	น้อย
ปริญญาโท	7	1.70	.15	น้อย
ปริญญาเอก	-	-	-	-
รวม	115	1.70	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.45 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพภาค
มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามระดับ
การศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิก
พรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการ
กองทัพภาค ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.091	4	.031	0.016	0.947
ภายในกลุ่ม	2.210	110	.026		
รวม	2.310	114			

จากตารางที่ 4.46 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพภาค
ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับ
ราชการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	63	1.71	.14	น้อย
ปริญญาตรี	45	1.70	.15	น้อย
ปริญญาโท	7	1.70	.15	น้อย
ปริญญาเอก	-	-	-	-
รวม	115	1.71	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.48 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.041	4	.033	0.103	0.883
ภายในกลุ่ม	3.974	110	.054		
รวม	4.015	114			

จากตารางที่ 4.48 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.49 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	63	1.71	.14	น้อย
ปริญญาตรี	45	1.70	.15	น้อย
ปริญญาโท	7	1.70	.15	น้อย
ปริญญาเอก	-	-	-	-
รวม	115	1.70	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.49 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.50 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.040	3	.027	0.203	0.842
ภายในกลุ่ม	3.954	111	.031		
รวม	4.021	114			

จากตารางที่ 4.50 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.51 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	63	1.71	.14	น้อย
ปริญญาตรี	45	1.70	.15	น้อย
ปริญญาโท	7	1.70	.15	น้อย
ปริญญาเอก	-	-	-	-
รวม	115	1.70	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.51 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.52 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.06	4	.022	0.225	0.753
ภายในกลุ่ม	3.974	110	.040		
รวม	4.02	114			

จากตารางที่ 4.52 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	63	1.71	.14	น้อย
ปริญญาตรี	45	1.70	.15	น้อย
ปริญญาโท	7	1.70	.15	น้อย
ปริญญาเอก	-	-	-	-
รวม	115	1.70	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.53 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา มีอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.54 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.018	4	.032	0.127	0.936
ภายในกลุ่ม	1.587	110	.051		
รวม	1.745	114			

จากตารางที่ 4.54 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.55 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามรายได้

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 6,020 บาท	8	1.71	.15	น้อย
6,020 – 20,000 บาท	70	1.69	.14	น้อย
20,001 – 30,000 บาท	34	1.70	.14	น้อย
มากกว่า 30,001 บาท	3	1.71	.15	น้อย
รวม	115	1.69	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.55 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามรายได้ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.56 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านแนวทางรับราชการ จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.073	4	.042	0.018	0.847
ภายในกลุ่ม	2.312	110	.027		
รวม	2.410	114			

จากตารางที่ 4.56 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านแนวทางรับราชการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.57 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามรายได้

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 6,020 บาท	8	1.70	.15	น้อย
6,020 – 20,000 บาท	70	1.69	.16	น้อย
20,001 – 30,000 บาท	34	1.70	.14	น้อย
มากกว่า 30,001 บาท	3	1.71	.15	น้อย
รวม	115	1.70	.15	น้อย

จากตารางที่ 4.57 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามรายได้ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.58 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.042	3	.032	0.143	0.803
ภายในกลุ่ม	3.774	111	.051		
รวม	4.024	114			

จากตารางที่ 4.58 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.59 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 6,020 บาท	8	1.72	.16	น้อย
6,020 – 20,000 บาท	70	1.70	.14	น้อย
20,001 – 30,000 บาท	34	1.70	.14	น้อย
มากกว่า 30,001 บาท	3	1.71	.15	น้อย
รวม	115	1.71	.16	น้อย

จากตารางที่ 4.59 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.60 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.040	5	.024	0.212	0.872
ภายในกลุ่ม	3.954	109	.032		
รวม	4.021	114			

จากตารางที่ 4.60 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.61 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 6,020 บาท	8	1.71	.15	น้อย
6,020 – 20,000 บาท	70	1.72	.16	น้อย
20,001 – 30,000 บาท	34	1.72	.14	น้อย
มากกว่า 30,001 บาท	3	1.71	.15	น้อย
รวม	115	1.73	.16	น้อย

จากตารางที่ 4.61 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.62 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.08	4	.026	0.235	0.853
ภายในกลุ่ม	3.874	110	.042		
รวม	4.12	114			

จากตารางที่ 4.62 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.63 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามรายได้

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 6,020 บาท	8	1.71	.16	น้อย
6,020 – 20,000 บาท	70	1.72	.14	น้อย
20,001 – 30,000 บาท	34	1.70	.14	น้อย
มากกว่า 30,001 บาท	3	1.71	.16	น้อย
รวม	115	1.72	.16	น้อย

จากตารางที่ 4.63 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามรายได้ มีอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.64 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.028	4	.042	0.137	0.934
ภายในกลุ่ม	1.597	110	.031		
รวม	1.745	114			

จากตารางที่ 4.64 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.65 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก จำแนกตามประสบการณ์ทางการเมือง

ประสบการณ์ทางการเมือง	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
เป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง	-	-	-	-
เป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง	-	-	-	-
เป็นผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	115	1.70	0.15	น้อย
รวม	115	1.70	0.15	น้อย

จากตารางที่ 4.65 พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีผลกระทบในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำแนกตามประสบการณ์ทางการเมือง มีอยู่ในระดับน้อย และยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง หรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง แต่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีสิทธิในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทุกครั้งเป็นประจำสม่ำเสมอ จำนวน 115 คน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ตารางที่ 4.66 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

ปัญหา	ความถี่
ด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ	
1. ผู้บังคับบัญชาบางท่าน และเพื่อนร่วมงานบางคนไม่เข้าใจการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เกรงว่าจะให้โทษต่อผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือหน่วยงาน	28
2. การวางตัวของข้าราชการทหารเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับต่างๆ มักจะถูกมองว่ามีผลกับคะแนนของผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่อยู่ใกล้หน่วยทหาร	9
3. การสนทนารื่องการเมืองกับผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงานที่ชอบแนวนโยบายต่างพรรคกันจะพูดคุยได้ก็เพียงหวังระยะเวลาสั้นๆ	14
4. ข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ แล้ว จะเห็นว่าไม่ค่อยประสบความสำเร็จก้าวหน้าในหน้าที่ราชการเท่าที่ควร	6
รวม	57
ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง	
1. ข้าราชการทหารคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ที่อาจมีโทษหากวางตัวไม่เป็นกลาง จึงไม่นิยมสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	42
2. ฝ่ายการเมืองมักชอบที่จะชักจูงหรือนำข้าราชการทหารเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง	6
3. ทหารบางคนมีความต้องการอยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองทำให้ส่วนใหญ่ที่เหลือในกองทัพได้รับความเดือดร้อน และยังส่งผลให้เกียรติภูมิของกองทัพตกต่ำลงอีกด้วย	3
4. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ ต้องเป็นด้วยใจและอุดมการณ์ มิใช่เป็นด้วยเห็นแก่ผลประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทน	17
รวม	68

ตารางที่ 4.66 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่
ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	
1. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่ควรเอาการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนไปต่อยอด เพื่อชิงเอาผลประโยชน์ให้กับพรรคของตนเอง	8
2. สมาชิกพรรคการเมืองก็คือ บรรดาหัวคะแนนทั้งหลายที่พร้อมจะอุทิศกายใจ ออกมารับใช้ โดยแลกกับเงินทุนจำนวนมหาศาลที่อ้างว่าต้องออกไป "ซื้อ" ประชาชนให้มาออกเสียง	27
3. มาตรการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองที่ต้องเคารพกฎหมาย หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องถูกลงโทษขั้นรุนแรง	22
4. สมาชิกพรรคการเมืองต้องรับฟังผู้บริหารพรรค แทนที่ผู้บริหารพรรคจะรับฟังสมาชิกพรรค	4
รวม	61
ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	
1. การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของประชาชน โดยทั่วไปยังมีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะข้าราชการทหาร ตำรวจ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ แทบจะไม่มีใครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเลย	35
2. สาเหตุที่ไม่สมัครเป็นสมาชิกพรรค เนื่องจาก ประการแรก พฤติกรรมความเคยชินที่อยู่ในกรอบระเบียบวินัยตามแบบฉบับของทหาร	27
3. ค่านิยมของสังคมทหารที่ไม่ชอบความขัดแย้ง ไม่ชอบความสับสนวุ่นวายทั้งปวงในวงการเมือง	7
4. ทักษะคติที่มีต่อพรรคการเมืองในแง่ลบ ขาดแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ จากสังคมของทหาร และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว	4
รวม	73

จากตารางที่ 4.66 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความคิดเห็นในปัญหาต่อผลกระทบการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง 4 ด้าน ดังนี้

ปัญหาผลกระทบด้านในแนวทางการรับราชการ ผู้บังคับบัญชาบางท่าน และเพื่อนร่วมงานบางคนไม่เข้าใจการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การวางตัวของข้าราชการทหารเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับต่างๆ มักจะดูมองว่ามีผลกับคะแนนของผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่อยู่ใกล้หน่วย

ทหาร ทั้งยังเกรงว่าจะให้โทษต่อผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือหน่วยงาน สำหรับการสนทนาเรื่อง การเมืองกับผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงานที่ชอบแนวนโยบายต่างพรรคกันจะพูดคุยได้ ก็เพียง ห้วงระยะเวลาสั้นๆ และข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ แล้ว จะเห็นว่า มักไม่ค่อยประสบความสำเร็จก้าวหน้าในหน้าที่ราชการเท่าที่ควร

ปัญหาผลกระทบด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ข้าราชการทหาร คาคการณ์ถึงผลลัพธ์ที่อาจมีโทษหากวางตัวไม่เป็นกลางจึง ไม่นิยมสมัครเป็นสมาชิกพรรค การเมือง ส่วนฝ่ายการเมืองมักชอบที่จะชักจูงหรือนำข้าราชการทหารเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง นอกจากนั้นทหารบางคนมีความต้องการอยากเข้าไป ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองทำให้ส่วนใหญ่ที่เหลือในกองทัพได้รับความเดือดร้อน และยังส่งผลให้ เกียรติภูมิของกองทัพตกต่ำลงอีกด้วย และเชื่อว่าการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ ต้องเป็น ด้วยใจและอุดมการณ์ มิใช่เป็นด้วยเห็นแก่ผลประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทน

ปัญหาผลกระทบด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิก พรรคการเมืองไม่ควรเอาการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนไปคอยอด เพื่อชิงเอาผลประโยชน์ ใให้กับพรรคของตนเอง สมาชิกพรรคการเมืองก็คือบรรดาหัวกะเนนทั้งหลาย ที่พร้อมจะอุทิศกาย ใจออกมารับใช้โดยแลกกับเงินทุนจำนวนมหาศาลที่อ้างว่าต้องออกไปซื้อประชาชนมาออกเสียง ให้ มีมาตรการตรวจสอบสมาชิกพรรคการเมืองที่ต้องเคารพกฎหมาย หากไม่ปฏิบัติตาม กฎหมายต้องถูกลงโทษขั้นรุนแรง และสมาชิกพรรคการเมืองต้องรับฟังผู้บริหารพรรค แทนที่ ผู้บริหารพรรคจะรับฟังสมาชิกพรรค

ปัญหาผลกระทบด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การสมัครเข้าเป็นสมาชิก พรรคการเมืองของประชาชนโดยทั่วไปยังมีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ แทบจะไม่มีใครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเลย สาเหตุที่ ไม่สมัคร เป็นสมาชิกพรรค เนื่องจากประการแรก พฤติกรรมความเคยชินที่อยู่ในการอบระเบียบวินัยตามแบบ ฉับของทหาร และค่านิยมของสังคมทหารที่ไม่ชอบความขัดแย้ง ไม่ชอบความสับสนวุ่นวายทั้ง ปวง ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อพรรคการเมืองในแง่ลบ ขาดแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ จากสังคมของ ทหาร และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว

ตารางที่ 4.67 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

แนวทางแก้ปัญหา	ความถี่
ด้านผลกระทบในแนวทางการบริหาร	
1. ไม่แต่งเครื่องแบบทหารที่ทางราชการกำหนดไว้ ไปร่วมประชุมพรรคการเมือง หรือไปในที่สาธารณะใด ๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง	14
2. ไม่ควรประดับเครื่องหมายของพรรคการเมือง ทั้งในสถานที่ราชการ หรือในเวลาราชการ หรือในเวลาสวมเครื่องแบบ ซึ่งทางราชการกำหนดไว้	8
3. หัวใจของการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารคือ ความไม่เห็นแก่ตัว และพรรคของตัว หากเห็นแก่ตัวแล้วจะเห็นแก่มวลชนได้อย่างไร	12
4. ทหารจะเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองหรือไม่ก็ตามควรจะอยู่ข้างประชาชน	8
รวม	42
ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง	
1. บุคคลผู้ที่เป็นทหารนั้นเป็นที่ทราบกันดีโดยทั่วไปว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่ยั่วยุตต่างๆ การที่จะกล่าวได้ว่าทหารที่คตินั้นจะต้องมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และเชื่อถือไว้วางใจได้	23
2. สมาชิกของพรรคการเมืองที่มีศักยภาพเท่านั้นที่เข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างได้ผล การบริหารเป็นรูปธรรม และมีประโยชน์ต่อการหาเสียงของพรรค รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้กับการเมืองไทย	17
3. คนที่เป็นทหารจะต้องเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของคนให้ดี ไม่ประพฤติปฏิบัติใดๆ ที่จะนำไปสู่ความสับสน วุ่นวายต่างๆ ในทางการเมือง	5
รวม	45
ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	
1. สมาชิกพรรคการเมืองทุกพรรคควรคำนึงถึงประเทศไทย ที่จะต้องก้าวเดินไปข้างหน้ามากกว่าที่จะหยุดอยู่กับที่ และกำลังจะเดินถอยหลังในที่สุด	13
2. สมาชิกพรรคการเมืองควรมีศีลธรรม ยึดถือธรรม บูชาธรรมยิ่งกว่าคนธรรมดา จึงจะมีความหวังได้ ไม่ให้ใครใช้เงินมาซื้อเสียงได้	6

ตารางที่ 4.67 (ต่อ)

แนวทางแก้ปัญหา	ความถี่
3. สมาชิกพรรคการเมืองต้องมุ่งให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็ง มั่นคง สามารถอยู่รอดปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ ทั้งปวงได้	29
4. ให้ความรู้ด้านการเมืองแก่สมาชิกพรรค และต้องไม่มีความขัดแย้งในนโยบายพรรคการเมือง	3
รวม	51
ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	
1. คำนึงถึงพรรคการเมืองที่ไม่ถูกหล่อหลอมภายใต้สภาพแวดล้อมการรวมกลุ่มแข่งขันการต่อรอง ด้วยอำนาจ เงินตรา อิทธิพลบารมี เพื่อประโยชน์ของกลุ่มและพวกพ้อง จนกลายเป็นภาพที่เห็นชินตาในธรรมชาติของการเมืองไทย	8
2. เลือกพิจารณาพรรคการเมืองที่เปิดใจรับฟังในแนวความคิดที่แตกต่าง เป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มิใช่กลุ่มบุคคลใดกลุ่มหนึ่ง	32
3. ศึกษาพรรคที่มีความเที่ยงธรรม ไม่บิดเบือนนโยบาย นั่นคือพูดอย่างไร ต้องทำให้ได้อย่างนั้น	4
4. ต้องเลือกที่จะไม่ทำการขอร้อง หรือบังคับให้บุคคลใดอุทิศเงิน หรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง	22
รวม	66

จากตารางที่ 4.67 ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความคิดเห็นในข้อเสนอแนะต่อผลกระทบการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง 4 ด้าน ดังนี้

ข้อเสนอแนะผลกระทบด้านในแนวทางการรับราชการ ไม่แต่งเครื่องแบบทหาร หรือใช้เวลาราชการไปร่วมประชุมพรรคการเมือง หรือไปในที่สาธารณะใด ๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง หัวใจของการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารคือความไม่เห็นแก่ตัว หากเห็นแก่ตัวแล้วจะเห็นแก่มวลชนได้อย่างไร ทหารจะเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองหรือไม่ก็ตามควรอยู่ข้างประชาชน

ข้อเสนอแนะผลกระทบด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง บุคคลผู้ที่เป็นทหารนั้นเป็นที่ทราบกันดีโดยทั่วไปว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่ยั่วต่างๆ การที่จะกล่าวได้ว่าทหารที่ดีนั้นจะต้องมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และเชื่อถือไว้วางใจได้ โดยสมาชิกของ

พรรคการเมืองที่มีศักยภาพเท่านั้นที่เข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างได้ผล การบริหารเป็นรูปธรรม และมีประโยชน์ต่อการหาเสียงของพรรค รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้กับการเมืองไทย ซึ่งคนที่เป็นทหารจะต้องเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของคนให้ดี ไม่ประพฤติปฏิบัติใดๆ ที่จะนำไปสู่ความสับสน วุ่นวายต่างๆ ในทางการเมือง

ข้อเสนอแนะผลกระทบด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองทุกพรรคควรคำนึงถึงประเทศไทยที่จะต้องก้าวเดินไปข้างหน้ามากกว่าที่จะหยุดอยู่กับที่ และกำลังจะเดินถอยหลังในที่สุด สมาชิกพรรคการเมืองควรมีสติธรรม ยึดถือธรรม นุชาธรรมยิ่งกว่าคนธรรมดา จึงจะมีความหวังและไม่ให้ใครใช้เงินมาซื้อเสียงได้สมาชิกพรรคการเมืองต้องมุ่งให้ประเทศชาติมีความเข้มแข็ง มั่นคง สามารถอยู่รอดปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ ทั้งปวงได้ ทั้งยังให้ความรู้ด้านการเมืองแก่สมาชิกพรรค และต้องไม่มีความขัดแย้งในนโยบายพรรคการเมือง

ข้อเสนอแนะผลกระทบด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การสมัครเป็นสมาชิกต้องคำนึงถึงพรรคการเมืองที่ไม่ถูกห่อหุ้มภายใต้สภาพแวดล้อมการรวมกลุ่ม แข่งขันการต่อรอง ด้วยอำนาจ เงินตรา อิทธิพลบารมี เพื่อประโยชน์ของกลุ่มและพวกพ้อง จนกลายเป็นภาพที่เห็นชินตาในธรรมชาติของการเมืองไทย โดยเลือกพิจารณาพรรคการเมืองที่เปิดใจรับฟังในแนวความคิดที่แตกต่าง เป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมิใช่กลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง ต้องศึกษาดูพรรคที่มีความเที่ยงธรรมไม่บิดเบือนในนโยบาย พูดยังไรต้องทำให้ได้อย่างนั้น และต้องเลือกที่จะไม่ทำการขอร้อง หรือบังคับให้บุคคลใดอุทิศเงินหรือทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 115 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตาราง Krejcie และ Morgan¹ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ และแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

1) เพศ ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 101 คน ร้อยละ 87.83 เป็นหญิง จำนวน 14 คน ร้อยละ 12.17 สภาพการทำงานในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ไม่มีปัญหาเรื่องสิทธิทางเพศ ทหารชาย หรือหญิงมีโอกาสทัดเทียมกันในโอกาสความเจริญก้าวหน้าทางราชการ ทหารหญิงได้มีโอกาสเข้าไปรับผิดชอบงานในส่วนที่เป็นจุดเด่นของคน เช่น การจัดระเบียบข้อมูล การรักษาระบบงาน ระเบียบปฏิบัติประจำของหน่วย ซึ่งทหารชายมักจะไม่นก้าละเมิดระบบในส่วนนี้ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าเพศที่แตกต่างกัน แต่ทัศนคติในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่มี ความแตกต่างกัน

---

¹เครกซี และ มอร์แกน (Krejcie, R. V., and Morgan, D. W.), "Determining Sample Size for Research Activities," อ้างใน สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์, (กรุงเทพฯ : เทพรัดน์การพิมพ์, 2534), หน้า176 -177.

2) อายุ ส่วนใหญ่เป็นมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 42.60 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 26.09 อายุระหว่าง 18 - 30 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.87 น้อยที่สุดคืออายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.44 กลุ่มอายุที่มากกว่า 41 ปีขึ้นไป มักจะมีประสบการณ์ที่มีโอกาสได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของรัฐธรรมนูญไทยได้หลายครั้ง จึงมีความเข้าใจในสถานการณ์การเมืองในหลายๆ แง่มุมมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย อย่างไรก็ตามก็ตีจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่มีอายุที่แตกต่างกันนี้ทัศนคติในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่มีความแตกต่างกัน

3) ชั้นยศ พ.ต. - พ.อ. จำนวน 3 นาย คิดเป็นร้อยละ 2.16 ร.ต. - ร.อ. จำนวน 9 นาย คิดเป็น ร้อยละ 7.83 ส.ต. - จ.ส.อ. จำนวน 30 นาย คิดเป็นร้อยละ 26.09 พลอาสาสมัคร จำนวน 24 นาย คิดเป็นร้อยละ 20.87 พลทหารกองประจำการ จำนวน 37 นาย คิดเป็นร้อยละ 32.17 พนักงานราชการ จำนวน 12 นาย คิดเป็นร้อยละ 10.43 ในส่วนนี้นายทหารสัญญาบัตรส่วนใหญ่มีตำแหน่งนายทหารฝ่ายอำนวยการ และหัวหน้าแผนก มักจะทำหน้าที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่นอกกรมกองเสมอ จึงมีโอกาสดูทราบความคิดเห็นของบุคคลในหน่วยงานรอบข้างมากกว่า สำหรับชั้นยศที่รองลงมามีตำแหน่งเป็น เจ้าหน้าที่ประจำหน่วย เสมียน พลลูกมือ และพนักงานรักษาสถานที่ ซึ่งมักจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานประจำในขอบเขตของตน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าชั้นยศที่แตกต่างกันนี้ทัศนคติในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ข้าราชการทหารทุกชั้นยศจะมี แนวโน้มในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

4) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาดำกว่าปริญญาตรี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 67.83 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 29.57 และระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 กลุ่มที่จบปริญญาตรีจะมีความรู้ด้านการเมืองสูงกว่ากลุ่มที่จบต่ำกว่าปริญญาตรี เนื่องจากมีโอกาสได้ศึกษากฎหมายทั่วไป และกฎหมายรัฐธรรมนูญในสาขาวิชาที่เรียน กลุ่มที่จบต่ำกว่าปริญญาตรีมักจะเป็นระดับปฏิบัติที่ยังให้ความสนใจน้อยต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ และคิดว่ายังเป็นเรื่องไกลตัวเกินไป ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันนี้ทัศนคติในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่มีความแตกต่างกัน

5) รายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดต่อเดือน 6,201 - 20,000 บาท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 55.65 รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 6,020 บาทต่อเดือน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 32.17 รายได้ 20,001 - 30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.57 และรายได้มากกว่า 30,001 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.61 กลุ่มที่มีรายได้น้อยมักจะเป็นคนหนุ่มที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ จึงมีความคิดเห็นทางการเมืองในลักษณะที่ไม่ต่อต้านการ

เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ในกลุ่มที่มีรายได้น้อยมักจะเป็นข้าราชการชั้นยศสูงขึ้นไป และเป็นผู้ใหญ่ที่เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมาก มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างดีแล้ว และต้องการให้เกิดความสงบสุขมากกว่าการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามก็ตีจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มรายได้นี้ที่ตระหนักรู้ในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่มีความแตกต่างกัน

6) ประสบการณ์ในทางการเมือง ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ยังไม่มีผู้ใดได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง หรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง แต่ทุกคนจะเป็นผู้มีสิทธิในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งเป็นประจำสม่ำเสมอ

ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

จากการวิจัย พบว่า ระดับผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลกระทบด้านแนวทางการรับราชการ อยู่ในระดับปานกลาง และเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง และด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตามลำดับ

ด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง อันเนื่องมาจากการขาดความรู้อย่างถ่องแท้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าเสนอแนะความคิดในทางการเมือง มีความตื่นตัวในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่ได้มีความกังวลเรื่องของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองกับแนวทางการรับราชการ เป็นเพราะกองทัพไม่ปิดกั้นการแสดงออกทางความคิดตามระบอบประชาธิปไตยของกำลังพลแต่ละคน หากกล้าอย่างตรงไปตรงมาแล้ว ข้าราชการทหารจะถูกจำกัดสิทธิบางประการ เนื่องจากมีสถานะพิเศษที่จำเป็นต้องรักษาวินัยอย่างเคร่งครัด รวมทั้งต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง แม้ว่ารัฐธรรมนูญและกฎหมายจะรับรองสิทธิของทหารให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้ แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดสิทธิในทางการเมือง ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหม เพื่อมิให้สถานะที่ต้องมีความเป็นกลางทางการเมืองต้องเสียไป

ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ทั้ง 3 ด้าน นี้ ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเห็นด้วยในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีความเชื่อในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีความสนใจในกิจกรรมทางการเมือง และยังมี

มีแนวคิดการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ต้องการที่จะสนับสนุนอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคที่รวมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียว ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งเป็นการปกครองที่มีความเหมาะสมกับสังคมทหาร และสังคมไทย สนับสนุนให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างที่มีฐานเสียงมาจากประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง มีความต้องการให้สังคมมีความสงบสุข ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินไม่เบียดเบียนกัน การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในฐานะเป็นข้าราชการทหารต้องมีความอดกลั้นต่อแรงเสียดทานที่เกิดขึ้น มีจุดยืนทางการเมืองเป็นของตัวเอง ภายใต้อำนาจบังคับกระทรวงกลาโหม ที่กำหนดไว้ และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 74 ในฐานะเป็นประชาชนชาวไทยคนหนึ่ง และตามภาระหน้าที่ในการเป็นข้าราชการทหารของชาติให้ดีที่สุดเท่าที่จะพึงกระทำได้ จะต้องไม่ดำเนินการใดๆ ต่อกระแสเรียกร้องที่ต้องให้ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ใช่หน้าที่ของทหาร

กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้ข้อเสนอแนะปัญหาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในด้านปัญหาผลกระทบด้านแนวทางการรับราชการ ปัญหาผลกระทบด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ปัญหาผลกระทบด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ปัญหาผลกระทบด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และได้ให้แนวทางแก้ไขปัญหาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในด้านปัญหาผลกระทบด้านแนวทางการรับราชการ ปัญหาผลกระทบด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง ปัญหาผลกระทบด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ปัญหาผลกระทบด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัย สามารถนำอภิปรายผล ได้ดังนี้

5.2.1 การศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุน

1) ด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ พบว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง คือข้อ 1 ท่านยังไม่สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ เพราะยังกลัวความคิดกับการวางตัวไม่เป็นกลาง ส่วนผลกระทบเมื่อเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้ว จะทำให้ผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงานมองว่าไม่รักอาชีพทหาร กับผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการทหาร เมื่ออยู่คนละพรรคกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยออกมาน้อย และ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามข้อ 4 การไปร่วมกิจกรรมทางการเมืองของ

พรรคได้ แต่ไม่สมควรแต่งเครื่องแบบทหารไปแสดงคนมีค่าเฉลี่ยออกมาในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่าข้าราชการทหารส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในความคิดเห็นของตัวเองอย่างมีเหตุผล มากกว่าจะคล้อยตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน โดยปราศจากเหตุผลอย่างสิ้นเชิง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเข้าใจในแนวทางการรับราชการทหารกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเฉลี่ยปานกลาง พบในแบบสอบถามข้อที่ 1-4 รู้จักแยกแยะระหว่างแนวทางการรับราชการกับบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเข้าใจในหน้าที่บทบาทของตนเอง และเข้าใจในการสนับสนุนระบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับ พลโท จักรกฤษณ์ พงษ์ภมร และ พลโท ปรีชา วรรณรัตน์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2) ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 2 พรรคที่มีอุดมการณ์รวมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียวไม่สามารถแบ่งแยกได้ เป็นพรรคที่สร้างความเป็นปึกแผ่น สมควรจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 4 ท่านสมควรสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมจากคนส่วนใหญ่ในขณะนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสคนส่วนใหญ่เพื่อมิให้ถูกต่อต้านจากสังคม

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเชื่อและต้องการที่จะสนับสนุนอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคที่รวมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียว แบ่งแยกไม่ได้ อาจเนื่องมาจากปัญหาเหตุการณ์การเมืองในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเข้าใจในเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมืองเฉลี่ยมาก มีทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย และเชื่อมั่นในหลักเหตุผล ความถูกต้อง และหลักความเสมอภาคของมนุษย์ เป็นสำคัญ จึงจะร่วมมือกันทำประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติได้ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเข้าใจในหน้าที่บทบาทของตนเอง และเข้าใจในอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับ วิสุทธิ์ โปธิ์แท่น ได้กล่าวถึงลักษณะของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย คือความมีเหตุผลหรือการกระทำที่มีเหตุผล การเคารพซึ่งกันและกัน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

3) ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 1 พรรคการเมืองที่มีนโยบายด้านการจัดสวัสดิการ และสิทธิกำลัง

พลให้กับข้าราชการ และครอบครัว ซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อข้าราชการทหารส่วนใหญ่ควรจะให้การสนับสนุน ให้ความเห็นในระดับมาก แสดงว่ามองเห็นถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก รวมทั้งสวัสดิการต่างๆ ที่จะพึงมีไปยังครอบครัวของข้าราชการทหารด้วย ส่วนพรรคการเมืองที่มีฐานเสียงมาจากการมี ส่วนร่วม มีฐานเสียงมาจากประชาชนมีความเป็นระบบภายในพรรคมีความเห็นในระดับมาก คือ แสดงให้เห็นว่าควรสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างที่มีฐานเสียงมาจากประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง สำหรับการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนเห็นชอบในนโยบายมีความเห็นในระดับปานกลาง คือ พรรคที่มีภาพพจน์ดีที่สุด ส.ส. ในพรรคสามารถสร้างผลงานทำเพื่อประชาชนส่วนรวมมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในระดับมาก คือ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารชอบพรรคการเมืองที่มีภาพพจน์ดีชอบให้ ส.ส. สร้างผลงานในฐานะเป็นตัวแทนเป็นปากเสียงแทนประชาชน สำหรับพรรคการเมืองที่มีระบบบริหารภายในพรรคดีมีความซื่อสัตย์ซื่อสุจริตในการแต่งตั้งรัฐมนตรีหรือตำแหน่งอื่นๆ ภายในพรรค มีความเห็นในระดับมาก คือ แสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารมีทัศนคติเห็นด้วยกับการบริหารจัดการที่เป็นไปด้วยความยุติธรรมและมีคุณธรรม

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก มีความเข้าใจในรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย กล่าวเสนอแนะในแนวทางที่สร้างสรรค์สังคมให้ได้ความรู้ ความเข้าใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และมีการแสดงออกในแนวทางที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

4) ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 2 พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของคนในชาติสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เหมาะสมกับสังคมไทย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 1 ท่านไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ เพราะไม่รู้ว่รัฐธรรมนูญกำหนดคุณสมบัติไว้อย่างไร แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังให้ความสนใจไม่พอในการอ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญทำให้ไม่รู้ว่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติไว้อย่างไร

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบกให้ความเห็นในระดับมาก คือ ข้าราชการทหารมีส่วนสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนเห็นชอบในอุดมการณ์และนโยบายพรรค ต่อต้านการซื้อเสียง ดำรงความเป็นกลางทางการเมือง แนวความคิดในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จึงควรปรับเปลี่ยนมาสู่แนวทางที่มุ่งสร้างเสริม ให้พรรคยื่นหยัดปฏิบัติตามต่ออุดมการณ์ของพรรค ดึงเอานโยบายพรรคไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมให้มากที่สุด

รณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองสู่ประชาชน โดยเฉพาะบทกำหนดในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นโยบายพรรคจะเป็นปัจจัยสำคัญในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งต่อไป การใช้กฎระเบียบของพรรค ควบคุมสมาชิกพรรคให้อยู่ในกรอบระเบียบของพรรค เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนมากกว่าพวกพ้อง เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีในสายตาประชาชนสร้างความเชื่อ ความศรัทธา ความไว้วางใจ และประชาชนจะเข้าร่วมต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคร่วมกับพรรคการเมืองนั้นๆ ในฐานะสมาชิกพรรค เพื่อชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในอนาคต และการมีสมาชิกพรรคมาก ทำให้พรรคการเมืองมีฐานเสียงมาจากประชาชน และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและนำไปสู่แนวคิด “ประชาธิปไตย มาจากประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทรียะ จุฑามณี ชัยอนันต์ สมุทวนิช ทินพันธ์ นาคะตะ และ กนลา สุขพานิช – ขันทปราบ ดั่งที่ได้กล่าวมาแล้ว

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง หรือ แก้ไขคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทัพบก และกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหม กับการเมือง ตามโอกาสที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย
- 2) จากผลการวิจัยจะเห็นว่าข้าราชการทหารมีความสนใจเรื่องการเมืองเป็นสมาชิกพรรค เมืองอยู่ในระดับมาก มีการเสนอปัญหาและข้อแนะนำในด้านต่างๆ เป็นเชิงบวก ควรจัดให้มี ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสมาชิกพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่จาก กกต. มาประชาสัมพันธ์ ชี้แจง แนะนำ ให้คำปรึกษาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในหน่วยทหาร เพื่อทำความเข้าใจกับข้าราชการ ทหารทุกระดับชั้นให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม และถูกต้องตามกฎหมาย
- 3) การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นสิทธิส่วนบุคคล กองทัพจะต้องไม่ ปิดกั้น การแสดงออกทางความคิดเห็นตามระบอบประชาธิปไตยของกำลังพลแต่ละคน เพราะถือว่าเป็นสิทธิ ขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทย
- 4) ข้าราชการทหารทุกคนควรตื่นตัว และติดตามสถานการณ์ต่างๆ ทางการเมืองอย่าง ใกล้ชิด และมีจุดยืนในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนเห็นชอบในนโยบายเพื่อรักษาประโยชน์ ส่วนรวมของประเทศ ไม่ควรนำสถาบันหรือเครื่องแบบทหารไปใช้ในทางการเมืองอย่างไม่เหมาะสม เป็นสิ่งไม่ถูกต้อง และไม่ยุติธรรมต่อทหารด้วยกัน เพราะเครื่องแบบทหารเป็นสัญลักษณ์ของกองทัพ ซึ่งหมายรวมถึงทหารทุกคน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) ควรมีการศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารในหน่วยอื่น ๆ ที่มีขนาดหน่วยใหญ่ขึ้นในระดับกองพล หรือกองทัพภาค
- 2) ควรมีการศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการส่วนอื่น ๆ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ
- 3) ควรมีการศึกษาผลกระทบที่มีต่อข้าราชการทหารในด้านอื่นๆ

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือ

- จรูญ สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.
- สำนักงานเลขาธิการสภาพัฒนาการศึษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550.
- พรศักดิ์ ม่องแผ้ว. รัฐศาสตร์พัฒนาการและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2522.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเมืองกับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523.
- กมล สมวิเชียร. วรรณไวทยาการ : รัฐศาสตร์. พระนคร : โครงการตำราสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2541.
- สุจิต บุญบงการ. นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองไทย. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : แพร่วิทยา, 2517.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2535.
- กัลยา วานิชบัญชา. การใช้ SPSS FOR WINDOWS ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร : คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สวนา พรพัฒน์กุล. ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเมืองเปรียบเทียบ : ทฤษฎีและแนวความคิด. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- สภาผู้แทนราษฎร. พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2550. กรุงเทพฯ : ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 64 ก, ลงวันที่ 7 ต.ค.2550.
- กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

- สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- กนลา สุขพานิช - ชันทปราบ. “ทหารในการพัฒนาทางการเมืองในประเทศ,” ทหารกับการเมืองเมืองไทย : ความสัมพันธ์ระหว่าง (ทหาร - พลเรือน) ประชาธิปไตยและความมั่นคงแห่งชาติ. รวบรวมโดย กนลา สุขพานิช - ชันทปราบ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533
- ปัญญา สิงห์ศักดิ์. “การพัฒนาทางการเมืองบทบาทของทหารกับการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อความมั่นคงของชาติ,” ทหารกับการเมืองไทย : ความสัมพันธ์ระหว่าง (ทหาร- พลเรือน) ประชาธิปไตยและความมั่นคงแห่งชาติ. รวบรวมโดย กนลา สุขพานิช - ชันทปราบ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533

2) วิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์/ วิจัย

- ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบสุขาภิบาล : ศึกษาจากกรณีสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.
- คณัย บุญตัน, พันเอก. “ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารบกไทย : ศึกษากรณีทหารประจำการ ร.11 รอ.”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2542.
- นรินทร์ แเทพประสิทธิ์, พันเอก. “ความรู้ ความเข้าใจ ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนายทหารบกไทย และผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจด้านกิจการพลเรือน : ศึกษาเฉพาะกรณี นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 61”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2534.
- สุเทพ โพธิ์สุวรรณ, พันเอก. “กระบวนการในการตัดสินใจในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกำลังพลในกองพลทหารราบที่ 9”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2536.

3) วารสาร

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. “กรอบการมองพฤติกรรมการเมือง”. วารสารสังคมศาสตร์. ปีที่ 17.
กรุงเทพมหานคร, มกราคม - มีนาคม 2523.

วิสุทธิ โปธิ์แทน, พันเอก. “พรรคการเมืองไทย : ทารกที่ไม่มีโอกาสเติบโต” วารสารนิติศาสตร์.
ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (ธันวาคม 2526)

4) เอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

ชนพล บุญโยปัยภูมภ์, พลโท. การประชุมสัมมนาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทหาร -
พลเรือน และแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทการสร้างควมมั่นคงของชาติในประเทศไทย.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549. (อัดสำเนา)

สำนักงานกิจการพรรคการเมือง และการออกเสียงประชามติ. สถิติการสมัครเป็นสมาชิกพรรค
การเมืองแยกตามรายพรรค. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, 2551.
(อัดสำเนา)

กรมกิจการพลเรือนทหารบก. หลักนิยมกิจการพลเรือนว่าด้วยการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง
ในหน่วยทหารและส่วนราชการของกองทัพบก พ.ศ.2518. กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการ
พลเรือนทหารบก, 2518. (อัดสำเนา)

2. ภาษาอังกฤษ

Kenneth P. Langton. **Political Socialization**. New York : Oxford University, 1967.

Michael Rush and Phillip Athoff , **Introduction to Political Sociology**, London : Western
Printing Services Press, 1971.

Thinapan Nakata. **The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture
and Socialization of Students**. Bangkok : Parepittaya, 1975.

Almond and Verba. **The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy**. in Five Nations,
Boston : Little, Brown and Company, 1965

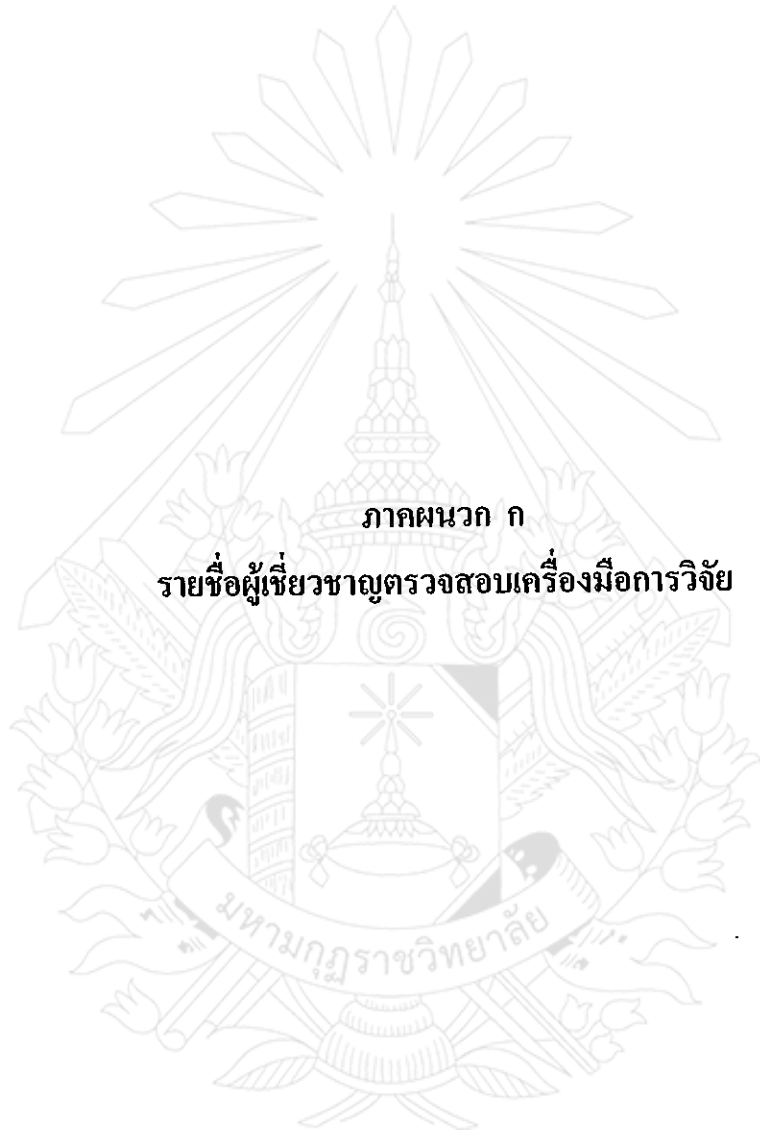
James R. Townsend. **Political Participation in Communist China**. Berkeley and Los Angeles :
University of California Press, 1967.

Verba and Nie. **Participation in America : Political Democracy and Social Equality**.
New York : Harper & Row , 1972.

- Alfred Stepan. **The State and Society : Patterns Comparative Perspective**. Princeton : Princeton University Press, 1978.
- Richard E. Dawson and Kenneth Prewitt. **Political Socialization**. Boston : Little, Brown and Company, 1969.
- Pye, **Politics. Personality and Nation - Building: Burma's Search for Identity**, New Haven : Yale University Press, 1965.
- Thinapan akata. **The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of Students**. Bangkok : Parepittaya, 1975.
- Almond and Verba. **"The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy"**. in Five Nations, Boston : Little, Brown and Company, 1965.
- James David Barber. **Citizen Politics**. Chicago : Markham Publishing Company, 1972.
- G.A lmond and G.B. Powell. **Comparative Politics Today**. Boston : Little, Brown and Company, 1969.
- John P. Robinson, Jerrold G. Rusk and Kendra B. Head. **Measures of Political Attitudes**. Ann Arbor, Michigan : Institute for Social Research, 1968.
- Norman H. Nie, Sidney Verba, and Jae – on Kim. **"Political Participation and the life Cycle"**. Comparative Politics 6, 1974.
- M. Lal Goal. **"The Relevanc of Education for Political Participation and The life Cycle"**. Comparative Political Studies 3, 1975.
- Milbrath. **Political Participation**. Chicago : Rand McMally, 1977.
- Nie and Verba. **Political Participation, in The Handbook of Political Science : Non - Government Politics**. New York : Harper & Row , 1972.
- Norman H. Nie, G. Bingham, Jr., Powell, and Kenneth Prewitt. **"Social Structure and Political Participation : Developmental Relationship"**. America Political Science Review Vol 63 No.3, 1970.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. รศ.ศรชัย ท้าวมิตร

- คุณวุฒิ น.ธ.เอก, พม., ป.ธ.5, ศน.บ. (ศึกษาศาสตร์), M.A.(Political Science), M.Phil
- ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. รศ.สงบ เชื้อทอง

- คุณวุฒิ น.ธ.เอก, พม., ป.ธ.4, ศน.บ. (สังคมวิทยา), M.A.(Political Science)
- หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. รศ.อุดม พิริยสิงห์

- คุณวุฒิ กศ.บ. (ประวัติศาสตร์-ภาษาอังกฤษ), ร.ม. (การเมืองการปกครอง)
- อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเยอร์

4. พันเอก (พิเศษ) วัฒนพล พุฒทอง

- คุณวุฒิ วทบ.ทบ., M.A. (Politics and Government)
- ฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บังคับบัญชา

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๐๒-๓ ต่อ ๒๔๕

ที่ ศธ ๖๐๐๒ (๑) / ๖๓๑๗ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๑

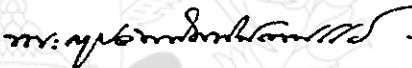
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ศรัชชัย ท้าวมิตร

ด้วย จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อ สานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก” โดยมี ผศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผศ.ประจวบ ประเสริฐสังข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ร่วม เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ ตามสำเนา แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว สำหรับวันและเวลา นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วย ตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา โทร ๐๘๕-๔๐๘-๗๓๗๕

บันทึกข้อความ

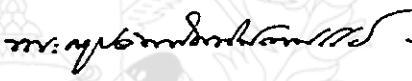
หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๐๒-๓ ต่อ ๒๔๕
ที่ ศธ ๖๐๐๒ (๑) / ๖๓๑๗ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๑
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์สงบ เชื้อทอง

ด้วย จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อ
สารนิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร :
ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก” โดยมี ผศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ
ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผศ.ประจวบ ประเสริฐสังข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
ร่วม เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์
เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ ตามสำเนา
แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว สำหรับวันและเวลา นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วย
ตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา โทร ๐๘๕-๔๐๘-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๐๐๒ (๑) / ๐๘๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ วัชรนิเวศวิหาร ถนนพหลโยธิน กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร. (๐๒) ๒๕๑-๖๔๒๗, ๒๕๒-๘๓๐๒-๓, ๒๕๒-๘๑๐๕,
๒๕๒-๘๑๐๙, ๒๕๒-๑๗๑๕ โทรสาร: (๐๒) ๒๕๑-๐๒๕๔

๑ สิงหาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รองศาสตราจารย์อุดม พิริยสิงห์

ด้วย จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อ
สารนิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร :
ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก” โดยมี ผศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ
ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผศ.ประจวบ ประเสริฐสังข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
ร่วม เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์
เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ ตามสำเนา
แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว สำหรับวันและเวลา นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วย
ตนเอง

เรียนรองอธิการบดี

เพื่อพิจารณาอนุมัติ

ขอเรียนขอ

10 ส.ค. 51

ขอเจริญพร

ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตึก สว.ธรรมนิเวศ ชั้น ๕

โทร. ๐-๒ ๒๕๒-๘๓๐๕ โทรสาร : ๐-๒ ๖๒๕-๐๕๔๗

จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา โทร ๐๘๕-๔๐๘-๗๓๗๕

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๐๒-๓ ก่อ ๒๕๕

ที่ ศธ ๖๐๐๒(๑)/ว๓๑๗ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พันเอก วัฒนพล พุฒทอง

ด้วย จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อ
สารนิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร :
ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพภาค” โดยมี ศต.(พิเศษ) ดร.สุกิจ
ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ศต.ประจวบ ประเสริฐสังข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
ร่วม เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์
เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ ตามสำเนา
แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว สำหรับวันและเวลา นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วย
ตนเอง

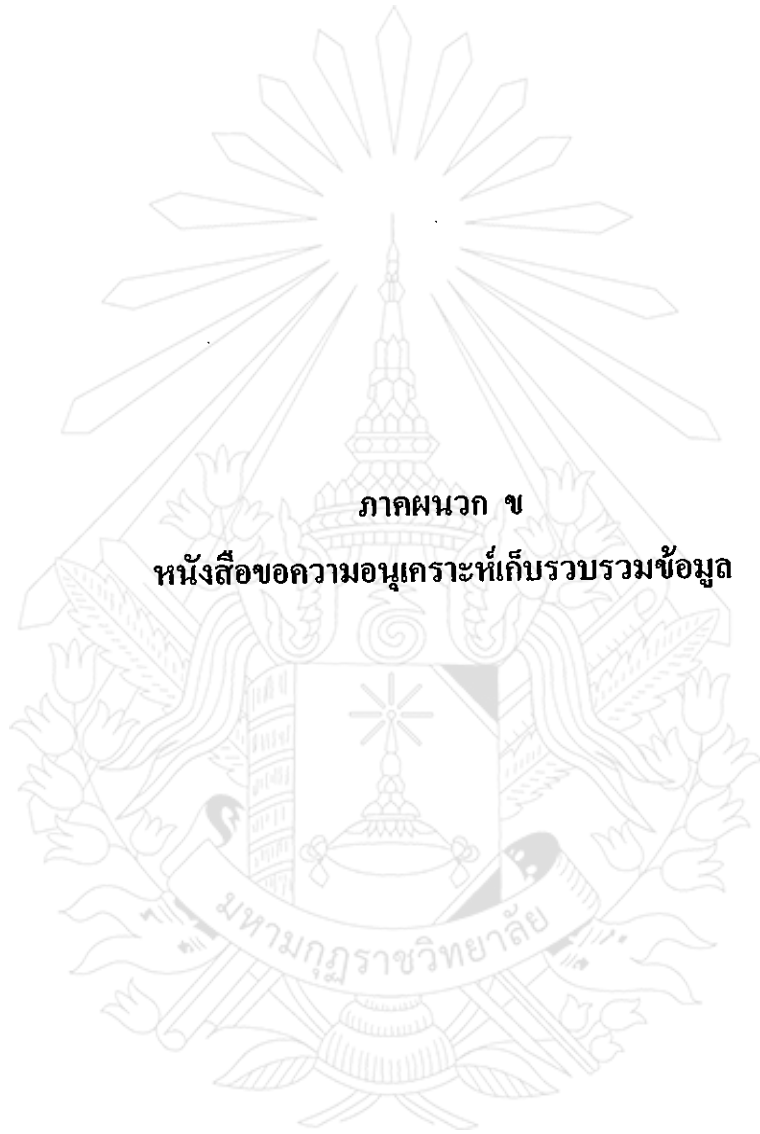
จึงเรียนมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

ทพ.บุญรัตน์พัฒน์วิริยะ

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา โทร ๐๘๕-๔๐๘-๗๓๗๕

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ ๖๐๐๒ (๑) / ๓๕๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ วัดบวรนิเวศวิหาร
โทร. (๐๒) ๒๘๑-๖๔๒๗, ๒๘๒-๘๓๐๒-๓, ๒๘๒-๘๑๐๕,
๒๘๒-๘๑๐๘, ๒๘๒-๑๗๑๕ โทรสาร: (๐๒) ๒๘๑-๐๒๕๔

ณ.น.บ.ก.พ.
วันที่ ๑๕/๖
วันที่ ๑๑ มิ.ย. ๕๖
ปี ๑๐๓๐

๑๐ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๑๕ ชุด

ด้วย จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อสารนิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก” โดยมี ศศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ และ ศศ.ประจวบ ประเสริฐสังข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและมีความประสงค์ขอแจกแบบสอบถามข้อมูลแก่ข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก จำนวน ๑๑๕ ชุด เพื่อเสนอบัณฑิตวิทยาลัยต่อไป

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาผู้ี้ตามแต่จะเห็นสมควร ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

ท.ว. นุชรัตน์

(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตึก สว.ธรรมนิเวศ ชั้น ๕

โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๐๕, ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๐๒-๓ ต่อ ๒๔๕,

โทรสาร : ๐-๒ ๖๒๕-๐๕๔๗

จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา โทร ๐๘๕-๔๐๘-๖๓๗๕

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

เรื่อง ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร :
ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร
ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

คำชี้แจง

- จุดประสงค์ของแบบสอบถามนี้เพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการทหารสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม จะได้รับการเก็บไว้เป็นความลับ และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น โดยผู้วิจัยจะทำการประมวลผลออกมาเป็นภาพรวม และจะนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเพื่อการศึกษาวิจัย

แบบสอบถามมี 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ในด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ ด้านความเชื่ออุดมการณ์และความรู้ทางการเมือง ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง มี 20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

.....
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความและเติมข้อความในช่องว่างที่เว้นไว้ให้ตรงตามความเป็นจริง

1. เพศ	( ) ชาย	( ) หญิง
2. อายุ	( ) 18 - 30 ปี	( ) 31 - 40 ปี
	( ) 41 - 50 ปี	( ) 51 - 60 ปี
3. ชั้นยศ	( ) พ.ต. - พ.อ.	( ) ร.ต. - ร.อ.
	( ) ส.ต. - จ.ส.อ.	( ) พลอาสาสมัคร
	( ) พลทหารกองประจำการ	( ) พนักงานราชการ

- 2 -

4. ท่านสำเร็จการศึกษา

- ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี
( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก

5. รายได้ต่อเดือนของท่านในปัจจุบัน

- ( ) ต่ำกว่า 6,020 บาท ( ) 6,021 – 20,000 บาท
( ) 20,001 - 30,000 บาท ( ) มากกว่า 30,001 บาท

6. ประสบการณ์ทางการเมืองของท่าน

- ( ) คณะกรรมการเลือกตั้ง
( ) เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งที่.....
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหาร : ศึกษา

เฉพาะกรณีข้าราชการสังกัดส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพอใจที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริง
ให้ครบถ้วนทุกข้อ

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
	ด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ					
1.	ท่านยังไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ เพราะกลัวความคิดกับการที่วางตัวไม่เป็นกลาง ถึงแม้จะเสียสิทธิอันชอบธรรมก็ตาม					
2.	ท่านเกรงว่าหากเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้วจะทำให้ผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงานมองว่าไม่รักในอาชีพทหาร					

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
3.	การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะมีผลกระทบต่อความเจริญในหน้าที่ราชการทหารของท่าน หากอยู่กันคนละพรรคกับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน					
4.	ท่านคิดว่าทหารสามารถไปร่วมกิจกรรมทางการเมืองของพรรคได้ แต่ไม่สมควรแต่งเครื่องแบบทหารไปแสดงตน					
	ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง					
1.	พ.ร.บ. พรรคการเมืองปี พ.ศ.2541 กำหนดให้สมาชิกพรรคต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุ ไม่นต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ท่านมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนสามารถสมัครเป็นสมาชิกพรรค แห่งหนึ่งได้					
2.	พรรคที่มีอุดมการณ์รวมไทยเป็นรัฐหนึ่งเดียว ไม่สามารถแบ่งแยกได้ เป็นพรรคที่สร้างความเป็นปึกแผ่น สมควรจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค					
3.	รัฐธรรมนูญกำหนดให้ข้าราชการสามารถสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้ท่านมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนสามารถสมัครเป็นสมาชิกพรรคแห่งหนึ่งได้					
4.	ท่านสมควรสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ได้รับ ความนิยมจากคนส่วนใหญ่ในขณะนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสคนส่วนใหญ่ เพื่อมิให้ถูกต่อต้านจากสังคม					
5.	พรรคที่มีอุดมการณ์สร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ เป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงของชาติสมควรสมัครเป็น สมาชิกพรรค					

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
	ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง					
1.	พรรคการเมืองที่มีนโยบายด้านการจัดสวัสดิการ และสิทธิกำลังพลให้กับข้าราชการ และครอบครัว ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อข้าราชการทหารส่วนใหญ่ ควรจะให้การสนับสนุน					
2.	พรรคการเมืองต้องมีโครงสร้างเกิดจากการมีส่วนร่วม มีฐานเสียงมาจากประชาชน มีความเป็นระบบภายในพรรค มีการแถลงผลงานอย่างน้อยปีละครั้ง					
3.	ข้าราชการทหารควรสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ที่ตนเห็นชอบในนโยบาย จะทำให้พรรคมีฐานเสียงมาจากประชาชนมากขึ้น และสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย					
4.	พรรคการเมืองต้องมีภาพพจน์ดีที่สุด ส.ส.ในพรรคต้องมีผลงานทำเพื่อประชาชนส่วนรวมมากที่สุด เพื่อจะส่งผลให้สมาชิกพรรคการเมืองมีความศรัทธา และมั่นคงกับพรรคด้วยประการทั้งปวง					
5.	พรรคการเมืองจำเป็นต้องมีระบบบริหารภายในพรรคที่ดี มีความขัดแย้งน้อยที่สุดในการแต่งตั้งรัฐมนตรี หรือการแต่งตั้งตำแหน่งอื่นใดภายในพรรค					

- 5 -

ข้อที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย ยิ่ง
	ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง					
1.	ท่านไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดๆ เพราะไม่รู้ว่รัฐธรรมนูญกำหนดคุณสมบัติไว้อย่างไร					
2.	พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของคนในชาติ สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เหมาะสมกับสังคมไทย ท่านจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค					
3.	พรรคที่มีอุดมการณ์ปราบการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม สมควรสมัครเป็นสมาชิกพรรค					
4.	พรรคที่มีอุดมการณ์ต้องการให้สังคมมีความสุข มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ไม่เบียดเบียนกัน ท่านจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค					
5.	พรรคการเมืองที่มีจำนวน ส.ส. มาก มีเสียงสนับสนุนมากจะมีบทบาทแก้ไขปัญหาได้มากกว่า ส่งผลให้ประชาชนนิยมพรรคมากขึ้น ด้วยสมควรจะสมัครเป็นสมาชิกพรรค					
6.	พรรคมีฐานะทางการเงินดี มีศักยภาพในการใช้เงินหาเสียงอย่างเต็มที่ แสดงถึงความพร้อมของพรรคสมควรจะสมัครเป็นสมาชิกพรรคนั้น					

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขผลกระทบที่มีต่อการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของข้าราชการทหารส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก

3.1 ด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ

ปัญหาด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....

แนวทางแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบในแนวทางการรับราชการ

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....

3.2 ด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง

ปัญหาด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....

แนวทางแก้ไขปัญหาด้านความเชื่อ อุดมการณ์ และความรู้ทางการเมือง

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....

3.3 ด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ปัญหาด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

- 1. ....
- 2. ....
- 3. ....

- 7 -

แนวทางแก้ไขปัญหาด้านข้อเสนอแนะของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

1. ....
2. ....
3. ....

3.4 ด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

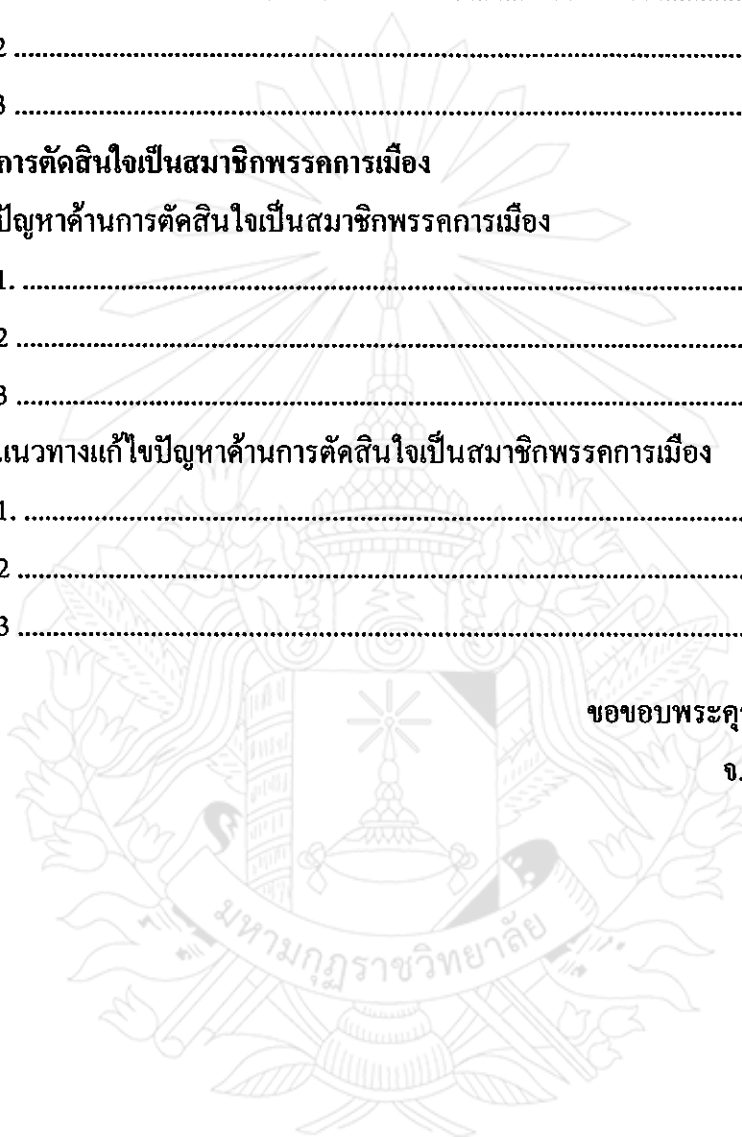
ปัญหาด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

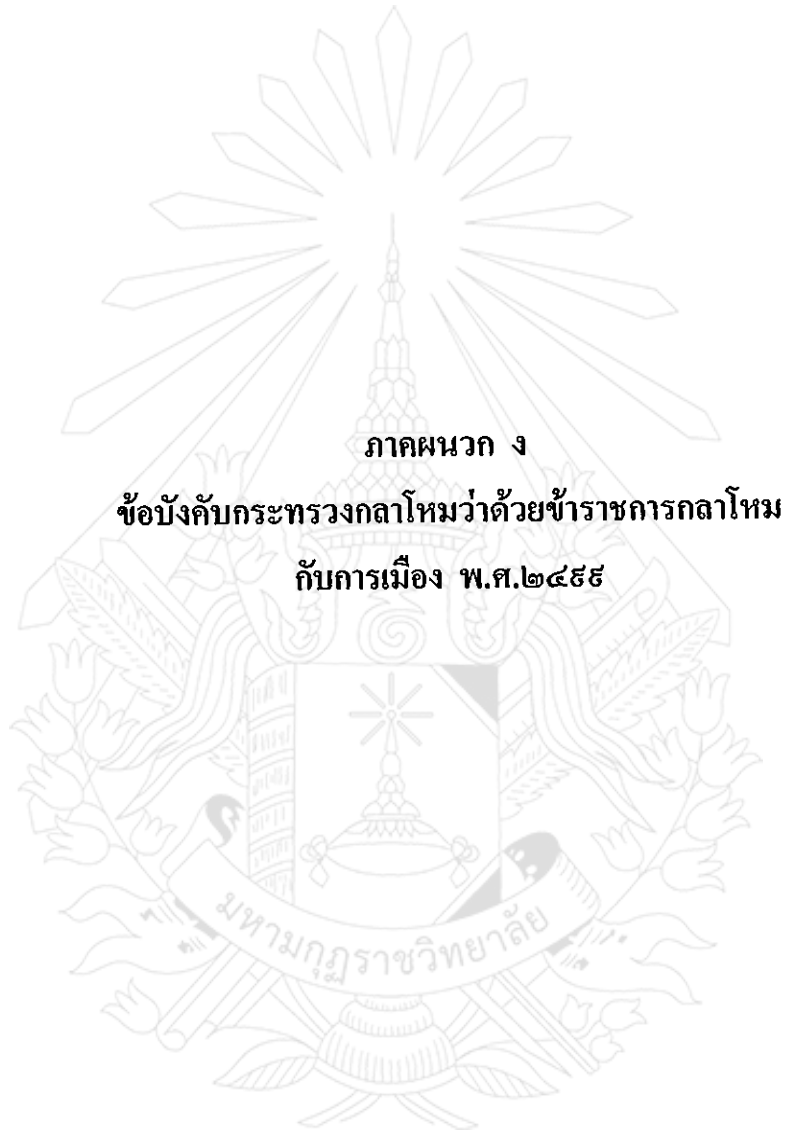
1. ....
2. ....
3. ....

แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการตัดสินใจเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

1. ....
2. ....
3. ....

ขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้
จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา

ภาคผนวก ง

ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหม
กับการเมือง พ.ศ.๒๕๕๕

ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม
ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ.2499

เนื่องจากคณะรัฐมนตรีลงมติให้ข้าราชการประจำการมีเสรีภาพทางการเมืองทำนองเดียวกับประชาชนทั่วไป และเปิดโอกาสให้เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองได้ กระทรวงกลาโหมเห็นควรวางแนวทางการปฏิบัติของข้าราชการกลาโหมที่เกี่ยวกับการเมืองไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงตราข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า " ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ.2499 "

ข้อ 2 ให้ใช้ข้อบังคับนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกข้อบังคับทหารว่าด้วยความเกี่ยวข้องระหว่างข้าราชการกลาโหมประจำการกับการเมือง พุทธศักราช 2489 และข้อบังคับทหารว่าด้วยความเกี่ยวข้องระหว่างข้าราชการกลาโหมประจำการกับการเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2489

ข้อ 4 ข้าราชการกลาโหมตามข้อบังคับนี้หมายความว่า

(1) ข้าราชการประจำการในสังกัดกระทรวงกลาโหม ทั้งทหารและพลเรือน เว้นแต่ข้าราชการประเภทการเมือง

(2) นักเรียนทหาร

(3) ทหารกองประจำการ

(4) ลูกจ้างและคนงานสังกัดกระทรวงกลาโหม ทั้งจ้างประจำและจ้างชั่วคราว

ข้อ 5 ข้าราชการกลาโหมผู้ใดได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดๆ ที่ตั้งขึ้น โดยชอบด้วยกฎหมายให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหมหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณีเพื่อทราบ

ข้อ 6 ข้าราชการกลาโหมจะเข้าร่วมประชุมอันเป็นการประชุมของพรรคการเมืองเป็นการส่วนตัวก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องมีใช้ในเวลาราชการ

ความในวรรคก่อน ไม่ใช่บังคับข้าราชการกลาโหมที่เป็นวุฒิสมาชิก

ข้อ 7 ข้าราชการกลาโหมจะต้องปฏิบัติราชการในหน้าที่ หรือเกี่ยวกับประชาชนด้วยการวางตัวเป็นกลาง โดยไม่มุ่งหวังประโยชน์ของพรรคการเมืองใดโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล และไม่กระทำการให้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง แบบธรรมเนียมของทหาร

ข้อ 8 ข้าราชการกลาโหมจะต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามดังต่อไปนี้

(1) ห้ามมิให้ใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้เขตสถานที่ราชการในกิจการทางการเมือง ไม่ว่าด้วยการกระทำหรือวาจา ยกเว้นสโมสรซึ่งมีระเบียบการให้ใช้ในกิจการต่าง ๆ ได้เป็นครั้งคราวโดยเสียค่าบริการ

(2) ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน

(3) ไม่แต่งเครื่องแบบซึ่งทางราชการกำหนดไว้ร่วมประชุมพรรคการเมือง หรือไปร่วมประชุมในที่สาธารณะใด ๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง

(4) ไม่ประดับเครื่องหมายของพรรคการเมืองในสถานที่ราชการ หรือในเวลาราชการ หรือในเวลาสวมเครื่องแบบซึ่งทางราชการกำหนดไว้

(5) ไม่แต่งเครื่องแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการทุก ๆ แห่ง

(6) ไม่บังคับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนทั้งโดยตรงหรือโดยปริยายให้เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด และไม่กระทำการในทางให้คุณหรือโทษเฉพาะเหตุที่ผู้อยู่ในบังคับบัญชา หรือประชาชนนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดที่ดั่งขึ้น โดยชอบด้วยกฎหมาย

(7) ไม่ทำการขอร้องหรือบังคับให้บุคคล ใดอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง

(8) ไม่เขียนจดหมายหรือบทความไปลงหนังสือพิมพ์ หรือพิมพ์หนังสือหรือใบปลิว ซึ่งจะจำหน่ายแจกจ่ายไปยังประชาชนอันมีข้อความที่เป็นลักษณะของการเมืองและไม่โฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมืองหรือแสดงการสนับสนุนพรรคการเมืองใด ๆ ในที่ที่ปรากฏแก่ประชาชน

(9) ไม่แทรกแซงในทางการเมืองหรือใช้การเมืองเป็นเครื่องมือกระทำกิจการต่าง ๆ อาทิเช่น วิจารณ์ติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือพรรคการเมือง เพื่อนำร่างพระราชบัญญัติหรือญัตติเสนอสภาผู้แทนหรือวุฒิสภา หรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาลเป็นต้น

(10) ไม่แสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน เว้นแต่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองให้กระทำการดังกล่าวเช่นนั้นได้ และในทางกลับกัน ไม่กีดกัน ดำเนินคดีเตียน ทับถม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

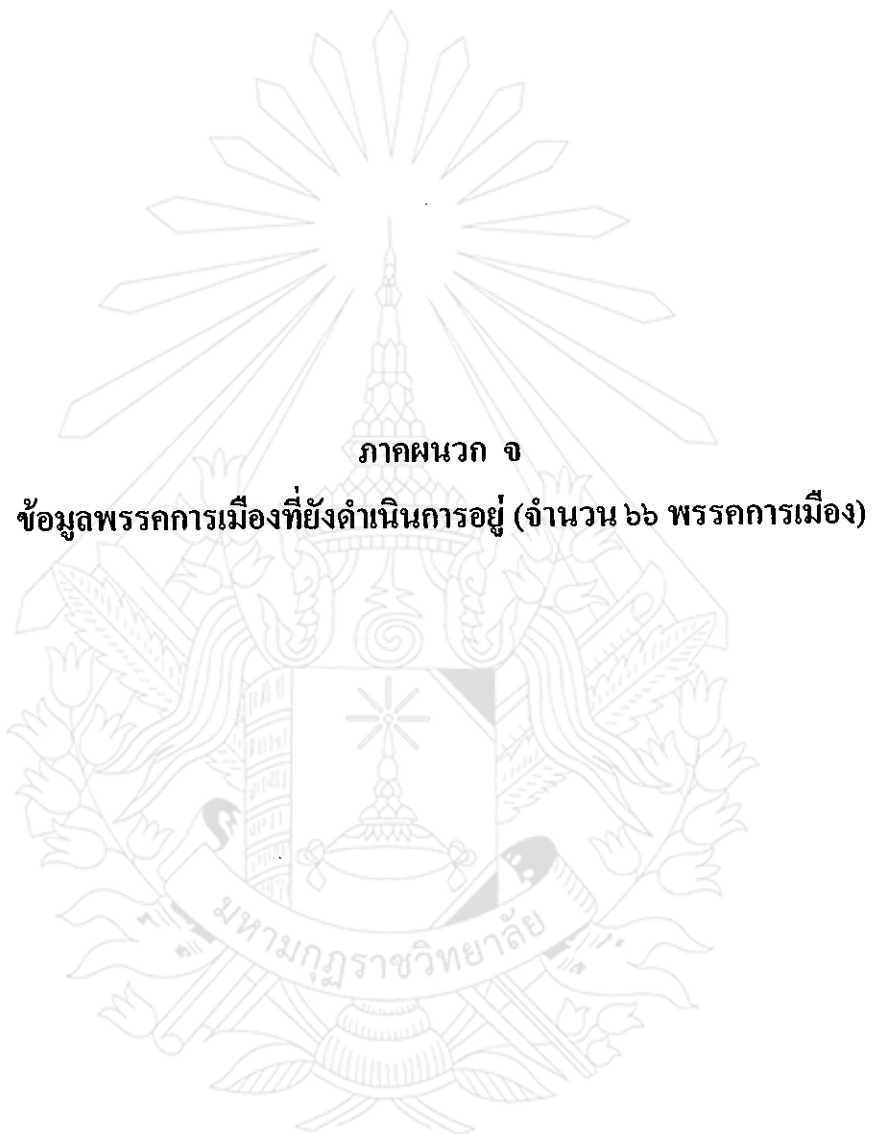
(11) ในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่แสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและในทางกลับกัน ไม่คิดกันค่านิติเดียน ทับถม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ประกาศ ณ วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2499

(ลงชื่อ) จอมพล แปลก พิบูลสงคราม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ภาคผนวก จ

ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ (จำนวน ๖๖ พรรคการเมือง)

ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ (จำนวน 66 พรรคการเมือง)

ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2551

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขที่การพรรค	จำนวน				สำนักงานใหญ่				
						กก.บริหาร	ส.ส.แบ่งเขต	ส.ส.สัดส่วน	รวม	สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
1	พรรคประชาธิปัตย์ DEMOCRAT PARTY	ปชป.	11 มิ.ย. 2525	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	นายสุเทพ เทือกสุบรรณ	19	131	38	164	2,859,168	194	67 ถนนเศรษฐศิริ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400	02-270 0036 02-270 1683	02-279 6086
2	พรรคชาติไทย CHATHAI PARTY	ชท.	8 ก.ค. 2525	นายบรรหาร ศิลปอาชา	นายประภัตร โพษุตน์	37	30	4	34	1,112,652	14	1 ถ.พิชัย แขวง/เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	02-243 8070-3	02-243 8074
3	พรรคประชาชนไทย THAI CITIZEN PARTY	ปชท. TCP	26 ก.ค. 2525	นายสุมิตร สุนทรเวช	นายสมบูรณ์ เวลสุนทรเวช	34	-	-	-	70,239	10	1212/323 ถนนศรีวิภา แขวง/เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310	02-559 0008-11	02-559 0016
4	พรรคกิจสังคม SOCIAL ACTION PARTY	กส. SAP.	20 ส.ค. 2525	นายทองพูน ดีไพร	นายสมบุญ เกียรติสมบูรณ์	9	-	-	-	27,195	4	381/28-29 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมืองขอนแก่น	043-325 223 043-325	043-325 223 043-325
5	พรรคมหาชน MAHACHON PARTY	พทช. MCP.	10 ก.พ. 2541	นางสมิตา สรสุชาติ	นายธงชัย ตันตระกูล	15	-	-	-	1,168,741	9	จ.ขอนแก่น 40000 35,37 ซอยนันทบุรี 32 ถ.นันทบุรี ต.ท่าพราม อ.เมือง จ.นันทบุรี 11000	224 02-525 4885-7	224 02-525 4887
6	พรรคพลังประชาชน PEOPLE POWER PARTY	พปช. PPP	9 พ.ย. 2541	นายสมัคร สุนทรเวช	นายสุพงษ์ สีม่วงสี	35	199	34	233	60,539	2	1770 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320	02-886 7000	-

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขที่การพรรค	จำนวน					สำนักงาใหญ่			
						กก.บริหาร	แบ่งเขต	ส.ส.		สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
								สัดส่วน	รวม					
7	พรรคไทยเป็นไทย FREE THAI PARTY	ทปท. FTP	9 ต.ค. 2541	นายชูชาติ ประจักษ์ธรรม	(ว่าง)	18	-	-	326,521	13	81/9, 81/10 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านกุ่ม	0 5569 1422 0 1044	0 5569 1422 0 2542	
8	พรรคสิทธิไทย EASIKORN THAI PARTY	พ.ท.ท. K.T.P.	10 ก.พ. 2542	นายจำลอง คำลิม	นายบุญเลิศ คำลิม	8	-	-	8,722	4	จังหวัดสุโขทัย 64170 278/27 ซอยเลิศแก้ว 2 ถนนอโศก-คันแดง แขวง/เขตห้วยขวาง . กรุงเทพฯ 10320	2955 0 2248 5288	4381 0 2248 5288	
9	พรรคไทยเข้มแข็ง KRS THAI MAANKONG PARTY	กทท. KTMK	30 ก.ย. 2542	นายฤกษ์ชัย นุสดีพรภักดิ์	นายสุภชัย เล็กงษ์	16	-	-	7,179	7	99/192 หมู่บ้านประชาภิวัฒน์ 1 ถนนเทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0 2589 2532 0 1339	- - 9106	
10	พรรคชีวิตที่ดีกว่า BETTER LIFE PARTY	พชก. BLP	6 ต.ค. 2542	นายวรชวรัตน์ ตั้งศิริรัมย์	นายสมยศ แทนศิลา	7	-	-	8,152	22	180 ถนนสุพรรณาณัน หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จ.นครราชสีมา 30310	0 1740 4604 0 4429	- - 4029	
11	พรรคสยาม SIAM PARTY	พ.ส. S.P.	22 พ.ย. 2542	นายเพชร สายพานทอง	(ว่าง)	8	-	-	6,542	7	38/9 ถนนพจนกร ท.ห้าประตู่ อ.เสียม จ.ระยอง 21000	0 3880 0417	- -	
12	พรรคเพื่อฟ้าดิน FOR HEAVEN AND EARTH PARTY	พพด. FEAE	5 เม.ย. 2543	นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ	เรือตรี แซมดิน เสีกันศุย์	25	-	-	15,475	9	65/45 ซอยเมืงพร ถนนรามินทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตปทุม กรุงเทพฯ 10240	0 2733 6688 0 2733	0 2733 6677	

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขานุการพรรค	จำนวน				สำนักงาใหญ่			
						กก. บริหาร	ส.ส.		สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	สัดส่วน					
13	พรรคแผ่นดิน POWTHAI PARTY	พ.ม.ท P.T.P.	21 ส.ค. 2543	พลตรี พรฤทธิ์ นิบวงษ์ชัย	นางบุญครอง นิบวงษ์ชัย	8	-	-	11,391	9	31/910-911 หมู่ที่ 16 หมู่บ้านไผ่เจ้า ช.7 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหลวง อ.คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120	0 2519 8080	0 2516 1627
14	พรรคทางเลือกใหม่ NEW ALTERNATIVE PARTY	ทอม. NR.	30 เม.ย. 2545	นายพันธุสัย รักษาสุข	นายสมเกียรติ รอดคล้ายชลิม	17	-	-	9,668	5	170 หมู่ที่ 3 ถ.เอกชัย แขวง/เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150	0 2393 9331-3	0 2893 9324
15	พรรคก้าวหน้าใหม่ NEW ASERATION PARTY	ทวม. NAP.	7 พ.ค. 2545	นายชิงชัย มงคลธรรม	นางจรีก บุญไทย	16	-	-	12,388	8	26/16 ม.ว.เฉลิมเกษมชั้น ช.เทศบาลนครเหนือ 2 ถ.ประชาชื่น ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0 2953 8834 0 9494 4288	0 2953 8834
16	พรรคเพื่อนเกษตรกรไทย PUEN KASHTHAI PARTY	พ.ก.ท. P.K.T.	16 ก.ย. 2545	นายทรงเดช สุธธา	(ว่าง)	12	-	-	9,080	22	4 หมู่ที่ 2 ต.ลาดหญ้า อ.เมือง จ.กาญจนบุรี 71190	0 3458 9221 0 1494 4995	0 3458 9221
17	พรรคสู้เพื่อไทย FIGHT FOR THAI PARTY	สพท. FFTP	14 ม.ค. 2547	นายสุวิทย์ กมลวิเศษณ์	นายอัครวัฒน์ ไกรฤกษ์	25	-	-	4,535	4	224 หมู่ที่ 5 ถ.สูงเนิน-อากาศอำนวย ต.สว่าง อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร 47130	0 4277 9312 0 8531 14585	0 4277 9312
18	พรรคพลังเกษตรกร THE FARMER FORCE PARTY	พทก. FFP	12 เม.ย. 2547	นายอนันต์ กาญจนสุวรรณ	นายฉนวน เส็นนท์	10	-	-	5,023	5	89 ม.9 ถ.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110	0 7286 7678	0 7436 7745

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน				สำนักงานใหญ่				
						กก.บริหาร	ส.ส.		สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร	
							แบ่งเขต	สัดส่วน						รวม
19	พรรคประชาชน PRACHARAJ PARTY	ป.ช.ร. P.R.P.	10 ม.ค. 2549	นายเสนาะ เทียบทอง	นายฐานิสร์ เทียบทอง	13	4	1	5	12,686	5	56/306 เมืองทองธานี จ.ปทุมธานี อ.ปากเกร็ด	0 2503 4259	0 2503 3213
20	พรรคดำรงไทย DORNONGTHAI PARTY	ด.ท. DR.P	2 มี.ค. 2549	นายโชติพัฒน์ สกุลดีเชิดชู	นางสาว พิชัยทิพย์ เชิดชู	6	-	-	-	6,211	5	จ.นนทบุรี 11120 218 หมู่ที่ 8 จ.ฉะเชิงเทรา อ.เมือง	0 4531 4296	0 8946 1328
21	พรรคแรงงาน LABOUR PARTY	ร.ง. L.P.	18 เม.ย. 2549	นายสุชิน ทับทิม	นายวิรัตน์ เทพอยู่	17	-	-	-	5,134	2	จ.อุบลราชธานี 34000 1614/91 หมู่ที่ 6 จ.ที่เข้านใหม่ อ.เมือง	0 2702 2596	0 2702 2596
22	พรรคนิติศาสตร์ไทย THAI LAW JURISPRUDENCE PARTY	น.ศ.ท. T.L.J.P.	8 มี.ย. 2549	นายเกรียงศักดิ์ พินทุสุตรศรี	(ว่าง)	13	-	-	-	1,959	4	จ.สมุทรปราการ 10280 1287 ต.ตลาดธรรมสารจรณ์ ถนนสุขุมวิท หมู่ที่ 6 จ.ลำปางเหนือ อ.เมือง	0 1485 0 2754 0992-3	0 2754 0325
23	พรรคพลังแผ่นดิน POWER GROUND PARTY	พ.ผ.ธ. G.P.F.	19 มิ.ย. 2549	นายทวี คงเดิม กรรมการบริหาร พรรค	นายอำพล พ่วงแก้ว	19	-	-	-	5,126	3	จ.สมุทรปราการ 10270 152/47-48 ซอย 6 หมู่บ้านเอื้อประชา ถนนเวฬุรังสรรค์ 56 แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10280	0 2509 2693 0 7272 8416	0 2509 2693
24	พรรคเครือข่ายชาวนา แห่งประเทศไทย THE FARMER NETWORK OF THAILAND PARTY	พ.ท. FNTP.	20 มิ.ย. 2549	นายประเดิม ดำรงเจริญ	นายชนพงษ์ เสวีฉลก	16	-	-	-	7,465	4	จ.พทลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0 2272 0951-3	0 2272 0954

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขที่กาชพรรค	จำนวน				สำนังงานใหญ่			
						กก.บริหาร	แบ่งเขต	ส.ส.สัดส่วน	รวม	สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์
25	พรรคก้าวหน้าไทย RAKMAUANGTHAI PARTY	รทท RMTT	23 มิ.ย. 2549	นายสันชัย แก้วเกษ	นายอินบั้น แสนจีน	22	-	-	3,383	-	172 หมู่ที่ 12 บ้านสันทองหลวง ต.จันทน์บัวโต อ.แม่จัน จ.เชียงใหม่ 57270	0 8013 38789 0 5391 8456	0 5891 8613
26	พรรคพลังแผ่นดินไทย PALANG PANDIN THAI PARTY	พ.ต.ท. PPP	30 มิ.ย. 2549	นายมนตรี เศรษฐบุตร	นายภาสกร กิตติสิน	12	-	-	6,558	5	288 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวง/เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400	0 2690 8322-4	0 2690 8788
27	พรรคเสรีประชาชนไทย LIBERAL THAI PEOPLE PARTY	สทท LTP	3 ก.ค. 2549	นายศวันน์ ยวงประสิทธิ์	นางสาวปณิชา พิชัยภูวนิธร	11	-	-	1,872	4	22/2 ถนนเยาวราช แขวง/เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110	0 2672 8093 0 1347 7985	0 2672 8093
28	พรรคเอกภาพ INDEPENDENT PARTY	อ.ก.ร. I.D.P.	18 ก.ค. 2549	นายวีระพล ทองประไพ	นายประมวล บัวธรา	8	-	-	145	-	140/20 ซอย 20 อาคาร วิ.โอ.พี.เคอร์รี่ด ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสาทรยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0 84344 9074	-
29	พรรคชาติสามัคคี CHIART SAMUCCEE PARTY	ช.ส.ม. C.S.P.	18 ก.ค. 2549	นายพดล ไชยฤทธิเดช	นายบุญฤทธิ์ อุทุมพวงษ์	9	-	-	5,138	5	8/169 หมู่ที่ 4 หมู่บ้านศรีสามพราน ถ.เพชรเกษม ต.ท่าตลาด อ.สามพราน จ.นครปฐม 73110	0 3432 5699	0 3432 5699
30	พรรคสังคมไทย SOCIAL THAI PARTY	สท. STP.	20 ก.ค. 2549	นางสาวพัชร์สรณ์ พลอาวุธดี	นายเจริญ สัมฤทธิ์ผล	9	-	-	490	-	104/178 หมู่ที่ 5 ถ.ซ่งเกล้า แขวง/เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510	0 6399 3122 0 2915 0378	0 2915 0300

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขานุการพรรค	จำนวน				สำนักงานใหญ่			
						กก.บริหาร	ส.ส.		สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
							แบ่งเขต	สัดส่วน					
81	พรรคราษฎรรักไทย RAJSADONRAKTHAI PARTY	ร.ร.ท. R.R.T.	21 ก.ค. 2549	นายโสมภพ เจริญภูวดล	นายภคิน เหลื่อมรัมย์ย์	12	-	-	127	1	1/709 ถ.พหลโยธิน 60 ต.สุคิด อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12130	0 8537 55015	0 2373 0607
32	พรรคยูดีนิลุช YUDI MUSUK PARTY	ต.น.ส. Y.M.P.	24 ก.ค. 2549	นายกิตติพงษ์ ศรีสุวรรณบัณฑิต	นายจิรพัทธ์ โชติช่วง (ว่าง)	14	-	-	18	-	40/20 ม.3 ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130	0 9379 1242	-
33	พรรคนักวิถี The Num Vithee Party	น.น. N.V.P.	10 ก.ย. 2550	พลโท อัครชัย จักรโพธิ์		16	-	-	140	-	391 ม.1 ถ.มอญดลคีติ ศรีวิวัฒนะ เมืองทองธานี ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120	0 2984 1418	0 2984 1418
34	พรรคโปงประชารวม POUNG PRA CHADHUM PARTY	ป.ส.ส. P.P.D.P.	13 ก.ย. 2550	นายเอกพงษ์ นมะโชตร	นายคำมูล นมะโชตร	9	-	-	57	-	99/504 หมู่ที่ 8 ถ.รัตนกนิมตร์ ต.บางกระสอบ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000	086-212 3254	-
35	พรรคแนวสังคม- ประชาธิปไตย SOCIAL DEMOCRATIC FRONT PARTY	น.ส.ป. S.D.F.	13 ก.ย. 2550	นายอุดม ชันแก้ว	นายจำนงค์ มทวงศ์	7	-	-	15	-	124/413 ซ.เวสต์ 40 ประตูเขี้ยว ซ.เวสต์ 38 ถ.เวสต์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000	0 2580 2120	0 2951 6889
36	พรรคเสียงประชาชน Voices of the People Party	ส.ป.ช. V.P.P.	17 ก.ย. 2550	นายเดชาชาติ รัตนวรชาติ	พ.ด.ด. จักรวาล แสนสุข	13	-	-	2,785	4	789/7 หมู่ที่ 4 ต.เขมทราย ถ.เขมทราย- ตากฟ้า อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร 66280	0 5664 9078 0 89076 263	-

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขที่การพรรค	จำนวน					สำนักราบใหญ่			
						กก.บริหาร	แบ่งเขต	ส.ส.		สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
								สัดส่วน	รวม					
37	พรรคสตรีเพื่อชาติ National Women Party	สพช. NWP.	19 ก.ย. 2550	นางปิตยภรณ์ จิตต์นิเชิธรรม	(ว่าง)	9	-	-	17	-	0 2531 8134	0 2533 8134	0 2531 6896	
38	พรรคเพื่อไทย PHEU THAI PARTY	พท. PT.	20 ก.ย. 2550	นายบงกชศักดิ์ วงศ์รัตนวรรณ	นายโยนสาร กิจเลิศไพโรจน์	17	-	-	6,715	6	0 2589 3790-95	0 2589 3790-95	0 2589 3796	
39	พรรคชาติไทย Rak Thai Party	รท RT	20 ก.ย. 2550	นางจุไร สิทธิธัญญ์บุษยา	นางสาวพลา ฉัตรชัยมงคล	7	-	-	182	-	0 2282 3456	0 2282 3456	0 2523 7718	
40	พรรคอุดมรัฐ UTOPIA PARTY	อร. -	25 ก.ย. 2550	นายจรัส วงศ์ทวีเกียรติ	นางสาวสุภา ขันดีศิริ	7	-	-	19	-	0 2872 2090	0 2872 2090	0 2872 2092	
41	พรรคประชาชนก้าวหน้า PA CHAACHON KAOWMA PARTY	ปก. PK.	27 ก.ย. 2550	นายทวีศักดิ์ บุญธรรม	นายณรงค์เดช นวลมณี	7	-	-	17	-	0 2973 1985	0 2973 1985	0 2973 1985	
42	พรรคไทยก้าวหน้า THAIHUJHAN PARTY	ทท. TP.	27 ก.ย. 2550	นายปรีดี วงศ์เบิศร์	นายสุรสิทธิ์ จินตภิภานนท์	8	-	-	16	-	087-232 1565	087-232 1565	0 2931 6559	

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขที่การพรรค	จำนวน				สำนักงานใหญ่				
						กก.บริหาร	แบ่งเขต	ส.ส.สัดส่วน	รวม	สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
43	พรรคคุดยภพ Green Party	ด.ภ.	27 ก.ย. 2550	นายวิมล ไพโรจน์มวอ	นายประคอง สายแก้ว	9	-	-	-	134	-	327 ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310	0 2274 4890	-
44	พรรคคณิศรมหาธิปไตย MATCHAMATEEIPATAYA PARTY	ม.ฉ. MCM	1 ต.ค. 2550	นางอมงศ์วรรณ เทพสุทิน	นางพรทิภา นาคาศัย	16	11	11	6,089	4	181 ถนนชวา แขวงวีระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	0 2668 9457-9	0 2668 9699	
45	พรรคสหธรรม SABA DHAEMMA PARTY	ส.ธ. SD.	1 ต.ค. 2550	นายวิรัชศักดิ์ วรรณดิวงษ์	ว่าที่ ร.ต. พงษ์ปอนด์ ดอนทอง	9	-	-	19	-	20/420 ท้องชุด F.113 อาคารเทพคอนโดทาวน์ ถ.แม่ลาว ต.ตลาดเหนือ อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000	0 8160 63039	0 8947 01397	
46	พรรคไทยรุ่งรอย THAI ROM RUYAY PARTY	พรรค. IRR.	2 ต.ค. 2550	นายประสิทธิ์ วีชรบัณฑิต	นายชาติทอง บุญเรือง	17	-	-	13,719	-	165 ถ.ศรีนครินทร์ แขวงห้วยหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240	0 2375 5591	0 2375 5591	
47	พรรคเพื่อแผ่นดิน Puea Paekda Party	พ.ผ. PP.	2 ต.ค. 2550	นายสุวิทย์ คุณกิตติ	นายวีระ พรหมเชษฐ์	24	17	7	6,824	4	1 ถนนวิบูลย์ แขวงสุทพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330	0 2253 0428	0 2646 1919	
48	พรรคอธิปไตย ATEPATAI PARTY	อ.ต. AT.	2 ต.ค. 2550	นายวีระศักดิ์ อุปถัมภ์	นายสุโรชา จินดาวงศ์	16	-	-	204	-	51/170 หมู่ที่ 2 ข.สุคนธ์สวัสดิ์ 24 ถ.สุคนธ์สวัสดิ์ แขวง/เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10280	0 2907 9243 0 81347	0 2907 9243 1204	
49	พรรคสยามก้าวหน้า SIAM KAWNA PARTY	สก.บ. SK.	3 ต.ค. 2550	นายสัมพันธ์ รัตนบุรี	น.ส.กัญญารัตน์ สุริยะวงศ์	7	-	-	16	-	152 หมู่ที่ 2 ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน 51120	0 87497 8826	-	

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน				สำนักงานใหญ่				
						กก.บริหาร	แบ่งเขต	ส.ส.สัดส่วน	รวม	สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
50	พรรคประชาชาติไทย THAI NATION PARTY	ปช. TN.	3 ต.ค. 2550	นายอริวัฒน์ บุญชาติ	นายอิทธิ ขวัญอุดมพร	7	-	-	-	18	-	123 หมู่ที่ 8 ต.ละเวีย อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ 31140	0 89044 8451	-
51	พรรครวมใจไทย- ชาติพัฒนา KUM JAI THAI CHART PATTANA PARTY	รช. RC.	3 ต.ค. 2550	พลเอก เชาว์ ฐานะจารี	นายประคัม ภัทรประสิทธิ์	16	8	1	9	5,670	4	514/1 ถนนหลาหมาก แขวงสี่แยกมหานาค เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10800	0 2637 4900	0 2637 4915
52	พรรคศิลปิน Sialapin Party	คป. -	3 ต.ค. 2550	นายวสันต์ สิทธิเขตต์	(ว่าง)	3	-	-	-	58	-	59/375 หมู่ที่ 5 หมู่บ้านถนนนคร ขอนแก่นพื้นที่ 6 ถ.แจ้งวัฒนะ ต.บางพลี อ.ปากเกร็ด	0 2503 0655	0 2503 0655
53	พรรคศรีสยาม SRI SIAM PARTY	ศส. SS	3 ต.ค. 2550	นายนิติธรรมวัฒน์ รัตนสุวรรณ	นางอรรัตน์ ไพธ้วง	12	-	-	-	209	-	จ.นนทบุรี 11120 40/304 หมู่ที่ 1 ต.ดอนยาน อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000	0 3541 3548	0 3541 3548
54	พรรคพัฒนา- ประชาธิปไตย PATTANA PRACHA- THEPATAI PARTY	พป. PPT.	5 ต.ค. 2550	(ว่าง)	(ว่าง)	11	-	-	-	115	-	1/563 หมู่ที่ 18 ขอมพระสิทธิ์ ต.คูคต ลำลูกกา	0 89221 8108	-
55	พรรคสันติภาพชาวไทย SANTIPACHOWITAI PARTY	สช. SC.	5 ต.ค. 2550	นายสมบัติ ทัตประเสริฐ	นายมงคล มะแข็ง	10	-	-	-	17	-	จ.ปทุมธานี 12130 59 แขวงคลองตัน เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10810	0 2718 8834	0 2716 8836

ที่	ชื่อพรรคการเมือง	ชื่อย่อ	วันที่จัดตั้ง	หัวหน้าพรรค	เลขาธิการพรรค	จำนวน				สำนักงาใหญ่				
						กก.	แบ่งเขต	ส.ส. สัดส่วนตัว	รวม	สมาชิก	สาขา	ที่ตั้ง	โทรศัพท์	โทรสาร
56	พรรคสยามสันติ SIAM SANTI PARTY	สส. ST.	5 ต.ค. 2550	นายชัย สุทธิประชา	นายสมพงษ์ ศรีเกษ	9	-	-	-	16	-	54/1-3 ถนนเจริญเมือง จ.ท่าศาลา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000	0 5312 2752	0 5312 2673
57	พรรคคุณธรรม THE MORAL PARTY	คธ. M.R.	8 พ.ย. 2550	นายวันชัย ศิริธรรม	ร.ต.จ. วรยศ ปักษานนท์	11	-	-	-	18	-	99/1 ต.คลองม่วง อ.ปากช่อง	0 4424 9012	0 4424 9164
58	พรรคสังคมนิยมไทย Sangkomsocialist Party	สธต. SDB	9 พ.ย. 2550	นายไชยยศ สุทธาเวศ	นายเสน่ห์ ตันติเสนาะ	8	-	-	-	129	-	จ.นครราชสีมา 30130 9/618 หมู่ที่ 8 หมู่บ้านสุวิมล ถ.พุทธมณฑล สาย 4 ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม 73220	0 2889 8939	0 2889 9487
59	พรรคตัวแทนคนแผ่นดิน Thean Ekam Phundin Party	ทคณ. TEP.	9 พ.ย. 2550	นายวิชัย ศิรินคร	นายชาติวิทย์ มงคลแสน	10	-	-	-	398	-	16 ซ.สาขาม 42 แขวง/เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260	0 2745 8217	0 2748 6807
60	พรรคสหธารชน Public	สชช. PL	18 เม.ย. 2551	นางสิริภรณ์ อุษยีน	นายอนยมศักดิ์ นวลศรีขจร	14	-	-	-	708	2	อาคารพนาสิน 2 ถนนรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240	0 2718 3293	0 2690 2593
61	พรรคชาติไทยพัฒนา Chaitaipattana Party	ชทพ. CP	18 เม.ย. 2551	นายภฤต รัตนคามินี	นายบรรหาร มณีลาภ	9	-	-	-	17	-	88/157 หมู่ที่ 11 ซอย 4 ถนนสุวินทวงศ์ แขวงแสนแสบ เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10610	0 84068 9372	-

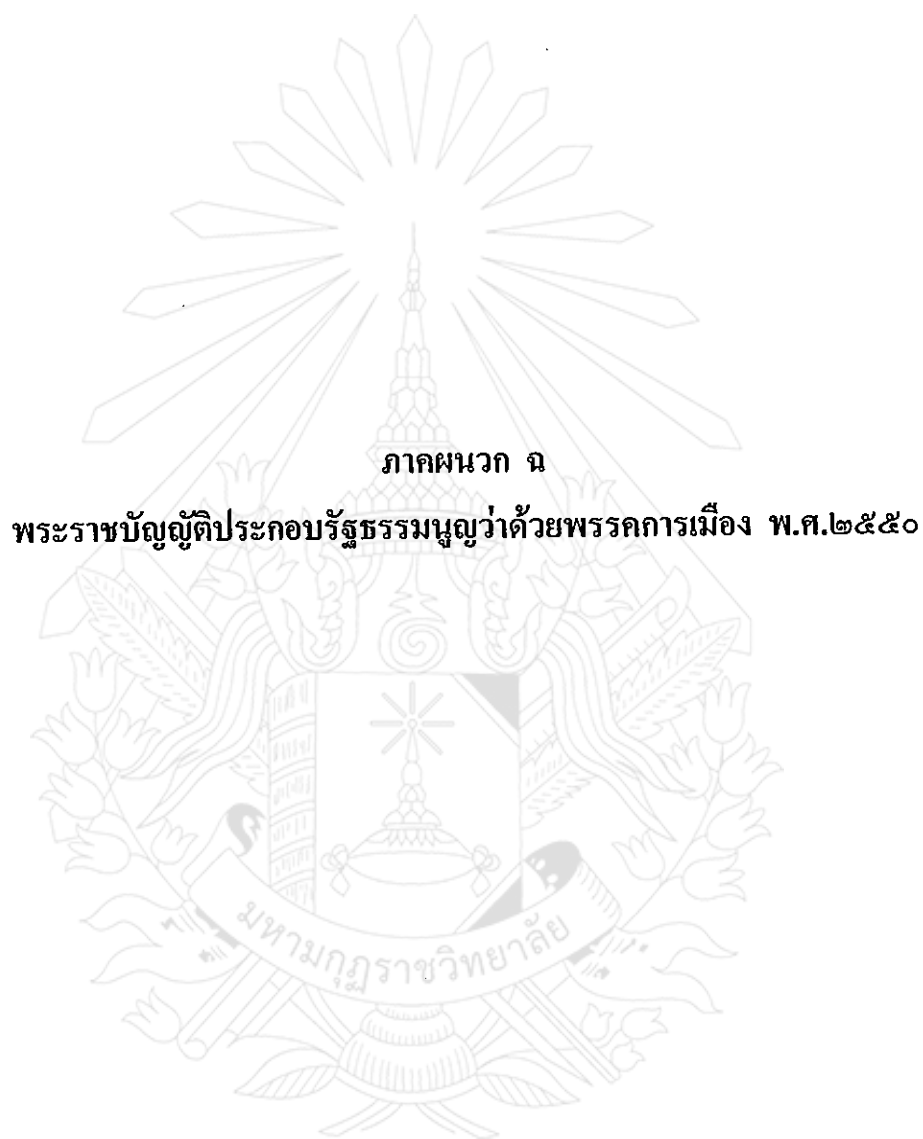
พรรคพัฒนาประชาธิปไตย พรรคสันติภาพชาวไทย และพรรคสยามสันติ เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 แต่ยังมีได้ดำเนินการให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน หรือมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามที่กำหนดในมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ต้องดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา 26 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ใช้บังคับ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 135 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

3. พรรคการเมือง ลำดับที่ 57 - 66 (พรรคคุณธรรม พรรคสังคมนิยม พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคอนาคตไทย พรรคเทียนแห่งธรรม พรรคอนุรักษนิยม พรรคธรรมภิบาลสังคม และพรรคสุพรรณภูมิ) เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ซึ่งต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 26 กล่าวคือ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีผลบังคับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่ นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

4. พรรคการเมือง ลำดับที่ 17 พรรคสุโขทัย เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคเกษตรกรไทย เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2551

จัดทำโดย สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โทร. 0 2613 7333 ต่อ 1644 โทรสาร 0 2219 3422

ภาคผนวก ฉ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๕๐

พระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๕๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

เป็นปีที่ ๖๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๕ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ เรื่อง ห้ามพรรคการเมืองประชุมหรือดำเนินกิจการอื่นใดในทางการเมือง ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕

(๓) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เรื่อง การแก้ไขประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕

(๔) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ เรื่อง ห้ามพรรคการเมืองประชุมหรือดำเนินกิจการอื่นใดในทางการเมือง ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๕๐

(๕) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“พรรคการเมือง” หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง โดยได้รับการจัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมุ่งที่จะส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอื่นอย่างต่อเนื่อง

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกพรรคการเมือง

“ที่อยู่” หมายความว่า ที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

“การบริจาค” หมายความว่า การให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่พรรคการเมือง เพื่อการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของพรรคการเมือง หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกเหนือจากค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคการเมือง

“ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” หมายความว่ารวมถึง

(๑) การปลดหนี้ หรือการลดหนี้ให้เปล่า

- (๒) การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย
- (๓) การเข้าค้ำประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม
- (๔) การให้ใช้สถานที่ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สิน โดยไม่คิดค่าเช่าหรือค่าบริการหรือคิดค่าเช่าหรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (๕) การให้ใช้บุคลากรซึ่งมิได้เป็นลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของพรรคการเมือง โดยพรรคการเมือง หรือสมาชิกไม่ต้องชำระค่าจ้างหรือสินจ้าง หรือต้องชำระค่าจ้างหรือสินจ้างเพียงบางส่วน เว้นแต่การเป็นอาสาสมัครนอกเวลาการทำงานโดยปกติของผู้นั้น
- (๖) การให้ใช้บริการโดยไม่คิดค่าใช้บริการ หรือคิดค่าใช้บริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (๗) การให้ส่วนลดในสินค้าหรือทรัพย์สินที่จำหน่าย โดยให้ส่วนลดมากกว่าที่ให้กับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (๘) การให้เดินทางหรือให้ขนส่งบุคคลหรือสิ่งของโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (๙) การจัดเลี้ยง การจัดมหรสพ หรือการบันเทิงอื่นให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (๑๐) การให้บริการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร กฎหมาย หรือบัญชี โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (๑๑) การอื่นซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกได้ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ หรือไม่ต้องออกค่าใช้จ่ายซึ่งโดยปกติต้องจ่าย

การดำเนินการตาม (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) หรือ (๑๐) ซึ่งพรรคการเมืองจัดให้แก่สมาชิกและมิได้เป็นไปเพื่อการหาเสียงเลือกตั้งให้แก่สมาชิก มิให้ถือว่าเป็นการให้ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๕ ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกประกาศโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ประกาศตามวรรคหนึ่งเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้
มาตรา ๖ ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้นายทะเบียนมีอำนาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้คำชี้แจงหรือให้ส่งเอกสารมาเพื่อประกอบการพิจารณาหรือตรวจสอบได้

ให้ถือว่านายทะเบียนเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นและให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

หมวด ๑

การจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๘ ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติซึ่งได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปอาจรวมกันดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองได้

ในการจัดตั้งพรรคการเมือง ให้ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองจัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายพรรคการเมือง กำหนดข้อบังคับพรรคการเมือง และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง

การประชุมตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๙ พรรคการเมืองต้องมีชื่อ ชื่อย่อ ภาพเครื่องหมาย นโยบาย และข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งมีลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนาระหว่างชนในชาติไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร และไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่ซ้ำหรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองอื่น หรือของพรรคการเมือง

ที่ได้จัดแจ้งไว้ก่อนตามมาตรา ๑๒ หรือของพรรคการเมืองที่ถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๐ ข้อบังคับพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและชื่อย่อของพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่พรรคการเมืองซึ่งต้องตั้งอยู่ในราชอาณาจักร
- (๔) การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง
- (๕) แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง อำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสาขาพรรคการเมือง และอำนาจหน้าที่ของกรรมการสาขาพรรคการเมือง
- (๖) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมใหญ่ของสาขาพรรคการเมือง
- (๗) การรับเข้าเป็นสมาชิกและการให้ออกจากการเป็นสมาชิก
- (๘) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
- (๙) ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก
- (๑๐) วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมือง
- (๑๑) หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วน
- (๑๒) การบริหารการเงิน ทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง
- (๑๓) รายได้ของพรรคการเมือง การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรคการเมือง และการบริจาคแก่พรรคการเมือง
- (๑๔) การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป
- (๑๕) การเลิกพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

ข้อบังคับพรรคการเมืองต้องไม่มีลักษณะหรือความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

- (๑) ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๒) ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ
- (๓) มีข้อกำหนดให้ดำเนินการทางวินัยหรือจรรยาบรรณ โดยมีได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยหรือจรรยาบรรณ มีโอกาสรู้ข้อกล่าวหาและแก้ข้อกล่าวหาได้ตามสมควร
- (๔) มีข้อกำหนดให้มีการดำเนินการเพื่อให้สมาชิกที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากสมาชิกภาพของพรรคการเมือง เพราะเหตุที่สมาชิกผู้นั้นลงมติหรือไม่ลงมติในสภาผู้แทนราษฎรหรือในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา
- (๕) การอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การจัดให้มีการประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการทางการเมือง หรือการลงมติในสภาผู้แทนราษฎรมิให้ถือว่าเป็นการต้องห้ามตามวรรคสอง

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ประกอบด้วย หัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง เสรฐัญญิกพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่น ซึ่งเลือกตั้งจากสมาชิกผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) และ (๑๔) ของรัฐธรรมนูญ

กรรมการบริหารพรรคการเมืองมีวาระการดำรงตำแหน่งตามข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งต้องไม่เกินคราวละสี่ปี และอาจได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกได้

มาตรา ๑๒ ให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง ขึ้นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ต่อนายทะเบียน โดยต้องยื่นพร้อมทั้งนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง บัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของพรรคการเมือง หนังสือยินยอมให้ใช้สถานที่เป็นที่ทำการพรรคการเมือง ซึ่งต้องอยู่ในราชอาณาจักร และสำเนารายงานการประชุมตั้งพรรคการเมือง

การยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตามวรรคหนึ่งต้องเป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและชื่อย่อของพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง
- (๔) ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้จัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง
- (๕) ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของกรรมการบริหารพรรคการเมือง

มาตรา ๑๓ เมื่อได้รับการยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ผู้จัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง และมีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป

(๒) ชื่อ ชื่อย่อ และภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง นโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง มีลักษณะและความมุ่งหมายที่ไม่ขัดต่อมาตรา ๕

(๓) เอกสารการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองมีรายการครบถ้วนและถูกต้องตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๒

(๔) คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่ากรยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองถูกต้อง และครบถ้วน ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่รับคำขอ

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าไม่ครบถ้วนหรือไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งตั้งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับการยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง

ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียน อาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งตามวรรคสามต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน สามสิบวัน นับแต่วันที่รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าเอกสารจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๓ (๓) มีรายการไม่ครบถ้วน หรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่องให้นายทะเบียน แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายทะเบียน ได้รับการยื่นจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับหนังสือ แจ้งจากนายทะเบียน

เมื่อผู้ยื่นจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง ให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้วให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการการเลือกตั้งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นจดทะเบียน การจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับเอกสารดังกล่าว

ถ้าผู้ยื่นจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ดำเนินการแก้ไขเอกสารจดทะเบียนการจัดตั้ง พรรคการเมืองตามวรรคหนึ่ง หรือดำเนินการแก้ไขแล้วแต่ยังไม่ถูกต้องให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง และให้นายทะเบียนแจ้งเป็น หนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ยื่นจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองทราบในเจ็ดวันนับแต่วันที่สั่ง ไม่รับ จดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง และให้นำความในมาตรา ๑๓ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง ตามที่ปรากฏในเอกสารจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง ซ้ำหรือพ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึง กับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองซึ่งผู้จดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองอื่น ได้ยื่นจดทะเบียนไว้ในวันและเวลาเดียวกันให้นายทะเบียนดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ยื่นจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อ ให้ทำความเข้าใจกันว่าผู้จดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองคนใดจะเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพ เครื่องหมายพรรคการเมืองนั้น เมื่อได้ตกลงกันเป็นประการใดแล้ว และไม่เป็นการซ้ำหรือพ้องหรือ มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งรับจดทะเบียน การจัดตั้งพรรคการเมืองตามที่ได้ตกลงกัน การตกลงกันดังกล่าวให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียน

(๒) ในกรณีที่ผู้ยื่นจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องยืนยันไม่ยอมตกลงกัน หรือ เมื่อพ้นกำหนดเวลาตาม (๑) แล้ว ยังตกลงกันไม่ได้ให้นายทะเบียนดำเนินการจับสลากโดยเปิดเผย เพื่อให้ได้ผู้มีสิทธิใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองนั้น และให้นายทะเบียน

โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งรับการจัดตั้งพรรคการเมืองตามผลของการจับสลากนั้น

ให้นายทะเบียนแจ้งผลการดำเนินการตาม (๒) เป็นหนังสือไปยังผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ทราบผลตาม (๒)

มาตรา ๑๖ ให้นายทะเบียนจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง และให้ประกาศการจัดตั้งพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา โดยระบุชื่อ ชื่อย่อ และภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมืองชื่อหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง เสร็จผู้กพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่นของพรรคการเมือง

ให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคล

หมวด ๒

การดำเนินการของพรรคการเมือง

มาตรา ๑๗ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน และต้องส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้ หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

กรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดามติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคการเมืองและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

กรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ต้องรับผิดชอบตามวรรคสาม หากพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้ร่วมกระทำการนั้น และได้คัดค้านในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองโดยปรากฏในรายงานการประชุม หรือได้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานที่ประชุมภายในเจ็ดวันนับแต่สิ้นสุดการประชุม ในกรณีที่มิปรากฏในรายงานการประชุม

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการเลือกตั้ง

เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้ผู้ซึ่งพรรคการเมืองส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งอาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๑๙ ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกต้องเป็นบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทย มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง โดยยื่นใบสมัครด้วยตนเองพร้อมเอกสารประกอบตามที่นายทะเบียนกำหนดต่อพรรคการเมืองที่ผู้นั้นประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก และให้คำรับรองว่าตนมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นอยู่ในขณะเดียวกัน ตามสถานที่ที่พรรคการเมืองกำหนด และให้พรรคการเมืองส่งสำเนาใบสมัครและเอกสารประกอบดังกล่าวให้นายทะเบียน

ในกรณีที่พรรคการเมืองใดแอบอ้างว่าผู้ใดสมัครเป็นสมาชิกโดยผู้นั้นไม่รู้เห็นหรือไม่สมัครใจ ผู้ที่ถูกแอบอ้างหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ถูกแอบอ้าง อาจแจ้งต่อนายทะเบียนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาขอลบชื่อของผู้นั้นออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น โดยให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองดังกล่าวมาตั้งแต่ต้น

หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำทะเบียนสมาชิกให้ตรงตามความเป็นจริงเก็บรักษาไว้ ณ ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง และพร้อมที่จะให้นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายตรวจสอบได้

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงพร้อมด้วยรายชื่ออาชีพ และที่อยู่ของสมาชิกดังกล่าว ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด ให้นายทะเบียนทราบภายในวันที่เจ็ดของทุกสามเดือน และให้สรุปยอดจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงทั้งหมดในรอบปีให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมกราคมของทุกปี

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งนายทะเบียนภายในระยะเวลาตามวรรคสี่ให้นายทะเบียน มีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งภายในระยะเวลาที่กำหนด

ทะเบียนสมาชิกให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองของทุกพรรคการเมืองในระบบอิเล็กทรอนิกส์ และให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทะเบียนดังกล่าวเป็นทะเบียนที่ถูกต้องและแท้จริงตามกฎหมาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๐ สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๕

(๔) พรรคการเมืองมีมติให้ออกตามข้อบังคับพรรคการเมืองเพราะกระทำผิดวินัยหรือจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุร้ายแรงอื่น

(๕) พรรคการเมืองที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง เลิกหรือยุบไป

(๖) เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในขณะเดียวกันเกินกว่าหนึ่งพรรคการเมือง

(๗) กระทำการอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

การลาออกจากสมาชิกตามวรรคหนึ่ง (๒) ให้ถือว่าสมบูรณ์เมื่อได้ยื่นใบลาออกต่อนายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง

การสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวรรคหนึ่ง (๔) ถ้าสมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย มติของพรรคการเมืองต้องเป็นมติของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งหมด และการลงมติให้ลงคะแนนลับ แต่ถ้าสมาชิกผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ คัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ สมาชิกผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่น ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยหรือจะคงสมาชิกภาพของพรรคการเมืองนั้นต่อไปก็ได้

การอุทธรณ์ตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งรายงานหรือเอกสารเกี่ยวกับการมีมติตามวรรคสามไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายทะเบียนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ

การสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวรรคหนึ่ง (๕) ถ้าสมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองยุบไป ให้สมาชิกภาพของผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันถัดจากวันที่ครบหกสิบวันนั้น

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้พรรคการเมืองรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่งเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง

ห้ามมิให้ผู้ไม่มีสัญชาติไทยตามวรรคหนึ่งเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ห้ามมิให้สมาชิกที่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง หรือตำแหน่งอื่นใดของพรรคการเมือง

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือผู้ใดให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมเพื่อบุคคลหนึ่ง บุคคลใดสมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากพรรคการเมืองหรือจากผู้ใด เพื่อยอมสมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่ง

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในขณะที่เดียวกันเกินหนึ่งพรรคการเมือง

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ ภาพเครื่องหมาย หรือถ้อยคำในประการที่น่าจะทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นพรรคการเมือง หรือใช้ชื่อที่มีอักษรไทยประกอบว่า “พรรคการเมือง” หรืออักษรต่างประเทศซึ่งแปลหรืออ่านว่า “พรรคการเมือง” ในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่น หรือในข้อมูลทางการสื่อสารใด ๆ โดยมีได้เป็นพรรคการเมือง

มาตรา ๒๖ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาค และจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศ กำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

มาตรา ๒๗ เมื่อได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๖ แล้ว ให้มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมือง เป็นครั้งแรกภายในหกสิบวัน ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่เรียกประชุมใหญ่ภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองเรียกประชุมใหญ่ภายในระยะเวลาที่กำหนด

ในการประชุมใหญ่พรรคการเมืองตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การทบทวนนโยบายพรรคการเมืองที่ได้จัดแจ้งไว้

(๒) การทบทวนข้อบังคับพรรคการเมืองที่ได้จัดแจ้งไว้

(๓) การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองแทนคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ตามมาตรา ๘ วรรคสอง

(๔) การเลือกตั้งคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง คณะกรรมการ นโยบายพรรคการเมือง และคณะกรรมการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

(๕) เรื่องอื่นที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๑ ประธานสาขา พรรคการเมืองไม่น้อยกว่าสี่สาขา หรือตัวแทนสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าร้อยคน

การลงมติในที่ประชุมใหญ่ตาม (๓) และ (๔) ให้ลงคะแนนลับ

มาตรา ๒๘ พรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่ออย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

การดำเนินการดังต่อไปนี้ให้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

(๑) การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง

(๒) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคการเมือง

(๓) การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง เหรัญญิกพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง โฆษก พรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่นของพรรคการเมือง

(๔) การเลือกตั้งคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง คณะกรรมการ นโยบายพรรคการเมือง และคณะกรรมการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

(๕) รายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองที่ได้ดำเนินการไปในรอบปีที่ผ่านมา

(๖) แผนการดำเนินการสำหรับปีต่อไป โดยเฉพาะการหารายได้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง และการพัฒนาบุคลากรทางการเมือง

(๗) การแต่งตั้งผู้สอบบัญชีและการรับรองงบการเงินประจำปีของพรรคการเมือง

(๘) กิจกรรมที่เสนอโดยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ประธานสาขาพรรคการเมือง ไม่น้อยกว่าสี่สาขา หรือตัวแทนสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าห้าร้อยคน

(๙) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๑๐) กิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

มาตรา ๒๙ องค์กรประชุมของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยกรรมการบริหารพรรคการเมือง ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งหมด ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสาขาพรรคการเมือง และตัวแทนสมาชิก ทั้งนี้ มีจำนวนรวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่าสองร้อยคน

การได้มาซึ่งตัวแทนสมาชิกตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งต้องคำนึงถึงสัดส่วนของจำนวนสมาชิกที่มีตามสาขาในแต่ละภาค และสัดส่วนของจำนวนสมาชิกหญิงและชาย ทั้งนี้ เพื่อสะท้อนความเห็นที่หลากหลายของสมาชิกทุกระดับ

การลงมติในที่ประชุมใหญ่ให้กระทำโดยเปิดเผย แต่การลงมติเลือกบุคคลตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๓) และ (๔) หรือการลงมติในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือผู้เข้าประชุม ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนร้องขอให้ลงคะแนนลับ ก็ให้ลงคะแนนลับ

การจัดให้มีมติโดยมิได้จัดให้มีการประชุมใหญ่ จะกระทำมิได้

มาตรา ๓๐ สมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ หรือ ไม่น้อยกว่าสองพันคน แล้วแต่จำนวนใดจะน้อยกว่ากัน มีสิทธิเข้าชื่อกันให้จัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคการเมือง

มาตรา ๓๑ เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง จัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดๆ ผิดนโยบายพรรคการเมือง หรือข้อบังคับพรรคการเมือง ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ระงับหรือจัดการแก้ไข

การกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด ในกรณีที่นายทะเบียนเดือนเป็นหนังสือแก่บุคคลที่ไม่ใช่หัวหน้าพรรคการเมือง ต้องส่งสำเนาหนังสือเดือนนั้นให้หัวหน้าพรรคการเมืองทราบโดยเร็ว

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคน ออกจากตำแหน่งได้

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคน ออกจากตำแหน่ง ผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

มาตรา ๑๒ สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ หรือไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน แล้วแต่จำนวนใดจะน้อยกว่ากัน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนหัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ออกจากตำแหน่งได้ในกรณีนี้ ให้จัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คำร้องขอไปถึงพรรคการเมือง

มติให้ถอดถอนตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนผู้ที่เข้าประชุมใหญ่วิสามัญ โดยให้ลงคะแนนลับ

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดถูกถอดถอน ให้ที่ประชุมใหญ่ดำเนินการเลือกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งนั้น และให้นำความในมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการร้องขอถอดถอนประธานสาขาพรรคการเมืองหรือกรรมการสาขาพรรคการเมือง ด้วยโดยอนุโลมโดยให้ใช้สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ และให้มีการจัดประชุมใหญ่วิสามัญสาขาพรรคการเมืองนั้นเพื่อมีมติถอดถอน

การดำเนินการตามมาตรานี้ให้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การถอดถอนผู้นั้นตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่มีสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน เห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ให้ถือว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งมีลักษณะและความมุ่งหมายตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง (๑) (๔) หรือ (๕) ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองดังกล่าวขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับดังกล่าวนั้นเป็นอันยกเลิกไป

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ให้หัวหน้าพรรคการเมือง มีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น

หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด และอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง รายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของกรรมการสาขาพรรคการเมืองนั้น

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว ให้ออกหนังสือรับรองการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา ๓๕ คณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง ประกอบด้วย ประธานสาขาพรรคการเมือง รองประธานสาขาพรรคการเมือง เลขานุการสาขาพรรคการเมือง รองเลขานุการสาขาพรรคการเมือง เภรัณยูสาขาพรรคการเมือง นายทะเบียนสมาชิกสาขาพรรคการเมือง โฆษกสาขาพรรคการเมือง และกรรมการอื่นของสาขาพรรคการเมือง ซึ่งเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองจากสมาชิก

ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๑) และ (๑๔) ของรัฐธรรมนูญ

กรรมการสาขาพรรคการเมืองมีวาระการดำรงตำแหน่งตามข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งต้องไม่เกินคราวละสี่ปี และอาจได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกได้

มาตรา ๓๖ ให้คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองมีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง

มาตรา ๓๗ คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งก่อนการประชุมใหญ่ประจำปีของพรรคการเมืองและในกรณีที่จะมีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไปหรือเป็นการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญเพื่อให้ความเห็นชอบในการเสนอชื่อ บุคคลผู้สมควรได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนในกลุ่มจังหวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของสาขาพรรคการเมืองนั้น

องค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยกรรมการสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยถึงหนึ่ง และสมาชิกสาขาพรรคการเมืองซึ่งต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าสิบคน

การลงมติให้ความเห็นชอบในการเสนอชื่อบุคคลตามวรรคหนึ่ง และการลงมติเลือกตั้ง คณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง ให้ลงคะแนนลับ ส่วนการลงมติในเรื่องอื่นให้เป็นไปโดยเปิดเผย เว้นแต่คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองหรือสมาชิกสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าห้าสิบคน ร้องขอให้ลงคะแนนลับ ก็ให้ลงคะแนนลับ

กิจการอื่นที่ต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง วิธีการเสนอเรื่องให้ที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองพิจารณา และวิธีการดำเนินการประชุม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

มาตรา ๓๘ การพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนของพรรคการเมือง ให้เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง

ในการพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองจากรายชื่อตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(๑) รายชื่อผู้ซึ่งที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๓๗

(๒) รายชื่อบุคคลอื่นที่เห็นสมควร

มติคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ให้ส่งผู้ใดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๓๕ นอกจากการพิจารณาส่งผู้ใดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือแบบสัดส่วนตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๘ ที่ประชุมใหญ่พรรคการเมือง อาจใช้วิธีการให้ผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่พรรคการเมือง ลงมติเลือกผู้สมควรส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือแบบสัดส่วนได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง จัดให้มีการดำเนินการดังกล่าว โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่ตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง แต่ละคน มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนให้ผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเรียงลำดับลงไป ในเขตเลือกตั้งใดเป็นผู้ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือแบบสัดส่วน ในเขตเลือกตั้งนั้น แล้วแต่กรณี

เมื่อที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองมีมติตามวรรคหนึ่ง มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการเสนอชื่อ การพิจารณา และการคัดเลือกผู้สมควรเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ มาใช้บังคับแต่การเสนอชื่อบุคคลเพื่อให้มีการลงมติตามวรรคหนึ่ง จะต้องขอความเห็นจากคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคก่อน

การลงคะแนนตามมาตรานี้จะให้ลงคะแนนทางไปรษณีย์ตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมืองก็ได้

มาตรา ๔๐ การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ หรือมาตรา ๓๕ ของพรรคการเมือง ไม่มีผลกระทบต่อการสมัครและการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกซึ่งพรรคการเมืองนั้น ส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง

มาตรา ๔๑ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมืองหรือ ราชการตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง (๕) ที่จัดแจ้งไว้กับนายทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบ ตามมาตรา ๓๔ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายใน ตามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจาก นายทะเบียน และให้นำความในมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นภายในระยะเวลา ที่กำหนด

การแก้ไขรายการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๖ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๒ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานการดำเนินงานของพรรคการเมือง ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้ นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรค การเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

เมื่อครบระยะเวลาการรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพรรคการเมืองใดยังไม่ได้รายงาน ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนด ระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น

มาตรา ๔๓ ห้ามมิให้พรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งใน พรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง ช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกวุฒิสภาหรือผู้เข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหา เป็นสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

หมวด ๓

การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง

ส่วนที่ ๑

การเงินของพรรคการเมือง

มาตรา ๔๔ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหาร การเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ของพรรคการเมืองและสาขาพรรค การเมือง ตลอดจนจัดให้มีการทำบัญชีตามมาตรา ๔๕ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

ในกรณีที่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ให้ประธานสาขาพรรคการเมืองจัดให้มีการทำบัญชีของสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๕ และรับรองความถูกต้อง ตลอดจนจัดส่งบัญชีของสาขาพรรคการเมืองเพื่อแสดงรวมไว้ในบัญชีของพรรคการเมือง

มาตรา ๔๕ บัญชีของพรรคการเมืองและบัญชีของสาขาพรรคการเมืองประกอบด้วย

- (๑) บัญชีรายวันแสดงรายได้หรือรายรับ และแสดงค่าใช้จ่ายหรือรายจ่าย
- (๒) บัญชีแสดงรายรับจากการบริจาคตามมาตรา ๖๒
- (๓) บัญชีแยกประเภท
- (๔) บัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน

การลงรายการบัญชีต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีที่ถูกต้องสมบูรณ์โดยครบถ้วน บัญชีตาม (๑) และ (๒) ต้องลงรายการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่รายการนั้นเกิดขึ้น บัญชีตาม (๓) และ (๔) ต้องลงรายการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นเดือนของเดือนที่รายการนั้นเกิดขึ้น

มาตรา ๔๖ พรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในวันสิ้นปีปฏิทิน ที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งขึ้น และครั้งต่อไปเป็นประจำทุกปีในวันสิ้นปีปฏิทิน

การปิดบัญชีให้จัดทำงบการเงิน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย งบดุลและงบรายได้ และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมือง กรณีที่มีสาขาพรรคการเมือง งบการเงินให้รวมถึงงบการเงินของสาขาพรรคการเมืองทุกสาขาพรรคการเมืองด้วย

งบดุลต้องแสดงรายการ สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของพรรคการเมือง

งบรายได้และค่าใช้จ่ายอย่างน้อยต้องแสดงที่มาของรายได้ซึ่งได้รับจากเงินบริจาคเงินสนับสนุนจากรัฐ และรายได้อื่นที่มี กับทางใช้ไปของค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของพรรคการเมืองไว้โดยชัดเจน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ต้องแสดงรายละเอียดของรายการตามที่คณะกรรมการเลือกตั้งประกาศกำหนด

งบการเงินต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองการสอบบัญชี

มาตรา ๔๗ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเสนองบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองแล้วต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติภายในเดือนเมษายนของทุกปี โดยแจ้งให้สมาชิกทราบล่วงหน้า และปิดประกาศไว้ ณ ที่ตั้งสำนักงานของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

งบการเงินซึ่งที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติแล้วตามวรรคหนึ่ง หัวหน้าพรรคการเมืองต้องรับรองความถูกต้องร่วมกับเหรียญพรรคการเมือง และให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งงบการเงินต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติพร้อมทั้งสำเนาบัญชีตามมาตรา ๔๕

เมื่อนายทะเบียนได้รับงบการเงินและสำเนาบัญชีตามวรรคสองแล้ว ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะบุคคลขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ คณะละห้าคน ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนกรมสรรพากร ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบงบการเงินตามวรรคสองเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาและประกาศให้สาธารณชนทราบ

คณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามวรรคสาม ให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๔๘ รายได้และทรัพย์สินที่พรรคการเมืองได้รับตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ได้รับยกเว้น ไม่ต้องเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร

มาตรา ๔๙ ให้หัวหน้าพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะพร้อมสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินในวันที่เข้ารับตำแหน่งวันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือวันที่พ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา ในวันยื่นให้ถูกต้องครบถ้วนตามความเป็นจริงต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้ารับตำแหน่ง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือถูกยุบ หรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายอื่นแล้ว บุคคลนั้นอาจส่งสำเนาบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ตามกฎหมายอื่นนั้นต่อนายทะเบียนแทนก็ได้

มาตรา ๕๐ เมื่อนายทะเบียนได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามมาตรา ๔๘ แล้ว ถ้านายทะเบียนมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบให้เป็นไปตามที่นายทะเบียนกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๕๑ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องควบคุมไม่ให้พรรคการเมืองและผู้ซึ่งพรรคการเมืองส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ใช้จ่ายเกินวงเงินตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใด รู้เห็นหรือทราบว่ามีกระทำความผิดหนึ่ง ต้องยับยั้งเพื่อมิให้มีการกระทำความผิด

ความในมาตรานี้ให้นำไปใช้บังคับกับประธานสาขาพรรคการเมืองและกรรมการสาขาพรรคการเมืองด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๕๒ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง ดังนี้

(๑) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนให้จัดสรรเป็นจำนวนรวมโดยพิจารณาตามจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองเสนอ ไว้ในบัญชีรายชื่อแต่ละบัญชีที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๒) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้จัดสรรให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองเป็นรายบุคคล

ค่าใช้จ่ายที่จัดสรรตาม (๑) และ (๒) ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง

ห้ามมิให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองตาม (๑) และ (๒) เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ใน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ส่วนที่ ๒

รายได้ของพรรคการเมือง

มาตรา ๕๓ พรรคการเมืองอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรคการเมืองตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง
- (๒) เงินที่ได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการของพรรคการเมือง
- (๓) เงิน ทรัพย์สิน และประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ที่ได้จากการจัดกิจกรรมหาทุนของพรรคการเมือง
- (๔) เงิน ทรัพย์สิน และประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ที่ได้จากการบริจาคแก่พรรคการเมือง
- (๕) เงินอุดหนุนจากกองทุน
- (๖) ดอกผลของเงินและรายได้จากทรัพย์สินของพรรคการเมือง
- (๗) รายได้อื่น

การหารายได้ตาม (๒) และ (๗) ให้เป็นไปตามที่นายทะเบียน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

มาตรา ๕๔ การหารายได้จากการจัดกิจกรรมหาทุนของพรรคการเมืองต้องกระทำโดยเปิดเผยและแสดงวัตถุประสงค์ว่าเป็นการหาทุนของพรรคการเมืองอย่างชัดเจน และเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ที่ได้จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวจากผู้สนับสนุนรายใด ที่มีจำนวนตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป ให้ถือเป็นรายได้จากการบริจาค

เมื่อพรรคการเมืองได้ดำเนินกิจกรรมหาทุนในแต่ละครั้งเสร็จเรียบร้อยแล้วให้รายงานรายได้ที่หาได้และกิจกรรมที่จัดขึ้นต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่จัดกิจกรรมดังกล่าว

การรายงานตามวรรคสองให้ระบุชื่อบุคคลผู้สนับสนุนทางการเงินเป็นจำนวนตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป แก่กิจกรรมหาทุนนั้นด้วย

ส่วนที่ ๓

การบริจาคแก่พรรคการเมือง

มาตรา ๕๕ บทบัญญัติในส่วนนี้ให้ใช้บังคับกับการบริจาคของหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง และสมาชิกให้แก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

มาตรา ๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๔ วรรคสาม การบริจาคแก่พรรคการเมืองตั้งแต่หนึ่งพันบาทขึ้นไป ให้กระทำโดยเปิดเผยชื่อผู้บริจาคและสามารถตรวจสอบได้

ห้ามมิให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใด รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่เป็นการบริจาคโดยไม่ปรากฏชื่อผู้บริจาคตามวรรคหนึ่ง หรือที่บริจาคให้คนเป็นส่วนตัว

มาตรา ๕๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๔ วรรคสาม การบริจาคแก่พรรคการเมืองตั้งแต่ห้าพันบาทขึ้นไป ต้องเปิดเผยชื่อผู้บริจาคต่อสาธารณชนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด

การบริจาคแก่พรรคการเมืองตั้งแต่สองหมื่นบาทขึ้นไป จะต้องบริจาคโดยวิธีการส่งจ่ายเป็นตั๋วแลกเงิน หรือเช็คขีดคร่อม

มาตรา ๕๘ การบริจาคโดยแสดงเจตนาในแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประจำปี ให้กระทำได้โดยผู้เสียภาษีแต่ละคนอาจระบุชื่อพรรคการเมืองที่ประสงค์จะบริจาคภาษีให้ได้หนึ่งพรรคการเมืองปีละหนึ่งร้อยบาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยอธิบดีกรมสรรพากร

การแสดงเจตนาตามวรรคหนึ่งมิให้นำไปหักเป็นค่าลดหย่อนตามมาตรา ๖๑

ให้กรมสรรพากรจัดทำรายชื่อพรรคการเมืองที่ได้รับบริจาคตามวรรคหนึ่งพร้อมจำนวนเงินที่ได้จากการแสดงเจตนาบริจาคทั้งหมด ส่งให้นายทะเบียน และโอนเงินดังกล่าวให้กองทุนเพื่อโอนต่อให้พรรคการเมืองที่ได้รับบริจาคตามมาตรานี้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและกรมสรรพากรจะได้ตกลงกัน

มาตรา ๕๙ ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลบริจาคให้แก่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเกินกว่าสิบล้านบาทต่อปี

ในกรณีที่นิติบุคคลใดบริจาคให้แก่พรรคการเมืองตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป จะต้องได้รับอนุมัติ หรือสัตยาบัน โดยมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลนั้นหรือสมาชิกของนิติบุคคลนั้น

ห้ามมิให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการสาขา พรรคการเมืองผู้ใด รับบริจาคจากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๖๐ เมื่อมีการบริจาคแก่พรรคการเมือง ให้พรรคการเมืองออกหลักฐานการรับบริจาค ให้แก่ผู้บริจาคตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

เมื่อมีการบริจาคแก่พรรคการเมือง ให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการสาขาพรรคการเมือง ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับบริจาค ต้องจัดทำบันทึกการรับบริจาคไว้เป็นหลักฐาน และจัดส่งบันทึกการรับบริจาคของพรรคการเมืองพร้อมเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจ คำนวณเป็นเงินได้ รวมทั้งเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ให้แก่พรรคการเมือง เพื่อนำส่งเข้าบัญชีแสดงรายรับ จากการบริจาคของพรรคการเมืองไว้ก่อนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับบริจาค

เมื่อพรรคการเมืองได้รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จาก การบริจาคแล้ว ให้ลงรายการการรับบริจาคในบัญชีแสดงรายรับจากการบริจาคของพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รายการนั้นเกิดขึ้น และให้จัดส่งใบเสร็จรับเงิน หรือหลักฐาน การรับบริจาคให้แก่ผู้บริจาคภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ออกใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับบริจาค

ในกรณีที่มีการบริจาคให้แก่พรรคการเมือง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำประกาศบัญชี รายชื่อผู้บริจาค และจำนวนเงิน รายการทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ ได้รับบริจาคในแต่ละสัปดาห์ ให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงให้แล้วเสร็จภายในวันทำการวันแรกของ สัปดาห์ถัดมา แล้วปิดประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมืองเป็นเวลา ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และจัดส่งประกาศดังกล่าวให้นายทะเบียนทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ประกาศ

มาตรา ๖๑ ผู้บริจาคเงินแก่พรรคการเมืองมีสิทธินำจำนวนเงินที่บริจาคไปหักเป็นค่าลดหย่อน ตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากรได้ โดยให้ลดหย่อนได้ในกรณีบุคคลธรรมดาไม่เกินปีละห้าพันบาท และในกรณีนิติบุคคลไม่เกินปีละสองหมื่นบาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

มาตรา ๖๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๔ วรรคสาม มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดให้มีบัญชีแสดงรายรับจากการบริจาคซึ่งต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อ ที่อยู่ จำนวนเงิน และรายการทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ของผู้บริจาคทุกราย

(๒) วัน เดือน ปี ที่รับบริจาค

(๓) ตำแหน่งหลักฐานการรับบริจาค

ในกรณีที่การบริจาคเป็นการให้หรือให้ใช้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้คิดมูลค่าโดยคำนวณตามอัตราค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามปกติในทางการค้า ในท้องถิ่นหรือค่าของสินค้านั้นก่อนจึงบันทึกลงในบัญชี และในกรณีที่ไม้อาจคิดมูลค่าได้ ให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นนั้นให้ชัดเจนเท่าที่จะกระทำได้

มาตรา ๖๓ ในกรณีการบริจาคเป็นเงินสด ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและเหรียญกษาปณ์การเมืองนำไปฝากไว้ในบัญชีธนาคารพาณิชย์ ตามมาตรา ๖๔ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับการบริจาคแล้วออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้บริจาคไว้เป็นหลักฐานภายในวันที่ได้รับบันทึกการบริจาค

ในกรณีการบริจาคเงินเป็นตัวแลกเปลี่ยนหรือเช็คขีดคร่อม ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและเหรียญกษาปณ์การเมืองนำส่งเข้าบัญชีเงินฝากตามวรรคหนึ่ง เมื่อตัวแลกเปลี่ยนหรือเช็คขีดคร่อมดังกล่าวไม่ถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน ให้พรรคการเมืองออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้บริจาคไว้เป็นหลักฐานภายในวันที่ที่มีรายการนั้นเกิดขึ้น

มาตรา ๖๔ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและเหรียญกษาปณ์การเมืองเปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์โดยระบุชื่อเจ้าของบัญชีในนามของพรรคการเมืองนั้น และให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งหมายเลขบัญชีของบัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่เปิดบัญชีของทุกบัญชีพร้อมทั้งส่งสำเนาบัญชีเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์รับรองแก่นายทะเบียนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่เปิดบัญชีดังกล่าว

มาตรา ๖๕ ห้ามมิให้พรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองรับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีแหล่งที่มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๖๖ ห้ามมิให้พรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองรับบริจาคจากผู้ใดเพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

มาตรา ๖๗ ห้ามมิให้สมาชิกซึ่งมิได้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง รับบริจาค หรือขอรับบริจาคจากผู้ซึ่งมิได้เป็นสมาชิก เว้นแต่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคการเมือง หรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๘ ห้ามมิให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองอื่นใช้สถานะหรือ ตำแหน่งหน้าที่เรียหรือชักชวนให้มีการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยตนเอง

การเข้าร่วมกิจกรรมหาทุนของพรรคการเมือง โดยมีได้มีการกระทำตามวรรคหนึ่ง ก่อนกิจกรรมดังกล่าวเริ่มขึ้น มิให้ถือว่าเป็นการต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๖๙ ห้ามมิให้พรรคการเมืองรับบริจาคเพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมืองจาก

(๑) บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย

(๒) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจหรือกิจการหรือจดทะเบียนสาขา อยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร

(๓) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในราชอาณาจักร ซึ่งมีบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยมีทุนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าสิบ ในกรณีที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย การพิจารณาตามอนุมาณนี้ ให้พิจารณาในวันก่อนวันที่บริจาคโดยให้ถือทะเบียน ผู้ถือหุ้นของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในวันก่อนวันที่บริจาค

(๔) องค์กรหรือนิติบุคคลที่ได้รับทุนหรือ ได้รับเงินอุดหนุนจากต่างประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ของบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย หรือซึ่งมีผู้จัดการหรือกรรมการเป็นบุคคล ไม่มีสัญชาติไทย

(๕) บุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลที่ได้รับบริจาค เพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองจากบุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

(๖) บุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๗๐ ห้ามมิให้บุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลตามมาตรา ๖๙ บริจาคแก่พรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใดเพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมือง

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ นิติบุคคลที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ องค์การมหาชน หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่หรือนิติบุคคลอื่นตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง บริจาคแก่พรรคการเมือง

กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ตามมาตรา ๑๑ ให้หมายถึงกิจการที่รัฐเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดในบรรดาผู้เป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นแต่ละคนทุกคน และจำนวนหุ้นส่วนหรือหุ้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของหุ้นส่วนหรือหุ้นทั้งหมดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริจาคแก่พรรคการเมืองให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดมาตรการและวิธีการควบคุมการได้รับการบริจาคของพรรคการเมืองให้เป็นไป โดยเปิดเผยและให้มีอำนาจตรวจสอบความถูกต้องของการบริจาคแก่พรรคการเมือง รวมทั้งให้มีอำนาจออกคำสั่งตามที่เห็นสมควร เพื่อให้พรรคการเมืองปฏิบัติให้เป็นไป โดยถูกต้อง

ให้พรรคการเมืองมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๔

การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ

มาตรา ๑๓ ให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมืองตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยกองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

- (๑) เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่าย
- (๒) เงินที่ได้รับมาจากกรมสรรพากรตามมาตรา ๕๘
- (๓) เงินสนับสนุนสมทบจากรัฐตามมาตรา ๑๖
- (๔) เงินค่าธรรมเนียมการสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
- (๕) เงินค่าปรับที่ได้รับจากการลงโทษทางปกครองหรือทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
- (๖) เงินหรือทรัพย์สินที่พรรคการเมืองได้รับ โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

- (๗) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา ๕๖
- (๘) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้เพื่อสมทบกองทุน
- (๙) เงินคอกผลของกองทุน
- (๑๐) เงินรายรับอื่น

การส่งเงินค่าปรับตาม (๕) หรือเงินหรือทรัพย์สินตาม (๖) เข้ากองทุน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

เงินตาม (๒) และ (๓) ให้จัดสรรให้พรรคการเมืองที่ผู้เสียภาษีเงินได้แสดงเจตนาบริจาคให้ ตามที่อธิบดีกรมสรรพากรแจ้งให้นายทะเบียนทราบตามมาตรา ๕๘

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง ควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียน และพัฒนาพรรคการเมือง

ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองและควบคุมดูแลกองทุนให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่แทน โดยคณะกรรมการดังกล่าวให้ประกอบด้วย นายทะเบียนเป็นประธานกรรมการ กรรมการการเลือกตั้งซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงการคลังหนึ่งคน ผู้แทนสำนักงานประมาทหนึ่งคน ผู้แทนของพรรคการเมือง ในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคคนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งเลือกกันเองจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคคนมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งเลือกกันเองจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนพรรคการเมืองที่มีได้มีสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเลือกกันเองจำนวนหนึ่งคน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน เป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นกรรมการและเลขานุการ

ผู้แทนของพรรคการเมืองตามวรรคสอง จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้

วาระการดำรงตำแหน่ง เบื้องประชุม การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนของ พรรคการเมือง และผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ในกรณีที่ไม่มีกรรมการครบองค์ประกอบคณะกรรมการตามวรรคสองให้คณะกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๕ ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองให้จัดสรรเป็นรายปีให้แก่ พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป

ครั้งหลังสุด โดยได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละศูนย์จุดห้าของคะแนนเสียงที่พรรคการเมืองทุกพรรคได้รับในการเลือกตั้งแบบสัดส่วนรวมกัน หรือได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละศูนย์จุดห้าของคะแนนเสียงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนได้รับในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งรวมกันทั้งประเทศ

การจัดสรรเงินให้แก่พรรคการเมืองที่มีสิทธิได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดสรร โดยจัดสรรเงินตามจำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ร้อยละสี่สิบของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร คะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ร้อยละสี่สิบของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร สาขาพรรคการเมือง ซึ่งมีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ร้อยละสิบของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร และจำนวนสมาชิกซึ่งชำระค่าบำรุงรายปี ร้อยละสิบของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด แต่จะจัดสรรให้พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของวงเงินทั้งหมดที่จัดสรรในปีนั้นมิได้

ในกรณีที่เป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ การจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองตามมาตรานี้ จะกระทำได้อต่อเมื่อพรรคการเมืองนั้นได้ดำเนินการครบถ้วนตามมาตรา ๒๖ และได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๖ ให้รัฐจัดสรรเงินสนับสนุนสมทบแก่พรรคการเมืองที่ได้รับบริจาคตามมาตรา ๕๘ ร้อยละห้าของจำนวนเงินบริจาคทั้งหมดที่ได้รับจากการแสดงเจตนาารวมกัน

การให้เงินสนับสนุนตามวรรคหนึ่งให้แก่ทุกพรรคการเมือง เมื่อรวมกันแล้วจะเกินกึ่งหนึ่งของวงเงินที่กองทุนจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองในปีนั้นมิได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ลดการจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองเป็นสัดส่วนกัน

มาตรา ๑๗ ให้พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ จัดทำแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินตามมาตรา ๑๗ ของพรรคการเมืองในแต่ละปี ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการตรวจสอบและการติดตามประเมินผลการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๘ ให้ลดหรือเลิกการจัดสรรเงินสนับสนุนตามมาตรา ๑๕ แก่พรรคการเมือง ตามสัดส่วนและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สมาชิกของพรรคการเมืองใดไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกัน ให้ลดเงินสนับสนุนพรรคการเมืองที่คำนวณได้ตามมาตรา ๑๕ ลงกึ่งหนึ่ง

(๒) ในกรณีที่สมาชิกของพรรคการเมืองใดไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปสามครั้งติดต่อกัน ให้ลดเงินสนับสนุนพรรคการเมืองที่คำนวณได้ตามมาตรา ๑๕ ลงสามในสี่

(๓) ในกรณีที่สมาชิกของพรรคการเมืองใดไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปสี่ครั้งติดต่อกัน ให้เลิกให้เงินสนับสนุนตามมาตรา ๑๕ แก่พรรคการเมืองนั้น

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า “ไม่ได้รับเลือกตั้ง” ให้หมายความรวมถึงการที่พรรคการเมือง ไม่ได้ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ว่าง ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องดำเนินการตามมาตรานี้

มาตรา ๑๙ ให้นายทะเบียนจัดสรรเวลาออกอากาศให้แก่พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกพรรค โดยคำนึงถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง เพื่อให้แสดงผลงานของพรรคการเมืองปีหนึ่งไม่น้อยกว่าสองครั้ง โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ให้สถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์ของรัฐจัดสรรเวลาออกอากาศตามที่ นายทะเบียนกำหนด

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่พรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือสมาชิกได้ซื้อ เวลาในการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือได้ซื้อเนื้อที่โฆษณาใน หนังสือพิมพ์ หรือโฆษณาโดยวิธีอื่น ให้นำค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปรวมคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายของพรรค การเมืองในการเลือกตั้งครั้งถัดไปด้วย

มาตรา ๒๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดให้พรรคการเมืองได้รับการสนับสนุน ในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ค่าไปรษณียากร

- (๒) ค่าโทรศัพท์ หรือค่าโทรคมนาคมอื่น
- (๓) การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ของพรรคการเมือง
- (๔) ค่าเช่าสำนักงานพรรคการเมือง หรือสาขาพรรคการเมือง
- (๕) ค่าสาธารณูปโภค
- (๖) ค่าเช่าสถานที่จัดประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมือง หรือเพื่อการหาเสียงเลือกตั้ง
- (๗) การอื่นเพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควร

การสนับสนุนตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และจำนวนค่าใช้จ่าย ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด โดยให้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เป็นจริงของพรรคการเมืองและสาขาของพรรคการเมืองประกอบด้วย

มาตรา ๘๒ พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และส่วนที่ ๕ การใช้จ่ายของพรรคการเมือง และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป และให้นำความในมาตรา ๔๒ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘๓ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว และปรากฏว่าพรรคการเมืองนั้นไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๗ ให้นายทะเบียนเรียกคืนเงินสนับสนุนพร้อมดอกเบี้ยตามกฎหมาย และให้นายทะเบียนนำเงินที่เรียกคืนส่งเข้ากองทุน ความหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

มาตรา ๘๔ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ถ้าต่อมาปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองนั้นไม่ดำเนินการตามมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ หรือมาตรา ๔๗ ให้นายทะเบียนเรียกคืนเงินสนับสนุนพร้อมดอกเบี้ยตามกฎหมาย และให้นายทะเบียนนำเงินที่เรียกคืนส่งเข้ากองทุน ความหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

มาตรา ๘๕ พรรคการเมืองใดได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ภายหลังปรากฏว่ามีเหตุที่พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ต้องเลิก หรือยุบพรรคการเมืองตามหมวด ๔

การสิ้นสภาพ การเลิก และการยุบพรรคการเมือง ให้พรรคการเมืองนั้นคืนเงินสนับสนุนแก่กองทุน
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๘๖ พรรคการเมืองใดไม่คืนเงินสนับสนุนแก่กองทุนตามมาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔
และมาตรา ๘๕ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นร่วมรับผิดชอบ
เงินคืนแก่กองทุนอย่างลูกหนี้ร่วม

ส่วนที่ ๕

การใช้จ่ายของพรรคการเมือง

มาตรา ๘๗ พรรคการเมืองต้องใช้จ่ายเงินเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง
หรือส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามแผนการใช้จ่ายเงิน ดังนี้

- (๑) ค่าตอบแทนบุคลากรของพรรคการเมือง และค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรทางการเมือง
- (๒) ค่าใช้จ่ายในการบริหารพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมือง
- (๓) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๒
- (๔) ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง
- (๕) ค่าใช้จ่ายในการให้ความรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง
- (๖) ค่าใช้จ่ายอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

การรายงานการใช้จ่ายเงิน และการลงรายละเอียดของรายการค่าใช้จ่าย ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ
การเลือกตั้งประกาศกำหนด

มาตรา ๘๘ ห้ามมิให้พรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองใช้จ่ายเงิน หรือ
จำหน่ายทรัพย์สินของพรรคการเมือง ซึ่งมีได้เป็นไปตามมาตรา ๘๗

มาตรา ๘๙ ห้ามมิให้พรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง และสมาชิกซึ่งเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด
อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณี
ทั้งนี้ ตามจำนวน หลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง และสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง ผู้ใดฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง โดยการบริจาคหรือให้การสนับสนุนทางการเงิน
ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคลในเขต

เลือกตั้ง หรือกลุ่มจังหวัด ที่ผู้บริจาคหรือให้การสนับสนุนนั้นเป็นผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่าการบริจาคหรือการให้การสนับสนุนดังกล่าวเป็นการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้นั้น และให้นำไปรวมคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้นั้นในการสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งต่อไป

พรรคการเมืองใดฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามมาตรา ๕๒ โดยให้นำไปรวมคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งต่อไป

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ขอรับบริจาค หรือขอรับการสนับสนุนทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

หมวด ๔

การสิ้นสภาพ การเลิกและการยุบพรรคการเมือง

ส่วนที่ ๑

การสิ้นสภาพพรรคการเมือง

มาตรา ๕๑ พรรคการเมืองย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา ๒๖ ได้ ภายในเวลาที่กำหนด
- (๒) ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน
- (๓) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคน เป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี
- (๔) ไม่มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือ ไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมือง เป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี โดยมี得有เหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนว่ามีเหตุตามมาตรา นี้ ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใดจริง

ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสิ้นสภาพตามวรรคสอง เห็นว่าการประกาศของนายทะเบียนไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งเลิกการประกาศได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

มิให้นำความในมาตรานี้มาใช้บังคับกับกรณีที่พรรคการเมืองมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนที่ ๒

การเลิกพรรคการเมือง

มาตรา ๕๒ พรรคการเมืองย่อมเลิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง เว้นแต่เป็นกรณีที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง

(๒) มีการควบรวมพรรคการเมืองตามหมวด ๕ การควบรวมพรรคการเมือง

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ตามวรรคหนึ่งให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองจริงให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเลิกพรรคการเมืองนั้น

เมื่อนายทะเบียนมีคำสั่งเลิกพรรคการเมืองใดตามวรรคสองแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งเลิกพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา

ส่วนที่ ๓

การยุบพรรคการเมือง

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมืองแต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ หรือในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๕๒ ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๙๔ เมื่อพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง

(๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการตามที่รัฐธรรมนูญให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยวิธีการดังกล่าว

(๒) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๓) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ

(๔) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ

(๕) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๓ มาตรา ๖๕ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๙ หรือมาตรา ๑๐๔

มาตรา ๙๕ เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๙๔ ให้นายทะเบียน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุด พร้อมด้วยหลักฐาน เมื่ออัยการสูงสุดได้รับแจ้งให้พิจารณาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควร ก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง

โดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการรวบรวม พยานหลักฐาน แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะทำงาน ดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่แต่งตั้ง คณะทำงาน ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องเอง

หากนายทะเบียนเห็นสมควรจะให้ระงับการดำเนินการของพรรคการเมืองซึ่งกระทำการตาม มาตรา ๕๔ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุด ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งระงับการกระทำดังกล่าวของพรรคการเมืองไว้เป็นการชั่วคราว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่ง ยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และห้ามมิให้บุคคลใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมาย พรรคการเมืองซ้ำ หรือห้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง ที่ถูกยุบนั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ในการดำเนินกิจการทางการเมือง หรือประโยชน์อื่นใดในทำนองเดียวกัน

มาตรา ๕๖ ในกรณีที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพ เลิก หรือยุบ ตามบทบัญญัติในหมวดนี้ เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๕๒ (๒) ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งบัญชีและงบดุลรวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพ เลิก หรือยุบ และ ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายในหกเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจาก นายทะเบียน ถ้าสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินชำระบัญชีไม่เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขอ ขยายเวลาได้อีกไม่เกินหกเดือน

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามวรรคหนึ่งยังคงต้องปฏิบัติ หน้าที่อยู่นกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ แต่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคการเมือง ที่สิ้นสภาพ เลิก หรือยุบ มิได้

ในการชำระบัญชี เมื่อได้หักหนี้สินและค่าใช้จ่ายแล้ว ยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้โอน ให้แก่องค์การสาธารณกุศลตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับพรรคการเมือง ถ้าในข้อบังคับพรรคการเมืองไม่ได้ ระบุไว้ ให้ทรัพย์สินที่เหลือนั้นตกเป็นของกองทุน

ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ หมวด ๕ ว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดมาใช้บังคับกับการ ชำระบัญชีของพรรคการเมืองโดยอนุโลม

มาตรา ๕๑ ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบเพราะเหตุอื่นเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๔๒ หรือต้องยุบตามมาตรา ๕๔ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไป จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใดเพราะเหตุอื่นเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ หรือเหตุตามมาตรา ๕๔ และปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนร่วม ู้เห็น หรือปล่อยให้พลละละเลย หรือทราบถึงการกระทำดังกล่าวแล้วมิได้ยับยั้ง หรือแก้ไขการกระทำดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิได้สั่งให้ยุบพรรคการเมือง

หมวด ๕

การควบรวมพรรคการเมือง

มาตรา ๕๕ ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร จะมีการควบรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้

มาตรา ๑๐๐ การควบรวมพรรคการเมืองอาจเป็นการรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ หรืออาจเป็นการรวมเข้าเป็นพรรคเดียวกับพรรคการเมืองที่เป็นหลักก็ได้

มาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่การควบรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ ให้พรรคการเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง

เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนพรรคการเมืองละสิบคน ประชุมร่วมกัน เพื่อกระทำการเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ ดังนี้

(๑) กำหนดนโยบายพรรคการเมือง

(๒) กำหนดข้อบังคับพรรคการเมือง

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสองแล้ว ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกของทุกพรรคการเมืองที่จะรวมกัน เพื่อประชุมตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๘ การเรียกประชุม

ตั้งพรรคการเมืองต้องแจ้งให้สมาชิกของพรรคการเมืองที่จะรวมกันทราบก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๑๐๒ เมื่อนายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๐๑ แล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๘๒ วรรคสอง เพื่อมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเดิมที่รวมเข้ากัน เป็นอันเลิกไป โดยให้สมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น และให้ บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิและความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิม โอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ ตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่ง การเลิกและการควมรวมพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๐๓ ในกรณีที่การควมรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมพรรคการเมืองหนึ่งหรือ หลายพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นหลักให้พรรค การเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง

เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมือง ที่จะรวมกันทุกพรรคการเมืองร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียน ดำเนินการตามมาตรา ๘๒ วรรคสอง เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้า กับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้น เลิกไปนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง และให้นำ มาตรา ๑๐๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๑๐๔ พรรคการเมืองหรือผู้ใดสมคบ รู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนให้บุคคลใด ดำเนินการใด เพื่อให้บุคคลอื่นหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง หลงเชื่อหรือเข้าใจว่าพรรคการเมืองอื่น หรือบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยปราศจากมูลความจริง ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของไทยที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าว

พรรคการเมืองหรือผู้ใดสมคบ รู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนให้บุคคลใดดำเนินการใดเพื่อ กลั่นแกล้งพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง หรือผู้ดำรง

ตำแหน่งในพรรคการเมือง โดยปราศจากมูลความจริง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีพรรคการเมืองเป็นผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ในกรณีที่บุคคลกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง มีกำหนดห้าปี

ส่วนที่ ๑

โทษทางอาญา

มาตรา ๑๐๕ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ากรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา ๑๘ วรรคสอง หรือหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง ประธานสาขา พรรคการเมือง หรือกรรมการสาขาพรรคการเมือง ผู้ใดมีส่วนรู้เห็น ปลอมปละละเลย หรือทราบว่ามี การกระทำตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี แต่มิได้ยับยั้งเพื่อมิให้มีการกระทำ ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งได้แสดงหลักฐานว่ามีการดำเนินการใด ๆ เพื่อยับยั้งมิให้มีการ กระทำตามวรรคหนึ่งโดยสมควรแล้ว ให้ผู้นั้นพ้นจากความรับผิด แม้ว่าจะยังคงมีการกระทำความผิด โดยฝ่าฝืนการยับยั้งนั้นก็ตาม

มาตรา ๑๐๖ นายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองผู้ใด แอบอ้างชื่อผู้ใดสมัครเป็นสมาชิก พรรคของตนตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง หรือหัวหน้าพรรคการเมืองหรือนายทะเบียนสมาชิกพรรค การเมืองผู้ใดจัดทำทะเบียนสมาชิกอันเป็นเท็จตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๗ กรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการสาขาพรรคการเมืองผู้ใดรู้อยู่แล้ว แต่จัดให้พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา ๑๐๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ วรรคสอง หรือวรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ หรือมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่การฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา ๑๑๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดโดยเจตนาสมคบกันตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปดำเนินกิจการเช่นเดียวกับพรรคการเมือง หรือดำเนินการไม่ว่าด้วยวิธีใดให้เข้าใจว่าเป็นพรรคการเมือง โดยมีได้จัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑๑ กรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองผู้ใด ช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้เข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๔๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑๒ หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ๔๕ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑๓ กรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๒ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๔ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง มาตรา ๖๐ หรือมาตรา ๖๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่น้อยกว่าสามเท่าของจำนวนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ให้แก่พรรคการเมือง หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา ๑๑๕ หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการสาขาพรรคการเมืองผู้ใด ฝ่าฝืนมาตรา ๕๘ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑๖ หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใด กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ หรือมาตรา ๖๘ ต้องระวางโทษ

จำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา ๑๑๗ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองผู้ใด กระทำการฝ่าฝืน มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี

มาตรา ๑๑๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑๙ หัวหน้าหน่วยงานตามมาตรา ๗๑ หรือกรรมการผู้มีอำนาจอนุมัติในนามหน่วยงานดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๕ วรรคสาม หรือมาตรา ๕๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๒๑ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนที่ ๒

โทษทางปกครอง

มาตรา ๑๒๒ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนซึ่งตั้งตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง ต้องชำระค่าปรับทางปกครองไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๒๓ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ วรรคสี่ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๗ วรรคสอง ต้องชำระค่าปรับทางปกครองไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๑๒๔ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ วรรคห้า มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๗ วรรคสอง ต้องชำระค่าปรับทางปกครองไม่เกินห้าหมื่นบาท และต้องชำระค่าปรับอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำเตือนของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๕ วรรคห้า มาตรา ๓๑ วรรคสอง หรือมาตรา ๔๑ วรรคสาม หรือมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๔๒

ต้องชำระค่าปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งแสนบาท และต้องชำระค่าปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๒๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ ต้องชำระค่าปรับทางปกครองไม่เกินสามพันบาท

มาตรา ๑๒๖ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือประธานสาขาพรรคการเมืองผู้ใด ไม่จัดให้มีการทำบัญชีของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมือง แล้วแต่กรณีตามมาตรา ๔๔ หรือ จัดให้มีการทำบัญชีของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมืองโดยละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการในบัญชีเป็นเท็จ แก้ไขบัญชี ซ่อนเร้นหรือทำหลักฐานในการลงบัญชีอันจะเป็นผลให้การ แสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ๔๖ ต้องชำระค่าปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๒๗ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนซึ่งสั่งตาม มาตรา ๒๗ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๒ มาตรา ๖๔ หรือมาตรา ๗๒ วรรคสอง ต้องชำระค่าปรับ ทางปกครองไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๒๘ หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขา พรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๓ หรือมาตรา ๘๘ ต้องชำระค่าปรับทาง ปกครองเท่ากับหรือไม่เกินสองเท่าของจำนวนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับบริจาค

มาตรา ๑๒๙ ผู้บริหารสูงสุดของสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ของรัฐแห่งใด ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ต้องชำระค่าปรับทางปกครองเป็นเงินจำนวนสองแสนบาท และ ต้องชำระค่าปรับทางปกครองอีกวันละห้าพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติตามที่นายทะเบียนกำหนด

มาตรา ๑๓๐ หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใด ไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ หรือมาตรา ๘๕ และหากต่อมาได้รับคำเตือนจากนายทะเบียนแล้ว ยังฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำเตือนนั้น ต้องชำระค่าปรับทางปกครองไม่เกินสองเท่าของเงินสนับสนุนและ ดอกเบี้ยตามกฎหมายที่ต้องคืนให้แก่กองทุน

มาตรา ๑๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙๐ ต้องชำระค่าปรับทางปกครองเป็นจำนวนเงินสองเท่า ของเงิน หรือมูลค่าทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ที่ตนได้รับ

มาตรา ๑๓๒ ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับกับการปรับ ทางปกครองตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ โดยให้นายทะเบียนหรือผู้ที่นายทะเบียนมอบหมายเป็นเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจปรับและบังคับทางปกครอง เงินค่าปรับทางปกครองให้นำส่งกองทุน

ในกรณีที่ผู้ใดไม่ชำระค่าปรับทางปกครองตามคำสั่งนายทะเบียนหรือผู้ที่นายทะเบียนมอบหมาย ให้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้น โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นที่มีหน้าที่ในทางทะเบียนหรือครอบครองทรัพย์สินของผู้ไม่ชำระค่าปรับทางปกครองมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือผู้ที่นายทะเบียนมอบหมาย ในกรณีที่เงินสิทธิเรียกร้องเป็นเงินที่บุคคลภายนอกต้องจ่ายให้แก่ผู้ไม่ชำระค่าปรับทางปกครอง ให้บุคคลภายนอกชำระเงินให้แก่นายทะเบียนหรือผู้ที่นายทะเบียนมอบหมายแทน

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๓๓ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายได้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การคัดเลือกผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งตามมาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ ในการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกหลังจากวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

(๒) การบริจาคนโดยแสดงเจตนาตามมาตรา ๕๘ และการที่รัฐต้องจัดสรรเงินสนับสนุนสมทบแก่พรรคการเมืองตามมาตรา ๗๖ ให้มีผลใช้บังคับเมื่อครบหนึ่งปีนับจากวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

(๓) การดำเนินการตามมาตรา ๘๐ ในการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกหลังจากวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

(๔) การห้ามกระทำการตามมาตรา ๘๘ มาตรา ๘๙ มาตรา ๙๐ และการกระทำความผิดทางปกครองตามมาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๓ และมาตรา ๑๒๕ ให้มีผลใช้บังคับเมื่อครบหนึ่งปีนับจากวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๓๔ ในวาระเริ่มแรก ในกรณีที่พรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมือง สมาชิก หรือบุคคลใด กระทำความผิดทางอาญาหรือทางปกครองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เป็นครั้งแรก ให้ศาลหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณีพิจารณาโทษทางอาญาหรือทางปกครองตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นใหม่ โดยคำนึงถึงความร้ายแรงและพฤติการณ์ของการกระทำความผิด ผลของการกระทำความผิด

และเหตุสมควรอื่น โดยให้ศาลหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งลงโทษทางอาญาหรือทางปกครอง ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในหมวดนี้เพียงใดก็ได้

มาตรา ๑๓๕ ให้พรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่พรรคการเมืองที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พรรคใด ยังมีได้ดำเนินการให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าพันคน หรือมีสาขาพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในมาตรา ๒๖ หรือมิได้มีการดำเนินการอื่นให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้พรรคการเมืองนั้นดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๖ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่พรรคการเมืองใด ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามวรรคสอง ให้พรรคการเมืองนั้น สิ้นสภาพพรรคการเมือง

มาตรา ๑๓๖ ให้กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกองทุนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๓๗ ในกรณีที่ผู้ใดเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเกินกว่าหนึ่งพรรคการเมือง ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ให้สมาชิกภาพของผู้นั้นสิ้นสุดลงทุกพรรคการเมือง ตามมาตรา ๒๐ นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๓๘ ให้พรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรรเงินตาม โครงการและแผนงานประจำปี ๒๕๕๐ จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ยังคงดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด และดำเนินการให้ครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติไว้

มาตรา ๑๓๙ พรรคการเมืองใดที่เลิกหรือถูกยุบก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพ เลิก หรือถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔๐ ให้อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๖๑ และดำเนินการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรา ๕๘ ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีให้เสร็จภายใน หนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่อธิบดีกรมสรรพากรดำเนินการไปแล้วเสร็จตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการแทน และให้กรมสรรพากรถือปฏิบัติตามนั้น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และสมควรกำหนดวิธีการจัดตั้งพรรคการเมือง การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และการเงินและการอุดหนุนทางการเงินของพรรคการเมือง ตลอดจนการเลิกและการยุบพรรคการเมือง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ** : จ.ส.อ.วรวิทย์ วงษ์จำปา
- วัน เดือน ปีเกิด** : วันเสาร์ที่ 10 มิถุนายน 2510
- สถานที่เกิด** : บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 2 บ้านส้มป่อย ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง
จังหวัดมุกดาหาร รหัสไปรษณีย์ 49000
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : บ้านเลขที่ 108 หมู่ที่ 3 ถนนสวัสดิภาพพิสุทธ์ ตำบลนาแก อำเภอนาแก
จังหวัดนครพนม รหัสไปรษณีย์ 48130

ประวัติการศึกษา

- พ. ศ. 2523** : ปฐมศึกษา โรงเรียนบ้านส้มป่อย “รอด นุกูล” จังหวัดมุกดาหาร
- พ. ศ. 2529** : มัธยมศึกษา โรงเรียนมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
- พ. ศ. 2543** : นายสิบอาวุโส โรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ. ศ. 2548** : พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร

ประวัติการทำงาน

- พ. ศ. 2531** : พลยิงผู้ช่วย หมู่เครื่องยิงหนักที่ 1 กองร้อยเครื่องยิงหนัก
กรมทหารราบที่ 19 จังหวัดกาญจนบุรี
- พ. ศ. 2534** : นายสิบกำลังพล กรมทหารราบที่ 19 จังหวัดกาญจนบุรี
- พ. ศ. 2536** : เสมียนกองร้อย กองร้อยกองบัญชาการกองทัพบก กรุงเทพมหานคร
- พ. ศ. 2537** : เสมียน ตอนกองบัญชาการกองทัพบก กรุงเทพมหานคร
- พ. ศ. 2540** : นายสิบธุรการ ตอนกองบัญชาการกองทัพบก กรุงเทพมหานคร
- พ. ศ. 2546** : รองผู้บังคับกอง ตอนกองบัญชาการกองทัพบก กรุงเทพมหานคร
- พ. ศ. 2547** : รองผู้บังคับหมวด ส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก
กรุงเทพมหานคร
- พ. ศ. 2551 - ปัจจุบัน** : เจ้าพนักงานธุรการ 5 สำนักงานเทศบาลตำบลนาแก
จังหวัดนครพนม